

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
UGDYMO SISTEMŲ KATEDRA

Jurgita Vaitkevičienė
Švietimo kokybės vadyba II kurso studentė

**UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITA BENDROJO LAVINIMO
MOKYKLOJE TIRIANT PEDAGOGŲ POREIKĮ PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS
TOBULINIMUISI (ALYTAUS MIESTO MOKYKLŲ ATVEJIS)**

Magistro darbas

Darbo vadovė
doc.dr. R.Gaučaitė

Šiauliai, 2014

Darbas originalus..... Jurgita Vaitkevičienė

(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	3
ĮVADAS	5
1. UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITOS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE TEORINIAI ASPEKTAI	10
1.1. Užsienio kalbos mokymo organizavimas bendrojo lavinimo mokykloje besikeičiančios aplinkos sąlygomis	10
1.1.1. Užsienio kalbos mokymo(si) poreikis ir perspektyvos.....	10
1.1.2. Užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sampratos lyginamoji analizė.....	16
1.1.3. Užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemiantys veiksniai	18
1.1.4 Užsienio kalbos pedagogo profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) kaip kokybės veiksnys.....	20
1.1.5 Užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikis ir jį skatinantys veiksniai.....	25
2. PEDAGOGŲ PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMOSI KAIP UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITOS VEIKSNIO EMPIRINIS TYRIMAS	31
2.1. Tyrimo metodologija, organizavimas ir imties charakteristika.....	31
2.2. Pedagogų požiūrio į profesinės kvalifikacijos tobulinimąsi empirinis tyrimas.....	36
2.3. Mokinių požiūrio į profesinės kvalifikacijos tobulinimąsi empirinis tyrimas.....	49
IŠVADOS	62
REKOMENDACIJOS	65
LITERATŪRA	66
PRIEDAI	71

SANTRAUKA

UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITA BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE TIRIANT PEDAGOGŲ POREIKĮ PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMUISI (ALYTAUS MIESTO MOKYKLŲ ATVEJIS)

Magistro darbas

Tyrimo aktualumas

Užsienio kalba ir jos mokymasis šiandien tampa vis aktualesnis, nes užsienio kalbos žinios yra bazinių žinių pagrindas, suteikiantis mokiniui platesnes galimybes. Tačiau aplinkos pokyčiai įtakoja ir užsienio kalbos mokymo kaitą. Iš kitos pusės kartu su tuo, pedagogams atsiveria naujos galimybės profesinės kvalifikacijos tobulinimui siekiant pritaikyti savo kvalifikaciją ir kompetenciją šiandieniniams poreikiams patenkinti. Taigi, per užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, galima išvelgti užsienio kalbos mokymo(si) kaitos tendencijas ir jomis remiantis įtakoti užsienio kalbos mokymo kokybę.

Tyrimo objektas: užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaita bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo hipotezė – tikėtina, kad tiriant užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, galima išvelgti užsienio kalbos mokymo(si) kaitos tendencijas ir remiantis jomis daryti įtaką užsienio kalbos mokymo kokybės kaitai.

Tyrimo tikslas: ištirti užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirtį, poreikius ir galimybes bei išryškinti užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos tendencijas, reikšmingas prielaidas.

Tyrimo naudingumas: darbas aktualus švietimo institucijų darbuotojams, mokyklų vadovams, pedagogams, besidomintiems švietimo sistemos gerinimu, darbuotojų kvalifikacijos ir kompetencijos ugdymu ir tobulinimu. Darbas gali būti aktualus užsienio kalbos pedagogams, siekiantiems nuolat tobulėti, palaikyti aukštą užsienio kalbos mokymo(si) kokybę. Taip pat darbas gali būti įdomus švietimo kokybės vadybos studentams.

SUMMARY

THE QUALITY ALTERNATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING (LEARNING) AT THE BASIC SCHOOLS, RESEARCHING TEACHERS' DEMAND FOR PROFESSIONAL QUALIFICATION DEVELOPMENT (THE CASE OF ALYTUS BASIC SCHOOLS)

Master's thesis

Relevance of the research

The foreign language and teaching (learning) of it nowadays becomes more relevant. It is because the knowledge of foreign language is the base of the knowledge that creates wider facilities for the student. Changes of environment also influence alteration of foreign language learning. On the other side, it helps the teachers to get new possibilities for professional qualification development, trying to use qualification and competence to satisfy nowadays demands. We can penetrate the tendencies of foreign language teaching (learning) alternation and using them to influence the quality of foreign language .

The subject of the research – the alteration of teaching (learning) foreign language at the basic schools.

The hypothesis of the research- it is presumptive that researching the demand and possibilities of professional qualification development of foreign language teachers', it is possible to penetrate the tendencies of foreign language learning alternation and using them to influence the quality of foreign language .

The aim of the research –to investigate the experience, quality and demand of foreign language teaching and to develop the quality alternation tendencies of foreign language teaching (learning).

The usefulness of the research – the work is relevant to the workers of educational institutions, schools' leaders, teachers' who are interested in improvement of educational system ,workers' qualification and competence. The work could be interesting for the teachers' who are trying to improve their skills, knowledge, or to keep the high quality of foreign language learning (teaching). The students of educational quality management could be interested too.

IVADAS

Tyrimo aktualumas: Užsienio kalba ir jos mokymasis šiandien tampa vis aktualesnis, nes užsienio kalbos žinios yra bazinių žinių pagrindas, suteikiantis mokiniui platesnes galimybes. Tačiau aplinkos pokyčiai įtakoja ir užsienio kalbos mokymo kaitą, todėl būtina į tai atsižvelgti ir bandyti prisitaikyti, sutelkiant dėmesį ir išlaikant užsienio kalbos mokymo(si) kokybę. Visa tai tiesiogiai paliečia užsienio kalbos pedagogus, iš naujo svarstomas jų poreikis, jiems keliami nauji iššūkiai ir reikalavimai. Tačiau kartu su tuo, pedagogams atsiveria naujos galimybės profesinės kvalifikacijos tobulinimui siekiant pritaikyti savo kvalifikaciją ir kompetenciją šiandieniniams poreikiams patenkinti (B. Wilson, P.Cole, 1992; L. Mauzienė, 2007; R. Laužackas, 2001; ir kt.). Taigi, per užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, galima išvelgti užsienio kalbos mokymo(si) kaitos tendencijas ir jomis remiantis įtakoti užsienio kalbos mokymo kokybę.

Lietuvos integracija į Europos Sąjungą, nuolatinė aplinkos kaita lemia naujus iššūkius švietimo sistemai, o kartu ir pagrindiniams švietimo sistemos dalyviams – pedagogams, nuo kurių kvalifikacijos ir kompetencijos priklauso jaunosios kartos gebėjimai ir ateitis. Anot A. Bagdono, I. Jankauskienės ir R. Sadauskienės (2012), siekiant prisidėti prie kokybiškos švietimo sistemos kūrimo, būtina atsižvelgti ir prisitaikyti prie naujų veiklos sąlygų, naujai pažvelgti į mokymą(si), mokymo(si) kokybę, užsienio kalbos mokymo(si) poreikį ir svarbą, naujai suprasti pedagogų funkcijas ir jų darbui keliamus reikalavimus, profesinės kvalifikacijos kėlimo svarbą ir galimybes. Todėl būtina plėtoti ir aktualizuoti šią temą, kad būtų skirtas pakankamas dėmesys ir imtasi veiksmų, užtikrinančių užsienio kalbos mokymo(si) kokybę kintančios aplinkos sąlygomis ir būtų atskleistos bei išnaudotos galimybės pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimui.

Kvalifikacijos tobulinimas darbe yra traktuojamas plačiaja prasme, kaip nuolatinis ir sistemingas turimų profesinių žinių, įgūdžių ir mokėjimų atnaujinimo ir plėtojimo procesas, apimantis ne tik profesinių žinių plėtrą, bet ir asmeninių savybių, požiūrio, vertybių ugdymą. Tai daugiau nei vien tik mokymas, bet ir saviugda, asmeninis augimas, mokymasis visą gyvenimą, kuris yra nukreiptas į pedagogo, švietimo institucijos ir mokinio lūkesčių patenkinimą. Autoriai R. Laužackas ir kt. (2008), J. Dautaras ir J. Rukštelienė (2008) pritaria teiginiui, jog pedagogo kvalifikacija yra kompetencijos pagrindas, leidžiantis ne tik turėti aktualesnių ir naujausių žinių, gebėjimų ir įgūdžių, bet gebėjimas turimas žinias tinkamai panaudoti ir kompetentingai atlikti savo veiklą. Akivaizdu, jog šiuolaikinis pedagogas suvokiamas kaip savarankiškas, nuolat savo asmenybę ir gebėjimus ugdantis asmuo, gebantis

inicijuoti ir diegti naujoves. Pedagogas, turintis žinių, gebėjimų, įgūdžių, patirties ir kompetencijos geba lengviau reaguoti į pokyčius, greičiau prie jų prisitaikyti.

Pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas gali būti įgyvendinamas pasitelkus formalųjį ir neformalųjį mokymąsi. G. Gedvilienės, R. Laužacko ir V. Tūtlio (2008) nuomone, formalusis mokymasis pasižymi tuo, kad jis yra pripažintas ir išreikštas tai patvirtinančiu dokumentu, leidžiančiu įvertinti ir išmatuoti kvalifikacijos lygį. Neformalusis mokymasis, apimantis nuolatinį savarankišką mokymąsi, žinių ir patirties dalinimąsi, leidžia pedagogui plėsti savo žinias, gebėjimus ir kompetencijas darbo vietoje, pritaikant įvairius mokymosi ir profesinių žinių plėtros metodus.

Nepaisant diskusijų dėl šių mokymo(si) formų efektyvumo, galima būtų teigti, kad abiejų mokymo(si) formų integravimas į pedagogų kvalifikacijos tobulinimo procesą, leistų pasiekti efektyvių užsienio kalbos mokymo(si) rezultatų.

Labai svarbu yra ne tik tobulinti pedagogo kompetenciją, bet ir gebėti ją pritaikyti praktikoje, pamokoje. Neužtenka tik tobulinti žinias, bet būtina gebėti jas integruoti į veiklą. Kvalifikacijos tobulinimo dėka turėtų gerėti užsienio kalbos mokymo ir šio dalyko pamokos kokybė. Efektyvus kvalifikacijos tobulinimo rezultatas turėtų pasireikšti naujų užsienio kalbos mokymo būdų, metodų ir priemonių taikymu, mokymo turinio ir formų modernizavimu, mokinių požiūrio į užsienio kalbą formavimu, mokymosi svarbos aktualizavimu – visa tai siejama su užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaita.

Tyrimo problema: mokslininkai E. Stumbrys (2004), K. Pukelis, N. Pileičikiėnė (2006), R. Laužackas (2005), A. Kaziliūnas (2007), A. Volungevičienė (2008) ir kt. teigia, kad užsienio kalbos mokymo proceso kokybė bendrojo lavinimo mokykloje yra viena iš esminių sąlygų geriems mokymo(si) rezultatams pasiekti. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas nagrinėjamas ir bendrojo kokybės vadybos modelio kontekste (Bendrasis vertinimo modelis, 2005). Užsienio kalbos mokymo kokybę bendrojo lavinimo mokykloje galima vertinti pagal vidinius veiksnius (pamokos struktūrą, mokytojo ir moksleivio sąveiką, mokymo metodus, principus, mokymo priemones bei mokymo(si) aplinką) bei išorinius veiksnius (socialinė aplinka, mokytojo ir moksleivių emocinės būsenos). Dėl šios priežasties sunku sudaryti visa apimančią užsienio kalbos mokymo kokybės bendrojo lavinimo mokykloje vertinimo būdą.

Taip pat vyrauja mokslinė diskusija užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sampratos klausimu, kadangi yra traktuojama, jog kokybė yra procese dalyvaujančių šalių susitarimo reikalas ir vieningos sampratos šiuo atveju nėra. Akcentuotina, kad pagal viešumoje vyraujančią diskursą – kokybišku užsienio kalbos mokymusi laikoma – kai vaikai gerai ir labai gerai išlaiko egzaminus. Minėtą teiginį reglamentuoja ir dokumentai, nustatydami mokymosi lygmenis.

Kaip žinia, be daugelio faktorių, mokymo(si) sėkmė priklauso ir nuo mokinių mokymą(si) organizuojančio pedagogo – jo žinių, gebėjimų, vertybinių nuostatų. Tai aktualu kalbant ir apie užsienio kalbos mokymą(si), jo kokybę. Mokslinėje diskusijoje, analizuojančioje užsienio kalbų mokymo(si) aktualijas pasigendama kryptingo ir sisteminio požiūrio, atskleidžiančio užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sąryšį su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) patirtimi, poreikiais ir galimybėmis tobulėti ir keistis profesinės veiklos lauke. Tai ypač tampa aktualu, kai kalbama apie konkretaus regiono ugdymo institucijas, nes kiekvienas jų turi savitą kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemą, patirtis, vertybinius požiūrius ir pan., ką apibendrintai galima būtų įvardinti kaip kvalifikacijos tobulinimo(si) kultūrą. Tai ir lemia šio darbo **pedagoginę problemą**.

Tyrimo tikslas: ištirti užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirtį, poreikius ir galimybes bei išryškinti užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos tendencijas, reikšmingas prielaidas.

Tyrimo objektas: užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaita bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo hipotezė – tikėtina, kad tiriant užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, galima įžvelgti užsienio kalbos mokymo(si) kaitos tendencijas ir remiantis jomis daryti įtaką užsienio kalbos mokymo kokybės kaitai.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos bendrojo lavinimo mokykloje teorinius aspektus.
2. Pagrįsti pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi patirtį, poreikius ir galimybes kaip užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos veiksnį.
3. Ištirti bendrojo lavinimo mokykloje dirbančių pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirtį, poreikius ir galimybes užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos požiūriu (Alytaus miesto mokyklų atvejo tyrimas).
4. Ištirti mokinių požiūrį į užsienio kalbos mokymosi kokybę mokykloje (Alytaus miesto mokyklų atvejo tyrimas).

Metodologinės priegijos:

Nuolatinio mokymo(si) paradigma, kuri ugdymą(si) traktuoja kaip nenutrūkstantį, visą gyvenimą trunkantį procesą, skatinamą atitinkamos aplinkos ir vidinio individo poreikio mokytis (P.M. Lightbown, 2000; L.Jovaiša, 1997; ir kt.).

Konstruktivizmo teorija, kuri aiškina, kad kiekvienas besimokantysis kuria savo tikrovę, o po to asimiliacijos procesai visa tai susieja su aplinka. procesas. Besimokantieji yra ne pasyvūs

informacijos gavėjai, jie aktyviai konstruoja savo žinias ir įgūdžius, remdamiesi jau turimomis (P. Jucevičienė, ir kt., 2005). Kiekvienas pedagogas atsirenka jam reikalingas žinias, gebėjimus.

Besimokančios visuomenės koncepcijomis, kurios mokymą(si) laiko kaip neatsiejamą kiekvieno asmens sėkmingos karjeros, o tuo pačiu ir organizacijos išlikimo veiksnį (pagal P. Jarvis, 1998).

Užsienio kalbos mokymo(si) kokybės vertinimas darbe suvokiamas plačiąja prasme. Kaip numatytų kriterijų visuma, taip pat kaip yra įgyvendinami konkretūs užsienio kalbos mokymo(si) mokymo įstaigoje tikslai, vienareikšmiškai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą, mėginant užfiksuoti ugdymo proceso kaitą: veiklas, į kurias įsitraukia pedagogas ir mokiniai, mokinių sąveikos su pedagogu ir kitais mokiniais ypatumus, kas atspindi užsienio kalbos mokymo(si) kokybę.

Tyrimo metodika: Pastaruoju metu edukologijos tyrimų metodologijose vis labiau įsigali pozityvistinė paradigma, skatinanti kokybinių tyrimų metodikų naudojimą edukologijoje (R. Mičiulienė, 2008). Tyrinėjamas objektas (užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaita bendrojo lavinimo mokykloje, tiriant pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimui) sąlygojo kokybinių tyrimų būtinumą, nes buvo siekiama savitai įžvelgti užsienio kalbos dalyko metodikas, kurių turinį dažniausiai atspindi profesijos pedagogų (respondentų) asmenybinės savybės bei kvalifikacijos.

1. Teoriniai: pedagoginės, psichologinės, sociologinės literatūros analizė, lyginimas, apibendrinimas ir sisteminimas;
2. Empiriniai: nestruktūruota apklausa raštu, dokumentų turinio analizė.

Tyrimo naudingumas: atlikto tyrimo rezultatai gali būti aktualūs švietimo institucijų darbuotojams, mokyklų vadovams, pedagogams, besidomintiems švietimo sistemos gerinimu, darbuotojų kvalifikacijos ir kompetencijos ugdymu ir tobulinimu. Taip pat jis gali teikti naudos užsienio kalbos pedagogams, siekiantiems nuolat tobulėti, palaikyti aukštą užsienio kalbos mokymo(si) kokybę. Be abejo, darbas gali būti įdomus švietimo kokybės vadybos studentams. Remiantis atlikto tyrimo rezultatais, pedagogai gali jais pasinaudoti savo pamokose, vadovai, švietimo institucijų darbuotojai organizuodami kvalifikacijos tobulinimo renginius.

Darbo naujumas. Magistro baigiamojo darbo teorinis naujumas yra tas, kad atliekant metodinių dokumentų analizę buvo siekiama nustatyti, kaip užsienio kalbos poreikis ir galimybės profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi daro įtaką užsienio kalbos mokymo kokybės kaitai.

Magistro baigiamojo darbo praktinis naujumas yra nagrinėjant užsienio kalbos pedagogų patirtį, poreikį ir galimybes išsiaiškinti, kokią įtaką daro užsienio kalbos mokymo kokybės kaitai, ar ji išplėtota tiek, kad pedagogams būtų sudarytos tinkamos sąlygos tobulinti savo kvalifikaciją.

Darbo struktūra: darbą sudaro santrauka, įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 7 priedai. Darbe pateikiama 15 lentelių, 10 paveikslų.

1. UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITOS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE, TIRIANT PEDAGOGŲ POREIKĮ IR GALIMYBES PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMUISI TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Užsienio kalbos mokymo organizavimas bendrojo lavinimo mokykloje besikeičiančios aplinkos sąlygomis

Užsienio kalbos mokymo ir mokymosi organizavimas, aspektai bei tikslai, kurie siejami su besimokančiojo ir visuomenės, kurioje jis gyvena, poreikiais, orientuojasi ne tik į šios dienos, bet ir į ateities poreikius, nes įgytomis žiniomis naudojamosi visą gyvenimą. Pasak L. Mauzienės (2007), kalbų mokymasis – tai sąmoningas, visą gyvenimą besitęsiantis procesas. (p. 53). Daug reikšmės mokant(is) užsienio kalbų turi besimokančiojo poreikiai ir mokymo(si) kokybę veikiantys veiksniai.

1.1.1. Užsienio kalbos mokymo(si) poreikis ir perspektyvos

Šiuolaikinėje visuomenėje žinių reikšmė nuolat auga. Informacinių srautų ir komunikacijos apimtis didėja, o užsienio kalbos mokymo(si) poreikis auga ir tampa nuolatinis. Socialiniai ir ekonominiai pokyčiai sąlygoja užsienio kalbos mokymo(si) poreikį, išskyla būtinybę įgyti naujų žinių, didėja kalbinių mokėjimų reikšmė, auga išsilavinimo svarba. Pirmasis motyvacijos šaltinis mokymo(si) procese yra poreikiai ir siekimas juos patenkinti.

Anot L. Mauzienės (2007), pastaruoju metu aktyviai tiriami įvairūs besimokančiojo gebėjimai: verbaliniai, komunikaciniai ir kiti įvairiose jo veiklos srityse besireiškiantys ir besiformuojantys gebėjimai. (p. 53).

Vis dėlto pokyčiai visuomeniniame, ekonominiame ir socialiniame gyvenime, naujų technologijų diegimas ir su žiniasklaida susijusi įvairialypė vaikų patirtis bei lūkesčiai daro įtaką užsienio kalbos mokymui(si).

Šiandieniniai mokiniai auga ir gyvena įvairialypėje aplinkoje. Globalūs procesai ir pokyčiai informacinėse technologijose sąlygoja besikeičiantį mokinių požiūrį į kalbą. Net patys mažiausieji neretai kasdien susiduria su informacinėmis technologijomis, auga daugiakultūrinė ir daugiakalbė aplinkoje. Kultūrinę ir kalbinę įvairovę vaikai patiria ne tik darželyje ar mokykloje, bet dažnai kur kas anksčiau, šeimoje ar artimiausioje kaimynystėje. Kita vertus, mokinių užsienio kalbos mokymo(si) motyvacija yra skirtinga.

Mokslininkai pabrėžia, jog motyvacija nėra besimokančiųjų užsiėmimas. Tai yra priemonės, padedančios jiems pasiekti mokymo(si) rezultatus, o motyvaciją mokytis patiria kitų veiksmų įtaką (M. Abell, 2003). Autoriai pabrėžia (B. Wilson, P. Cole, 1992), jog poreikiai padeda nustatyti, numatyti mokymosi tikslą tačiau jie yra susiję su motyvacijos kriterijais (R. Laužackas, 2001, p. 35). R. Laužackas (2001) pateikia integruotą besimokančiųjų mokymosi poreikių sąsają su motyvacijos kriterijais (žr. 1 lentelę).

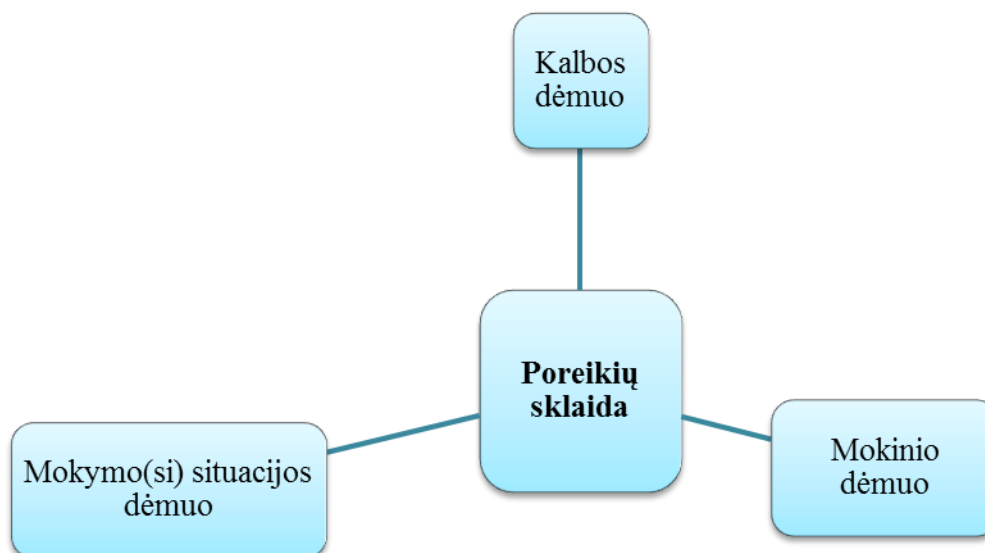
1 lentelė

Besimokančiųjų poreikių sąsaja su motyvacijos kriterijais (Laužackas, 2001, p. 35)

Motyvacijos kriterijus	Mokymosi poreikiai
Socialinių ryšių	Poreikis bendrauti
	Patenkinti asociacijų, narystės poreikius
Asmeninių pasiekimų	Siekti aukštesnio statuso / pareigų darbe
	Siekti profesinio tobulėjimo
	Siekti konkurencingumo mažėjimo
Išorinių lūkesčių	Atitikti reikalavimus
	Patenkinti mokytojų lūkesčius / rekomendacijas
Siekimas socialinės gerovės	Padėti visuomenei
	Tarnauti visuomenei
	Dalyvauti visuomeninėje veikloje
Stimuliaciniai	Atitolimas nuo kasdienybės
	Išvengti nuobodulio

V. J. Pukevičiūtės (2008) nuomone, užsienio kalbų mokymui(si) poveikį daro daug glaudžiai tarpusavyje susijusių veiksmų, kurių deriniai, anot autorės, kiekvienu atveju yra unikalūs, suteikiantys mokymosi procesui individualumo žymę.

Mokslinės literatūros (C. Riemer, 2003, K. Kirchner, 2003, K. Kleppin, 2004) studijos atskleidžia, mokinių užsienio kalbos mokymo(si) poreikius pagal tris dėmenis, jungiančius mokymo(si) motyvus (žr. 1 pav.).

1 pav. **Užsienio kalbos mokymo(si) poreikių sklaida** (sudaryta darbo autorės)

Iš 1 paveiksle pateiktos informacijos matyti, kad užsienio kalbos mokymo(si) poreikius galima skaidyti į tris dimensijas, iš kurių kiekviena atskleidžia besimokančiojo santykį su kalba. Anot V. J. Pukevičiūtės (2008), kalbos dėmuo parodo individo santykį su kalba, kurios mokosi, ir platesnį jos kontekstą, t. y. domėjimąsi kultūra, žmonėmis, kalbančiais šia kalba, galimybe nuvykti į šalį, kurios kalbos mokomasi (p. 70). Taigi, šiai dimensijai priskiriami poreikiai sietini su integracija, komunikacija ir informacijos sklaida. Mokinio dėmuo atskleidžia asmens požiūrį į save, emocionalumą, implikuoja kognityvines galias. Mokymo(si) situacijos dėmuo siejasi su mokymo(si) proceso organizavimu, pedagogo asmenybe, tarpusavio santykiais mokymo(si) aplinkoje, kitaip tariant, rodo mokinio santykį su jį supančia mokymo(si) aplinka. Taigi, kalbų mokėjimas yra vienas iš tų gebėjimų, kuris yra reikalingas Europos žinių visuomenei. Įvairių kalbų mokymasis daro žmonių gyvenimą turtingesnį, duoda naujų idėjų, lavina protą.

Užsienio kalbų mokėjimas, kuris praplečia socialines bei kultūrinės ribas, yra vienas iš svarbiausių gebėjimų, kuriuos pedagogai turi įgyti, siekiant aktyviai gyventi bei dalyvauti tobulėjančioje visuomenėje. Tai užtikrina Lietuvos pilnavertį įsiliejimą į Europą bei pasaulį. Užsienio kalbų mokėjimas ne tik skatina tarpusavio supratimą tarp tautų, taipogi, tai yra labai svarbi darbuotojų judrumo sąlyga, kuri padeda prisidėti prie ekonomikos konkurencingumo (2008 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos išvados dėl daugiakalbystės).

Užsienio kalbų mokėjimas padeda tobulėti žmogaus asmenybei, suteikia didesnių galimybių komunikuoti su pasauliu, plėsti kalbinį akiratį. Taigi, ugdomi žmogui būtini kultūrinės ir kalbinės komunikacijos gebėjimai, kurie vienas nuo kito neatskiriami mokantis kalbų.

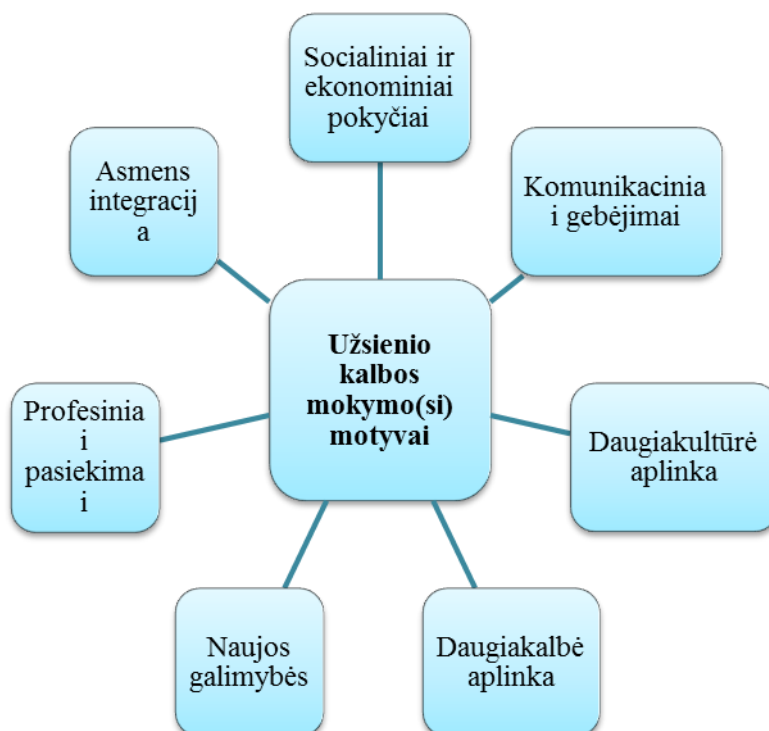
Mokslinės literatūros studijos atskleidžia, jog užsienio kalbų mokėjimo nauda neginčijama. Kalba padeda suprasti kitų gyvenimo būdą ir atveria duris kultūrų tolerancijai. Be to, kalbiniai įgūdžiai padeda dirbti, studijuoti, keliauti po užsienį ir bendrauti.

Pasak A. Bagdono, I. Jankauskienės ir R. Sadauskienės (2012), kalbų mokymasis, jų įvaldymas ir taikymas savo veikloje siejamas su ateities perspektyvomis, t. y. įsidarbinimo galimybėmis, darbuotojo kompetencijų plėtra profesinės karjeros sėkmingumu.

Galima išskirti šiuos užsienio kalbos mokymosi motyvus: „asmeninis tobulėjimas; noras būti išsilavinusiu, kultūringu žmogumi; galimybė susikalbėti užsienyje; noras kelti pasitikėjimą savimi; noras nenuvilti artimųjų vilčių, noras patikrinti bei įsivertinti save“ (J. Dovydienė, 2004, p. 5) Mokantis kitų kalbų ir jomis kalbant skatinamas atviresnis požiūris į kitus, į jų kultūrą ir pasaulėžiūrą. Komisijos komunikate Europos parlamentui ir Tarybai atkreipiamas dėmesys į tai, kad „mokantis kitų kalbų tobulinami pažinimo ir stiprinami gimtosios kalbos įgūdžiai, kaip antai skaitymas ir rašyba“ (Komisijos komunikatas Europos parlamentui ir Tarybai - Europos kalbų mokėjimo indikatorius, 2005).

Anot, V. Simokaitienės (2012), ne tik visuomenėje, bet ir Bendrosiose programose pabrėžiama užsienio kalbos(-ų) mokėjimo būtinybė. Užsienio kalba sudaro prielaidas bendrauti su pasauliu, keistis kultūrinėmis vertybėmis bei informacija.

Taigi, apibendrinti užsienio kalbos mokymą(si) skatinantys motyvai pateikiami 2 paveiksle.

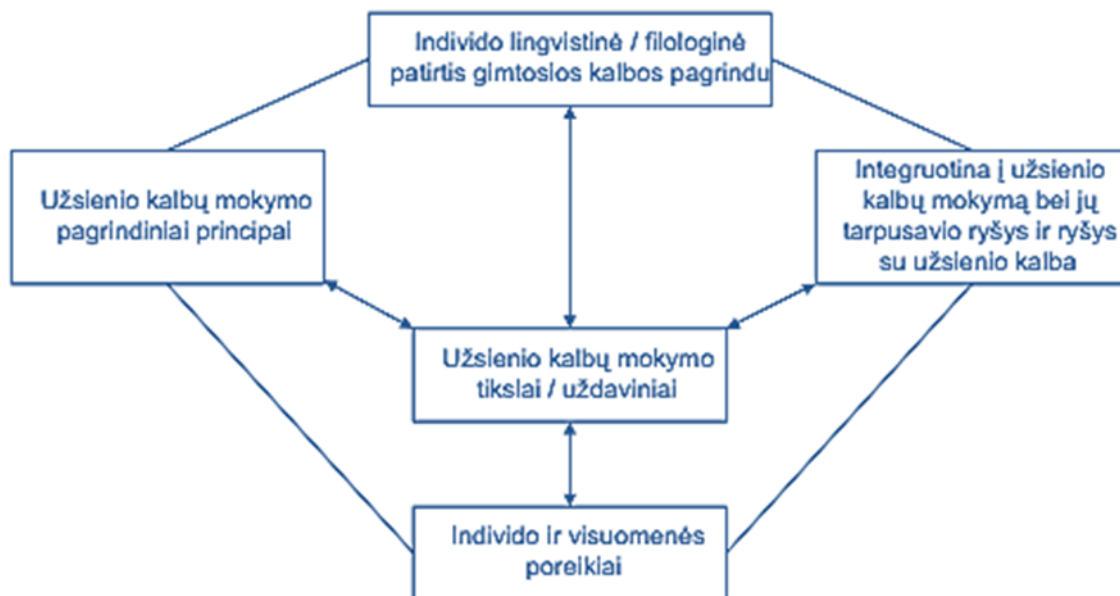

2 pav. Užsienio kalbos mokymo(si) motyvai (sudaryta darbo autorės)

Susisteminius daugelio autorių (L. Mauzienė, 2007; V.J. Pukevičiūtė, 2008; C. Riemer, 2003, K. Kirchner, 2003, K. Kleppin, 2004; J. Patackaitė ir V. Žemaitienė, 2010; ir kt.) nuomonę (žr. 2 pav.) matyti, kad užsienio kalbų mokymą(si) skatina naujos galimybės mokantiems kalbą, gyvenimas daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, suvokimas, jog mokant kalbą yra lengviau integruotis naujoje aplinkoje, daugėja galimybių profesinėje srityje ir be abejo, individas lavina savo komunikacinius gebėjimus.

Taigi, minėti motyvai skatina užsienio kalbos mokymą(si), nes dar 2004 metais atsivėrusios naujos galimybės Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą sudarė palankias sąlygas nevaržomai keliauti ir dirbti užsienio šalyse. To pasėkoje išaugo užsienio kalbos mokėjimo poreikis. Šiandien mokiniai turi vis daugiau galimybių dalyvauti mainų programose, bendrauti užsienio kalba, todėl kalbos mokėjimo ir mokymosi poreikis nuolat auga. Visa tai sąlygoja 2 paveiksle aptarti motyvai. Paminėtina, jog be asmens motyvacijos ir noro mokytis, užsienio kalbos mokymas(is) netenka prasmės ir neduoda teigiamų rezultatų, nes šio proceso sėkmė akivaizdžiai priklauso nuo aplinkybių, susijusių su kalbų politika, pedagogika ir užsienio kalbos mokymu, į ką dažnai vis dar nepakankamai atsižvelgiama.

Kalbų mokymas(is) neišvengiamai susijęs su daugeliu gyvenimo sričių. Užsienio kalbos mokymo veiklos būtinumą ir šio mokymo proceso vyksmo sąlygas galima paaiškinti 3 paveiksle pateikta schema.

3 pav. Užsienio kalbos mokymo(si) būtinumas (Žindžiuvienė, 2003, p. 271)

3 paveiksle atskleistas užsienio kalbų mokymo ryšys su gimtąja kalba, kitomis disciplinomis bei socialiniais poreikiais. Šios sferos viena su kita taip pat glaudžiai susijusios: socialiniai poreikiai koordinuoja kalbų mokymo tikslus, iškelia naujų uždavinių, kitos disciplinos

skatina plačiau pažvelgti į užsienio kalbų mokymą(si), pritaikyti jį specialioms reikmėms pagal esamus poreikius (I. Žindžiuvienė, 2003, p. 271).

Kita vertus, kalbų mokėjimas yra svarbus kompleksinis klausimas, apimantis socialinius, kultūrinius, ekonominius, švietimo aspektus, todėl ir užsienio kalbos mokymo(si) perspektyvos reikalauja daug pastangų, nes kalbų įvairovė suteikia pridėtinės vertės plėtojant Europos Sąjungos ir kitų pasaulio šalių ekonominius santykius, kultūrinius ryšius.

M. Teresevičienės ir kt. (2008) nuomone, kaita šiuolaikinėje visuomenėje yra visa apimanti. Ji pasireiškia mokslinių ir technologinių pokyčių skatinamais didėjančiais kompetencijų reikalavimais, taip pat gausėjančių mokymo(si) galimybių sąsajų visuma, sąlygojančia besimokančios visuomenės kūrimąsi ir vyraujančių paradigmu kaitą. Sparčiai keičiantis informacinėms komunikacinėms technologijoms, tendencingai kinta ir žmonių akademinės ir profesinės veiklos pasaulis. Asmuo turi nuolat prisitaikyti prie naujų tiek mokymo(si), tiek kasdienio gyvenimo reikalavimų. (p. 5).

Akivaizdu, kad šiandieniniame pasaulyje pokyčiai yra itin spartūs. Net aktyviai dalyvaujantys visuomeninėje veikloje asmenys pastebi, kad kai kuriose, kartais net kasdieninio gyvenimo srityse kaita tokia sparti, kad prie tų pokyčių nesugebama taip greitai ir lanksčiai adaptuotis.

Pokyčių apimtis ir gylis verčia kalbėti ir apie švietimo kaitą. Anot M. Teresevičienės ir kt. (2008), mokymasis yra veikla skirianti žmogų nuo žmogaus. (p. 12). Su įgytu išsilavinimu susijusi ir socioekonominė asmens padėtis, todėl užsienio kalbos mokymo(si) plėtra turi būti nuolat atidžiai analizuojama ir planuojama tam, kad ji sukurtų geresnes galimybes mokytis ir pasiekti norimų rezultatų.

Užsienio kalbos mokymo(si) plėtros poveikis šiandien aiškus, tačiau egzistuoja daug mokslinių prielaidų perspektyvų prasmingumui pagrįsti, kadangi tiek pokyčiai užsienio kalbos mokyme, tiek ir rūpinimasis jais yra besikeičiančios aplinkos bruožas. Tą įrodo pastaraisiais metais mokslininkų (T. Tamošiūnas ir kt., 2004; M. Teresevičienė ir kt., 2007) atlikti tyrimai, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti švietimo pokyčius, nustatyti mokymo(si) poreikius bei kliūtis ir pan.

Apibendrinant galima teigti, jog užsienio kalbos mokymas(is) priklauso ne tik nuo pedagogo individualių ar visuomeninių priežasčių, bet taip pat ir nuo įvairių motyvų, ekonominės šalies situacijos. Tačiau asmeniniai poreikiai ir interesai pirmauja užsienio kalbos mokymo(si) sistemoje prieš kitus veiksnius, kurie lemia mokymo tikslus ir turinį. Todėl užsienio kalbos mokymo(si) tikslus pirmiausia reikėtų orientuoti į asmenybės tobulinimą ir pasitenkinimą asmeninėje ir žinių srityse. Akcentuotina, kad užsienio kalbos mokymo(si) perspektyvos

siejamos su išmoktos kalbos praktiniu pritaikomumu, besimokančiųjų reikšmių tenkinimu ir esminėmis permainomis švietimo srityje, vykstančiomis įgyvendinant naujas idėjas bei taikant naujus mokymo(si) metodus.

Taigi, socialiniai besimokančiųjų struktūros pokyčiai reikalauja kaitos, formuojasi ir nauja švietimo misija, kurios įgyvendinimas ne tik keičia mokymo turinį, bet ir didaktines sistemas, kartu formuodama ir užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sampratą. Todėl aktualu aptarti, kaip suprantama užsienio kalbos mokymo(si) kokybė, kokie bruožai rodo, kad ji yra.

1.1.2. Užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sampratos lyginamoji analizė

Kaip teigia P. Jucevičienė, 2007, šiandien mokymas(is) suprantamas ir analizuojamas ne tik kaip atskiras psichologinis ar pedagoginis reiškinys, bet gerokai plačiau – kaip socialinis procesas, kuris vyksta nuolatinėje žmogaus ir jo aplinkos sąveikoje. Labai svarbiu veiksniu tampa kokybė.

K. Pukelis, N. Pileičikienė (2006) teigia, jog kokybė – reikalavimas, kuris parodo koku laipsniu mokyklos veikla tenkina suinteresuotų klientų poreikius ir ar ji atitinka mokyklos patvirtintus reikalavimus, standartus.

Prieš pradėdant gilintis į užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sampratą pravartu aptarti, kas yra kokybė švietimo lygmenyje.

Kokybės užtikrinimą bendrojo ugdymo sektoriuje reguliuoja Švietimo įstatymas. Švietimo kokybės užtikrinimo principus visuose švietimo sistemos sektoriuose (bendrajame ugdyme, profesiniame mokyme bei aukštajame moksle) nustato formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija. Minėtos koncepcijos paskirtis – suteikti conceptualų pagrindą politikų ir visuomenės susitarimams dėl švietimo kokybės sampratos ir formalios švietimo kokybės užtikrinimo būdų bei priemonių, taip pat sukurti prielaidas švietimo kokybės užtikrinimo politikai suderinti.

Anot P. Gudyno (2005), mokymo(si) kokybė – tai mokymo(si) tikslų pasiekimo laipsnis. Pasak L. Jovaišos (2007), kokybės sąvoka edukologijoje vartojama vertės prasme. Aukščiausia ugdymo proceso verte laikytinas pedagoginis idealas, socialiai ir individualiai reikšmingas ugdymo tikslas. Autoriaus teigimu, kokybė nustatoma pagal tai, koku lygiu priartėjama prie idealo.

Anot J. Valuckienės (2012), kokybės sampratą, kaip psichosocialinį konstruktą, galima nagrinėti įvairiais aspektais: filosofiniu, edukaciniu, sociologiniu, vadybiniu ir kt. Kokybės samprata yra nuolat kintanti, nes ji atspindi esamo laiko visuomenės požiūrį į vertinamą objektą.

Reikia pažymėti, kad įvairių sričių mokslininkai vienareikšmiškai sutaria, jog nėra vienos visiškai teisingos ir statiškos kokybės sampratos. Ji nuolat kinta apimdama vis naujus aspektus, o to priežastis – visuomenės socialiniai, technologiniai, ekonominiai pokyčiai. (p. 14).

Mokslinėje literatūroje dažnai minima, jog švietimas dažnai apibūdinamas kaip įvairius visuomenės poreikius tenkinanti paslauga, kurios kokybės samprata yra skirtingai suprantama (J. Valuckienė, 2012). Švietimo kokybės sampratos nepastovumą lemia emocinis ir moralinis jos sąlygiškumas. Kokybę sunku apibūdinti dėl įvairių švietimu susidomėjusių grupių ar dalyvių interesų ir kokybės reikalavimų. Švietimo ekspertai kokybę sieja su jų nurodytų kokybės reikalavimų įvykdymu, švietimo organizacijos – su sudarytų sutarčių tęsėjimu, o tiesioginiai švietimo paslaugos klientai, besimokantys asmenys – su individualių mokymosi poreikių, būtinų tolesnei karjerai, tenkinimu.

Plačiausia prasme užsienio kalbos mokymo(si) kokybė yra paaiškinama kaip mokslo atitiktis klientų poreikiams. Pagal tai ji yra susiejama su mokyklos sudaromomis sąlygomis bei galimybėmis. Tokios galimybės yra skiriamos užtikrinti didžiausią užsienio kalbos mokymo(si) atitiktį, susidomėjusių grupių išreikštiems ir numanomiems poreikiams bei lūkesčiams realizuojant užsienio kalbos mokymo(si) programą.

Užsienio kalbos mokymo(si) kokybė edukaciniu požiūriu yra paaiškinama kaip - mokymo(si) teikiama galimybė, kuri užtikrina kryptingą asmenybės kaitos procesą užsienio kalbos mokymosi atžvilgiu, per kurį besimokančiajam sudaromos sąlygos įgyti užsienio kalbos žinių ir plėtoti gebėjimus, kurie darytų didelę įtaką sėkmingai jo integracijai į visuomenę.

Susistemus daugelio autorių (J. Valuckienė, 2012; A. Volungevičienė, 2008) nuomonę galima teigti, kad kokybę užsienio kalbos mokymė(si) galima analizuoti kalbant apie:

- mokymo(-si) proceso planavimą ir projektavimą;
- mokymo(-si) paslaugas;
- mokymosi pasiekimus;
- mokymo(-si) organizavimą.

Nagrinėjant užsienio kalbos mokymo(si) kokybę, reikšminga vieta tenka kokybę sąlygojantiems kriterijams. K. Pukelio ir kt. (2008) nuomone, remiantis mokymo(si) kokybės vertinimo kriterijais yra nustatoma švietimo institucijos veiklos sričių būklė. (p. 48).

Akcentuotina, kad užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kriterijų, rodančių apie egzistuojančią kokybę apibūdinimas priklauso nuo pasirinktos kokybės koncepcijos: kokybė kaip išskirtinumas, tobulumas, trūkumų nebuvimas, atitikimas tikslui, sėkminga veikla, atitikimas reikalavimams arba vartotojų poreikių tenkinimas. K. Pukelio ir kt. (2008) nuomone, koncepcijų atskyrimas viena nuo kitos – sąlyginis dalykas, kuris praktikoje retai įgyvendinamas. Kokybės

kaip atitikimo reikalavimams ir kokybės kaip atitikimo vartotojų poreikiams ryšys rodo, kad mokymo(si) kokybė priklauso nuo tokių dalykų: kaip ji atitinka nustatytus reikalavimus, kurie tenkina vartotojų poreikius. Reikalavimus nustatyti gali švietimo skyrių administracija, pedagogai, moksleiviai, absolventai, darbdaviai, profesinės organizacijos.

Taigi, „užsienio kalbos mokymo(si) kokybė pasireiškia per kokybės užtikrinimo sistemą, kuri garantuoja paslaugų atitikimą tam tikriems iš anksto numatytiems reikalavimams“ (R. Čėsnaitė, 2002, p. 28). Šiuolaikiniame mokymo(si) procese nuolat pabrėžiama maksimali orientacija į besimokančiojo poreikius, pedagoginės bendruomenės siekį padėti besimokančiajam susivokti žinių gausoje. Užsienio kalbos mokymo(si) kokybės, kaip lemiančios asmenybės kaitą, samprata yra veikiama bendrojo lavinimo mokykloje susiformavusios kultūros. Taigi, ***užsienio kalbos mokymo(si) kokybė šiame darbe bus suprantama, kaip užsienio kalbos mokymas(is), atitinkantis besimokančiųjų poreikius. Besimokančiųjų poreikių tenkinimas suprantamas kaip rezultatų pasiekimas dėka kokybiško mokymo(si) proceso.***

Apibendrinant galima teigti, kad užsienio kalbos mokymo(si) kokybė yra daugialypė sąvoka, kuri nuolat kinta apimdama vis naujus aspektus. Tačiau užsienio kalbos mokymo(si) kokybė yra unikali kiekvieno besimokančiojo atveju, nes jis dalyvauja mokymo(si) veiklose ne kaip klientas, kuriam tiesiog suteikiama ugdymo paslauga, bet pats kuria proceso kokybę, priklausančią nuo jo sau keliamų tikslų (motyvacijos mokytis) ir atsakomybės už mokymo(si) rezultatus. Kita vertus, nagrinėjant užsienio kalbos mokymo(si) kokybę svarbu aptarti kokybei įtakos turinčius veiksnius, nes bet koku atveju jie lemia mokymo(si) efektyvumą.

1.1.3. Užsienio kalbos mokymo (si) kokybę lemiantys veiksniai

Užsienio kalbos mokymo (si) kokybę lemia labai daug veiksnių. Jų įtaka yra skirtinga, tačiau bet koku atveju, jie daro įtaką mokymo(si) efektyvumui. Kaip pabrėžia G. Kavaliauskienė ir L. Anusienė (2008), mokymo(si) kokybei didelę įtaką daro žmogaus gebėjimas įvertinti savo realius rezultatus, pažangą, laimėjimus.

Užsienio kalbos mokymo kokybei mokykloje įtakos turi labai daug veiksnių. Mokslininkai nurodo, kad užsienio kalbos mokymo kokybę lemia pedagogo kompetencija, jo turima kvalifikacija, pasirengimas užsienio kalbos mokymui. Kita vertus, užsienio kalbos mokymo(si) kokybei įtaką daro mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai, pasitikėjimas. Be abejo, didelį vaidmenį užsienio kalbos mokymo(si) kokybei vaidina mokinio motyvacija, pažangumas ir turimos žinos.

Visgi, mokslininkai, analizavę mokymo (si) kokybės ypatumus (C. R. Reigeluth, 1999; M. Mizoguchi, J. Bourdeau, 2000; D. Verpoorten ir kt., 2006), sutinka, jog užsienio kalbos mokymo(si) kokybei įtaką daro mokinio ir mokytojo mokymo(si) poreikiai, tinkamai organizuojamas mokymo(si) procesas, nes priešingu atveju, bus ne tik nekokybiškas mokslas, bet ir blogi mokymo(si) rezultatai.

Mokslininkų atlikti tyrimai parodė, kad „užsienio kalbos mokymo(si) kokybę ir ugdymo rezultatą lemia keturios pagrindinės veiksnių grupės: organizaciniai ir pedagoginiai veiksniai – 32 proc., studentų noras mokytis – 28 proc., informacija – 24 proc., laikas – 16 proc.“ (M. Jėčiuvienė, 2008, p. 48). Nuo besimokančiųjų asmenybės priklausantys, lemiamą įtaką jų ugdymo rezultatams turi šie svarbiausieji veiksniai (atitinkamai pagal reikšmingumą ir įtakos dydį): mokymosi motyvacija, domėjimasis pažintine veikla ir dalyku, požiūris į mokymąsi, poreikis mokytis, mokėjimas mokytis, darbingumas, atidumas (Podlasyj, 2003)

Autoriai V. Nečiūnas ir V. Nečiūnienė (1998) nurodo, kad užsienio kalbų dėstymas ir mokymasis yra sudėtingas procesas, kurio sėkmė priklauso nuo daugelio veiksnių:

- bendrųjų pedagoginių (mokytojo asmenybės poveikis);
- pedagogo kvalifikacijos ir turimų kompetencijų;
- metodinių (mokomosios medžiagos atranka, vadovėliai, metodiniai leidiniai, techninės ir vaizdinės mokymo priemonės, mokymo metodai ir darbo formos);
- bendrųjų psichologinių (mokymosi motyvai, nuostata mokomo dalyko ir mokytojo atžvilgiu);
- individualiųjų psichologinių (kalbiniai gabumai, charakterio savybės);
- medicininių (sveikatos būklė);
- socialinių (gyvenimo ir mokymo(si) sąlygos);
- savarankiško darbo.

Akcentuotina, jog mokslinėje literatūroje egzistuoja daugybė įvairių veiksnių, turinčių įtakos užsienio kalbos mokymo(si) kokybei: tai namų aplinka, šeimos socialinė ekonominė padėtis, turimi edukaciniai resursai ir pagalba ruošiant namų darbus, pedagogo profesinis pasirengimas ir jo turimos kompetencijos. Kita vertus, mokinių pasiekimų kokybei įtakos turi įvairūs mokyklos aplinkos veiksniai.

Antai autoriai P. M. Lightbown ir N. Spada (2000) išskiria šiuos rezultatus teikiančio užsienio kalbos mokymo(si) veiksnius:

- protiniai mokinių sugebėjimai;
- gabumas kalbų mokymuisi;
- asmeniniai bruožai;

- mokinių mokymosi motyvai ir požiūris;
- mokinio įsitikinimai;
- mokinio amžius.

Pastebėta, jog mokslininkų išskirti užsienio kalbos mokymo(si) kokybei įtaką darantys veiksniai, gali būti skaidomi į priklausomus nuo mokinio, priklausomus nuo mokytojo ir aplinkos.

Autorė C. Riemer (2003) aiškindamasi užsienio kalbos sėkmingo mokymo(si) sąlygas ir veiksnius, prie jų priskyrė besimokančiųjų aspiracijų lygį, mokytojo profesinę kompetenciją, jo santykius su mokiniais ir pan.

Autorės J. Grigaitytė, J. Grigonienė ir V. Stubraitė (2009) nurodo, jog užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemia tokie veiksniai, kaip ugdymo organizavimas, besimokančiųjų pasiekimai ir vertinimas, pedagogų kvalifikacija, aprūpinimas mokymo įstaigose ir motyvacija.

Tačiau mokslinės literatūros analizė atskleidžia, jog pateikti užsienio kalbos mokymą(si) lemiantys veiksniai yra skirtingi, vyrauja mokslinės diskusijos jų reikšmės ir svarbos tematika, o vienu ar kitu autorių nurodyti veiksniai ir jų daroma įtaka nėra išsamiai išnagrinėta. Todėl pasigendama reflektivaus vertinimo.

Atlikta užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemiančių veiksnių analizė, mokymo(si) kokybės sąvokos apžvalga bei išskirti užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemiantys veiksniai, leidžia turėti bendrą suvokimą apie užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sudėtingumą ir skirtingų autorių akcentuojamus kokybę sąlygojančius veiksnius. Taigi, apibendrinant galima teigti, jog mokslinėje literatūroje dažniausiai yra akcentuojami šie užsienio kalbos mokymo(si) kokybės aspektai: mokymo(si) teorijos ir metodai, pedagogo kvalifikacija ir profesinis pasirėngimas, mokymo turinio parėngimas, mokymo(si) priemonės ir mokymo organizavimas. Atlikta mokslinių tyrimų apžvalga leidžia teigti, jog užsienio kalbos mokymo(si) kokybė priklauso nuo pedagogo kvalifikacijos, kompetencijų, parėnkamų mokymo metodų bei įvairesnių mokymo(si) teorijų taikymo. Todėl tikslinga aptarti pedagogo profesinę kvalifikaciją užsienio kalbos mokymo(si) paradigmos kontekste.

1.1.4 Užsienio kalbos pedagogo profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) kaip kokybės veiksnys

Savo profesinei veiklai ir karjerai kiekvienas žmogus paskiria didžiąją dalį gyvenimo. Nuo tinkamo profesijos pasirinkimo, jos įgijimo ir sėkmės dirbant, priklauso žmogaus gyvenimo kokybė. Kiekvieno pedagogo sėkmė darbe priklauso nuo to, kaip žmogus susipažinęs su savo

potėgiais ir gebėjimai, ar pakankamai įgijęs profesinių žinių bei įgūdžių, ar geba prisitaikyti darbo rinkoje. Taigi, yra tikslinga aptarti pedagogo profesinę kvalifikaciją, jos sampratą ir tobulinimo galimybes, apžvelgiant veiksnius ir trukdžius, darančius įtaką pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kokybei.

Kaip teigia G. Folley (2007), mokymosi ir tobulėjimo poreikis yra nuolatinis procesas, nes žmonės visada ir visur mokosi, tiek savarankiškai, tiek formaliai: darbo vietoje, šeimoje, laisvalaikio metu, bendruomeninėje veikloje.

Prieš pradėdant aptarinėti pedagogo profesinės kvalifikacijos tobulinimosi kokybės sampratą, pravartu aptarti pedagogo profesinės kvalifikacijos sąvoką ir su ja susijusius esminius akcentus.

„Pastaraisiais metais kvalifikacijos samprata tapo esminiu ugdymo sistemos kaitos akcentu: Lietuvos ir ES strateginiuose švietimo dokumentuose pabrėžiamas perėjimas nuo žinių perteikimo prie kompetencijų plėtojimo.“ (L. Žadeikaitė, A. Railienė, 2009, p. 36).

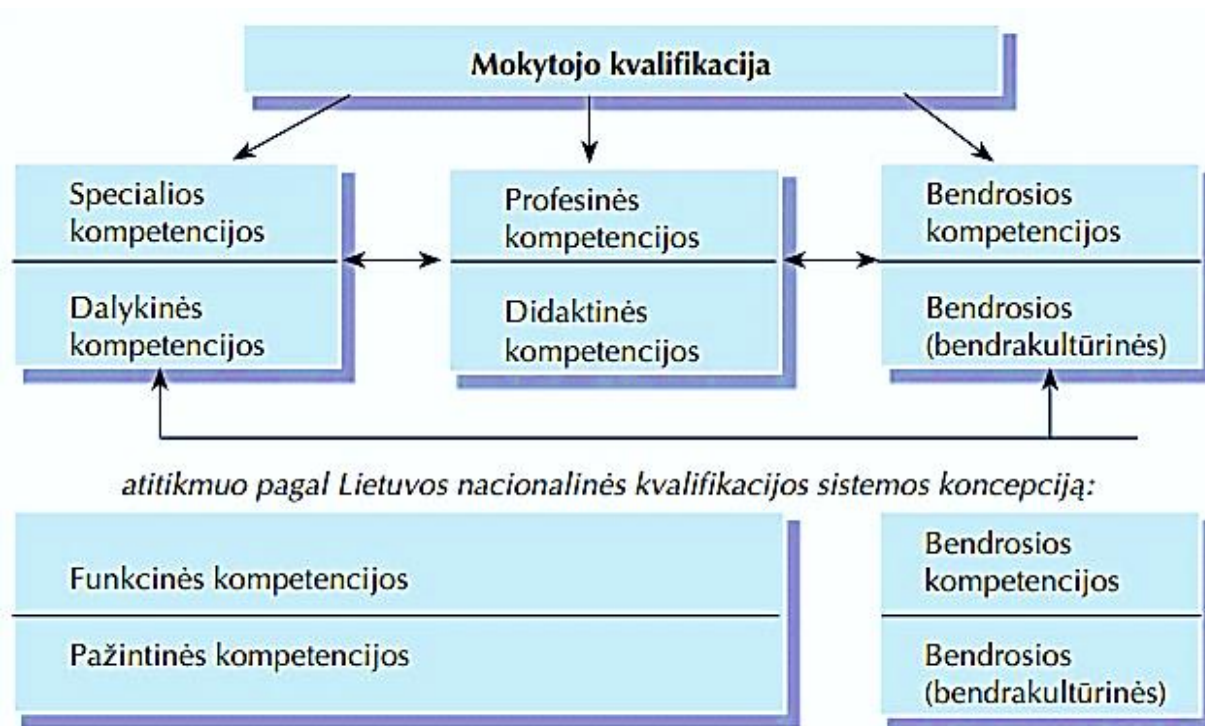
Kvalifikacija reiškia „tam tikrą žinių, mokėjimų, sugebėjimų, įgūdžių ir patyrimo visumą, kurią įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą“ (R. Laužackas, 1999, p. 47).

Pedagogo kvalifikacijos sąvoka yra apibrėžta LR Švietimo ir mokslo įstatyme (Žin., 2011, Nr. 38-1804). Minėtame įstatyme nurodyta, jog „pedagogo kvalifikacija – tai Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų mokiniams ugdyti, visuma“.

Autorės J. Patackaitė ir V. Žemaitienė (2008) pabrėžia, jog įvairių kalbų mokytojų ruošimas garantuoja kokybišką kalbų mokymą(si). Minėtos autorės akcentuoja, jog daug įtakos geresniam užsienio kalbų mokymui ir mokymuisi turi pakitęs kalbų pedagogo vaidmuo. Užsienio kalbų pedagogai, mokantys mokinius, privalo tapti specialistais, padėsiančiais turintiems sunkumų.

Analizuojant literatūrą ir informacijos šaltinius aptikta detalesnių pedagogo kvalifikacijos sandarą detalizuojančių elementų.

Asmenys, įgiję bendrąją kultūrinę, dalykinę ir profesinę kompetenciją, atlikę pedagoginę stažuotę ir išlaikę kvalifikacinį egzaminą, įgyja pedagogo kvalifikaciją. G. Gedvilienės, R. Laužacko ir V. Tūtlio (2010) teigimu, mokytojų profesijos kompetencijos apraše yra išskiriamos šios mokytojų kompetencijos (žr. 4 pav.): bendrakultūrinės, profesinės, bendrosios, specialiosios. 4 paveiksle pateikiama mokytojo kvalifikacijos struktūra.

4 pav. **Mokytojo kvalifikacijos struktūra** (Gedvilienė, Laužackas, Tūtlys, 2010, p. 17)

Daugelis pedagogų ir psichologų (M. Barkauskaitė, 2006; V. Jakavičius, 1996; L. Jovaiša, 2003; R. Želvys, 1995; ir kt.) mano, kad mokymo(si) proceso sėkmė priklauso nuo pedagogų kvalifikacijos bei asmeninių savybių: prigimtinių bei įgyjamų pedagoginio išsimokslinimo ir pedagoginės patirties dėka per mokinių pažinimą, veiklos planavimą, tinkamą metodų parinkimą.

Pedagoginiam darbui reikia maksimalių asmenybės pastangų, kūrybingumo ir kaupiant bei panaudojant praktikoje žinias, ir studijuojant kitų patirtį bei įgyjant savosios.

„Pedagogai skatinami nuolat mokytis ir tobulėti, siekti aukštesnės ugdymo kokybės, profesinio meistriškumo, keisti nuostatas, ugdymo stilių.“ (G. Bendaravičiūtė, 2002, p. 24). Kiekvienas pedagogas turi teises ir pareigas nuolat rūpintis savo kvalifikacija. Mokytojas privalo žinoti savo privalumus ir trūkumus, analizuoti savo laimėjimus ir nesėkmes, jų priežastis, pastoviai tobulinti savo profesinę kvalifikaciją. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas akcentuojamas ir bendrojo vertinimo modelio (2005) kontekste. Pagal bendrąją kokybės vadybos modelį (2005) yra išskiriami šie rodikliai:

- informacijos apie užsienio kalbos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo/si proceso valdymą, pirmiausia pasireiškiantį per informacijos apie kvalifikacijos galimybes pateikimą.
- kvalifikacijos planavimo srityje, padedantis realizuoti planavimą užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos kėlimo procese.

- kvalifikacijos realizavimo srityje, kai siekiama išsiaiškinti pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimo/si proceso organizavimą, bei sunkumus kylančius tai atliekant.
- kvalifikacijos proceso analizavimo ir koregavimo srityje, kuriose norima išsiaiškinti kokios problemos, kyla analizuojant pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimo/si proceso kokybę.

Remiantis aukščiau pateiktais rodikliais, tobulinant pedagogų kvalifikaciją atsiranda reali galimybė įtraukti tiek pedagogus, tiek mokinius, tiek ir mokyklos personalą į mokymosi procesą. Tokiu būdu galima tapti besimokančia organizacija, siekiančia nuolatinio mokymosi, gerosios praktikos sklaidos, įdomesnio mokymosi ir svarbiausia – mokymo(si) kokybės.

Tačiau, visų pirma, kiekvienam pedagogui yra keliami tam tikri profesiniai reikalavimai, kurie yra traktuojami kaip viena iš profesinio tobulėjimo sudedamųjų dalių. „P. Rado išskiria šiuos pedagogų profesinius reikalavimus“ (cit. R. Želvys, 1995):

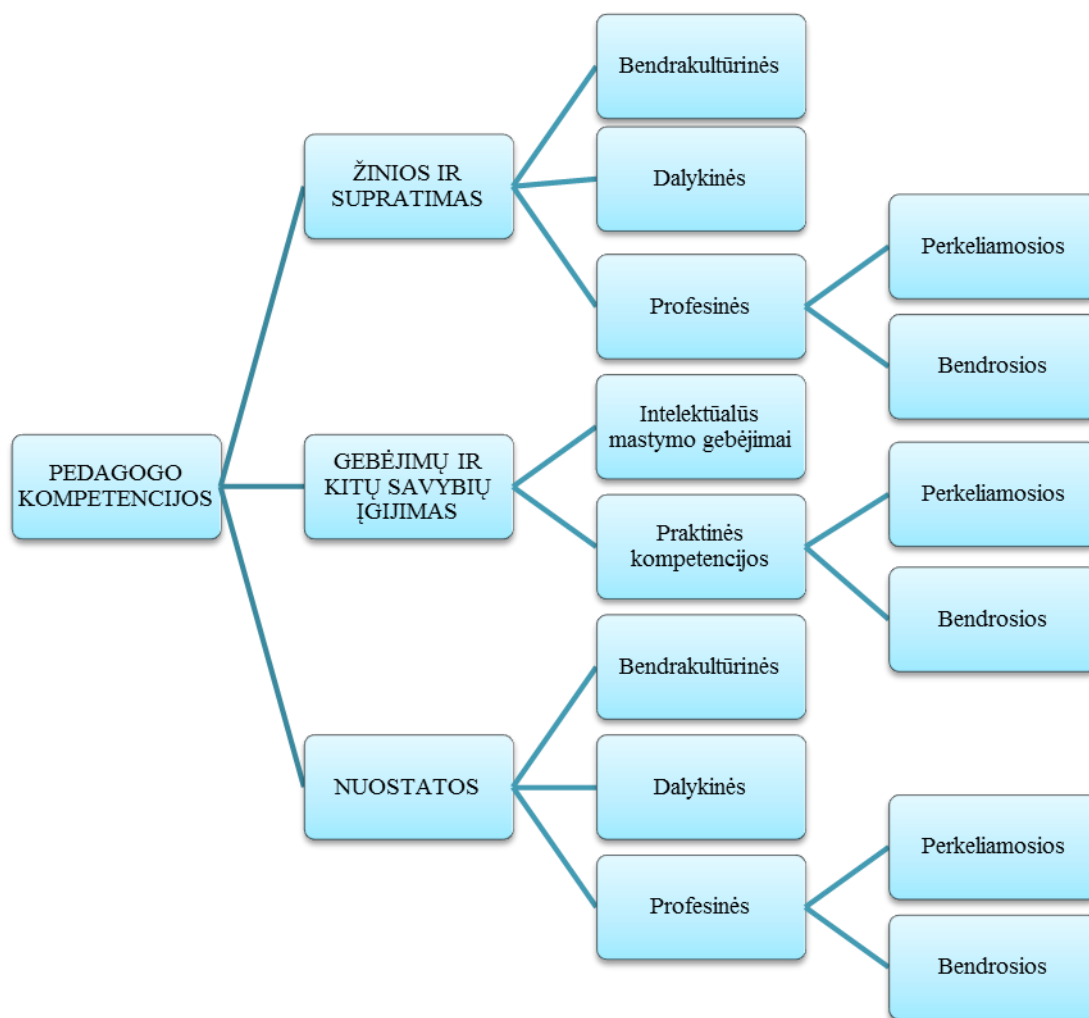
- Dalyko išmanymas – svarbiausia gero pedagogo savybė.
- Pedagogikos išmanymas.
- Mokytojai turėtų išugdyti motyvaciją mokytis, kūrybingumą ir bendradarbiavimą.
- Naujų technologijų išmanymas – taip pat svarbi mokytojo savybė.
- Pedagogas turi turėti ir organizacinių sugebėjimų.
- Lankstumas. Turi prisitaikyti prie profesinių reikalavimų keitimosi.
- Atvirumas. Pedagogas turi būti atviras su mokiniais, kolegomis, tėvais.

Nagrinėjant mokslinę literatūrą pastebėta, jog mokytojo profesinė kvalifikacija yra neatsiejama nuo kompetencijos. Tai dvi viena kitą veikiančios sąvokos. Akcentuotina, jog kvalifikacija yra neatsiejama nuo kompetencijos, kaip pagrindinio darbo įvertinimo indikatorius. Ši definicija padeda plačiau atskleisti ir suvokti pačią kvalifikacijos sampratą.

Autorės A. Gumuliauskienė, D. Augustienė, L. Bobrova, R. Macaitienė, D. Eitutytė (2002) nurodo, kad „kompetencija – įvardijama kaip kvalifikacijos raiška arba gebėjimas veikti, kuris yra sąlygotas žinių, mokėjimų, įgūdžių, požiūrių.“ (p. 18).

Kaip teigia I. Kunigytė–Arlauskienė ir S. Neifachas (2010), pedagogai turi pasižymėti tinkamomis pedagoginėmis ir psichologinėmis savybėmis, profesiniu kryptingumu, vaiko supratimu. Pedagogas turi būti išprusęs, gebėti numatyti ir planuoti veiklą, organizuoti ugdymo procesą, aktyviai dalyvauti mokyklinio ugdymo sistemoje.

Mokytojo kompetencijos sandarą detalizuoja 5 paveikslas.

5pav. **Pedagogo kompetencijų struktūra** (sudaryta darbo autorės, remiantis Mokytojo profesinės kompetencijos aprašu, 2007)

Kaip matyti, pedagogas turi turėti žinių ir supratimo, tam tikrų intelektualinių gebėjimų. Šiuolaikinis mokytojas turi gebėti profesionaliai spręsti problemas kylančias profesinėje veikloje.

Taigi, apibendrinant pedagogo profesinės kvalifikacijos svarbą užsienio kalbos mokymo(si) procese, galima daryti išvadą, kad užsienio kalbos mokymo(si) kokybę ir efektyvumą lemia ne tik pedagogo įgytas išsilavinimas, bet ir jo intelektualumas, moralinės savybės, teigiama profesinė motyvacija, specialūs pedagoginiai gebėjimai, profesionalumas, nuolatinės profesinės raidos nuostata.

Šiandieninėje mokykloje natūraliai suvokiama, kad mokytojo veikla keičiasi, nes keičiasi tradiciniai vaidmenys, atsiskleidžia modernūs mokytojo veiklos bruožai. Nauji, pakitę mokytojo vaidmenys reikalauja ir efektyvios veiklos kvalifikacijos ir kompetencijų užsienio kalbos mokymo(si) procese. Labai svarbu, kad užsienio kalbos mokymas(is) mokykloje priklausytų nuo mokytojo noro, sugebėjimų, asmeninių savybių, nuo jo parengimo.

Apibendrinant galima teigti, jog profesinė kvalifikacija yra įgyjama. Tai svarbiausias kompetencijos kriterijus, jos pagrindas. Mokytojo vertybės, požiūris ir nuostatos, asmeninės savybės šalia turimų žinių, gabumų, įgūdžių veikloje, įgijus tam tikrą kvalifikaciją, sudaro jam galimybę tapti kompetentingu. Akcentuotina, kad pedagogo profesinė kvalifikacija yra vienas iš pagrindinių užsienio kalbos mokymo(si) kokybės ir efektyvumo elementų, nuo kurių priklauso mokymo(si) procesas, jo kaita, švietimo sistemos reformos, kurias lemia ekonominiai, socialiniai ir kultūriniai pokyčiai. Todėl jos tobulinimas yra aktuali ir svarbi tema.

Nagrinėjant pedagogo kvalifikacijos tobulinimo(si) kokybę, mokslininkai (R. Laužackas ir kt., 2008; M. Terasevičienė ir kt., 2008; L. Jovaiša, 2007; G. Gedvilienė, R. Laužackas, V. Tūtlys, 2007; ir kt.) pabrėžia, kad už pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) kokybę yra atsakingi visi be išimties pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) proceso veikėjai ir dalyviai: pedagogai, mokykla, švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės už sąlygų kokybiškam tobulinimo(si) procesui pasirinkimą, įgyvendinimą ir stebėseną.

Analizuojant mokslines publikacijas ir literatūrą pedagogo kvalifikacijos tobulinimo(si) kokybės sampratos klausimu pastabėta, kad mokslininkai vieningo apibrėžimo nepateikia, tačiau pedagogų kvalifikacijos tobulinimo(si) kokybę apibrėžia per profesinės kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikį ir jį skatinančius veiksnius. Taigi, šiame darbe sutinkama su daugelio autorių (T.R. Guskey, 2004; R. Laužackas ir kt., 2008; R. Laužackas ir kt., 2005; K. Pukelis, 2006; M. Teresevičienė ir kt., 2008; ir kt.) nuomone, kad pedagogo kvalifikacijos tobulinimo(si) kokybę tikslinga apibrėžti per paties pedagogo, kitų mokymo(si) proceso dalyvių poreikius pedagogo kvalifikacijos tobulinimui(si) ir tobulinimąsi skatinančius veiksnius.

1.1.5 Pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimo(si) poreikis ir jį skatinantys veiksniai

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir jo poreikių tyrimų reikšmingumą lemia tai, jog mokytojo profesinės kvalifikacijos tobulinimo poreikiai nuolat kinta veikiami išorinių ir vidinių švietimo sistemą sąlygojančių veiksnių. Sparti technologijų plėtra implikuoja kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimų būtinumą ir jų reikšmę kasdieninėje pedagogo veikloje.

Kalbant apie kvalifikaciją ir jos tobulinimą tikslinga pateikti šių sąvokų aiškinimą.

„Kvalifikacijos tobulinimas – neformalusis švietimas ir savišvieta, kuriais siekiama įgyti, profesinei veiklai reikalingų kompetencijų“. (Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2007).

Kiekvienam mokytojui siekiama sudaryti galimybę susiformuoti žinių sistemą, įgyti atitinkamą kvalifikaciją ir ją nuolat tobulinti, kad būtų galima išsaugoti reikiamą kompetenciją sparčiai kintančioje visuomenėje (G. Gedvilienė, R. Laužackas, V. Tūtlys, 2010, p. 12). Todėl mokytojų kvalifikacijos tobulinimas – reikšmingas mokytojų darbo atsinaujinimui, šiuolaikinius reikalavimus atitinkančiai veiklos kokybei.

Spartūs šiandieniam gyvenime vykstantys pokyčiai sąlygoja ir kelia naujus reikalavimus mokytojo karjerai – tobulėti, įgyti naujų žinių, reflektuoti, plėtoti turimas kompetencijas, kitaip tariant – mokytis visą gyvenimą.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimasis skirstomas į formalųjį ir neformalųjį (žr. 6 pav.) (Lietuvos švietimo reformos gairės, 1993).

6 pav. **Pedagogo kvalifikacijos tobulinimo sandara** (Lietuvos švietimo reformos gairės, 1993, p. 49)

Pedagogui, siekiančiam užtikrinti sėkmingą mokymo(si) procesą, neužtenka vien tik profesijos kompetencijų, labai svarbu kalbėti apie tai, kaip mokytojas parengiamas moksleivio paruošimui gyvenimui. Tai reikalauja iš mokytojo naujų metodų, naujų mokymosi pasiekimų vertinimo metodų. Tai skatina mokytoją ne tik kelti kvalifikaciją, bet išsiaiškinti jo paties kvalifikacijos tobulinimo poreikius.

Mokslinėje literatūroje sutinkama su teiginiu, jog profesinės kvalifikacijos tobulinimas labiausiai lemia užsienio kalbos mokymo(si) proceso sėkmę, todėl jos tobulinimas įgyja nuolatinumo pobūdį. Nauja mokymosi paradigma kelia atitinkamus reikalavimus pedagogui: sugebėjimą adaptuotis naujoje aplinkoje, gebėti dirbti įvairiose mokymosi aplinkose, skleisti naujas idėjas, informacinių kompetencijų reikšmę, naujų ir inovatyvių užsienio kalbos mokymo (si) metodų paiešką.

Mokytojo kvalifikacijos tobulinimas ir jo sąsajos su nuolatinio mokymusi yra nuolatinis mokslinių diskusijų ir tyrimų objektas. Tačiau dauguma mokslininkų ir edukologų (R. Laužackas, 2001; R. Laužackas, O. Gurskienė, R. Danilevičius, 2004; J. Dautartas, N. Rukštelienė, 2006; ir kt.) sutinka, jog mokytojo kvalifikacijos tobulinimas vaidina esminį vaidmenį jo karjerai ir mokymo(si) efektyvumui.

R. Laužackas ir kt. (2004) nurodo du pagrindinius mokytojo profesinės kvalifikacijos tobulinimo tikslus:

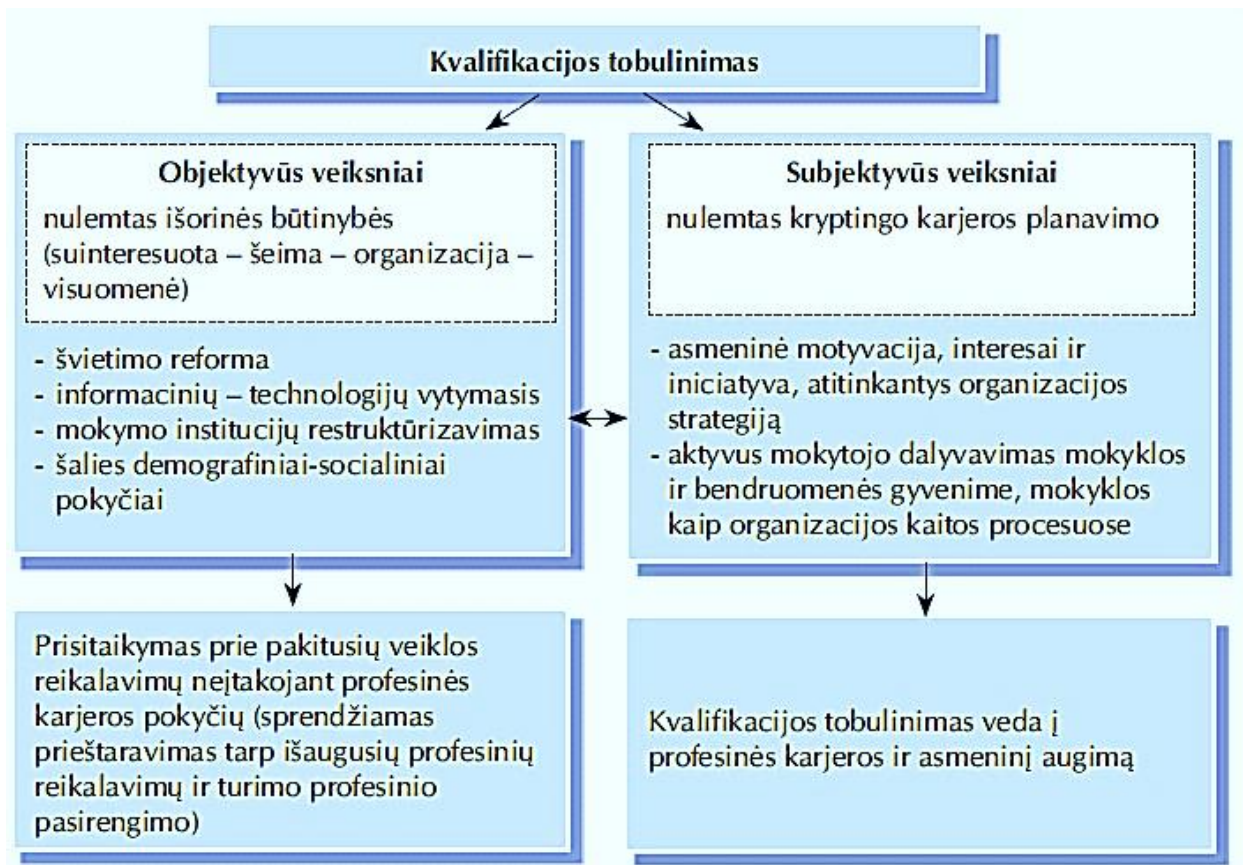
- **Profesinis prisitaikymas.** Pedagogas privalo reaguoti į pasikeitusius kvalifikacinius reikalavimus
- **Profesinis augimas.** Pedagogas geba vykdyti tas veiklos funkcijas, kurias atitinka papildomai įgytos kvalifikacijos (R. Laužackas, R. Danilevičius, O. Gurskienė, 2004, p. 11).

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo siekis, anot R. Laužacko ir kt. (2004), yra bendrųjų ir dalykinių kompetencijų atnaujinimas ir pagilinimas, naudojant profesinio mokymo galimybes ir sudėtingėjančius veiklos reikalavimus (R. Laužackas, R. Danilevičius, O. Gurskienė, 2004, p. 11).

Analizuojant mokslinę literatūrą mokytojo kvalifikacijos tobulinimo klausimu pastebėta, jog tobulinimo poreikį skatina darbo organizavimo ir planavimo kaita, mokytojo atsakomybės didėjimas. Taip pat akcentuojama mokytojo turima kvalifikacija, jo, kaip specialisto, mokymo (si) poreikiai, kadangi mokytojo turimos žinios, įgūdžiai ir gebėjimai bei galimybės turi lemiamos reikšmės mokinių mokymuisi ir rezultatams.

Tačiau G. Gedvilienė ir kt. (2010) pabrėžia, jog kvalifikacijos tobulinimas yra siejamas su prisitaikymu prie kintančių sąlygų. Jis yra lemiamas dviejų pagrindinių veiksnių: aplinkos keliamų reikalavimų, ir paties asmens vidinės motyvacijos. (žr. 6 pav.).

6 paveikslas iliustruoja, jog kvalifikacijos tobulinimą lemia vidiniai (subjektyvūs) ir išoriniai (objektyvūs) veiksniai. Tačiau tiek vidiniai, tiek išoriniai veiksniai bendroje sistemoje turi vienodą lyginamąjį svorį, nes būtina jų sąveika. Kita vertus, objektyvūs veiksniai sąlygoja prisitaikymą prie pakitusios aplinkos, skatina mokytoją iš naujo adaptuotis kintančiose sąlygose ir save įvertinti naujai. O tuo tarpu subjektyvūs veiksniai pabrėžia mokymosi motyvacijos svarbą. Anot R. Laužacko (2000), kvalifikacijos problema egzistuoja tol, kol nuolatinis mokymasis netampa sudėtine asmens įsitikinimų dalimi.

7 pav. **Kvalifikacijos tobulinimą lemiantys veiksniai** (Gedvilienė, Laužackas, Tūtlys, 2010, p. 17)

Kitaip tariant, mokytojų kvalifikacijos tobulinimas turi derėti su mokykline veikla ir būti vedamas siekio ją gerinti, tačiau visa tai privalo remtis pačių mokytojų iniciatyva bei atsakomybe.

Naujiems reikalavimams mokytojo veiklai, kvalifikacijai ir kompetencijai didelės įtakos turėjo vidiniai ir išoriniai veiksniai:

- šalies įstojimas į Europos Sąjungą;
- šalies ekonominės, socialinės ir politinės sąlygos;
- informacinės ir komunikacinės technologijos;
- visuomenės keliami reikalavimai švietimui;
- besikeičiantis mokytojo vaidmuo mokykloje; (N. Bankauskienė, G. Bankauskaitė - Sereikienė, 2010, p. 75).

Teorinės studijos atskleidė, jog pedagogo kvalifikacijos tobulinimo pagrindiniai tikslai yra profesinis prisitaikymas ir profesinis augimas. Nors mokslinėje literatūroje yra nurodoma, kad pedagogo kvalifikacijos tobulinimas susideda iš formaliojo ir neformaliojo mokymo, tačiau

kintantis visuomenės požiūris į pedagogo veiklą bei užsienio kalbos mokymo(si) svarbą ir poreikį, skatina naujų pedagogo veiklos funkcijų atsiradimą.

Mokslinių literatūros šaltinių analizė pedagogo profesinės kvalifikacijos tobulinimosi klausimu atskleidė, kad spartūs pokyčiai sąlygoja mokytojo veiklos kaitą, pedagogo vaidmenų keitimąsi ir svarbą, išryškina modernių pedagogo veiklos bruožų reikšmę. Visa tai reikalauja efektyvios veiklos kvalifikacijos ir kompetencijų užsienio kalbos mokymo(si) procese. Pabrėžtina, kad pedagogo profesinis tobulėjimas yra vienas svarbiausių kompetencijos kriterijų. Be turimų žinių, gabumų, įgūdžių mokytojo požiūris bei nuostatos, asmeninės savybės, įgijus tam tikrą kvalifikaciją, sudaro galimybę būti kompetentingesniu.

Teorinės studijos atskleidė, kad mokymo procesas gali būti apibrėžtas kaip specifinė veikla, kurios metu siekiama suteikti mokiniams kuo naujesnių žinių ir norima gilinti jau turimas, lavinti bendruosius mokinių gebėjimus, pažintinius interesus bei ugdyti teigiamą požiūrį į gaunamas žinias, mokslą. Būtent mokymas(is) sudaro mokyklos veiklos pagrindą, svarbiausią jos darbo dalį. Tačiau svarbu užtikrinti, kad mokymas būtų kokybiškas, t.y. kad mokant būtų pasiekti ugdymo tikslai.

Visuomenėje pripažįstama, jog svarbiausia figūra mokymo(si) procese yra mokytojas. Nors socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, gyvenimo sąlygų kaita ir užsienio kalbos mokymo(si) kokybės reikalavimai sparčiai kito, tačiau pedagogo ypatingas vaidmuo išliko. Visuotinai pripažįstama, kad iš pedagogų tikimasi, jog jie nuolat tobulins savo gebėjimus, kompetencijas, kels profesinę kvalifikaciją ir taip skatins mokymo(si) kokybės užtikrinimą. Tačiau siekdamas minėtų tikslų pedagogas privalo turėti ne tik užsienio kalbos mokymo(si) teorinių žinių, bendravimo ir komunikacinių pagrindų, pedagoginių įgūdžių, bet ir išmanyti naujausias informacines technologijas, modernius mokymo(si) metodus, bet ir nuolat tobulėti. O vienas iš pagrindinių būdų užtikrinti užsienio kalbos mokymo(si) kokybę ir siekti tobulumo yra pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas.

Reziumuojant galima teigti, jog švietimo sistemą veikiantys pokyčiai sąlygoja naujų gebėjimų atsiradimą, reikalingų šiuolaikiniam mokytojui: sugebėjimas adaptuotis prie naujų mokymo sąlygų, informacinių žinių ir įgūdžių turėjimas, naujovių ir inovacijų taikymas kasdieninėje veikloje, nauji mokymo metodai ir pan. Kadangi kyla nauji reikalavimai, mokytojas privalo tobulinti turimą kvalifikaciją, kurią lemia tokie veiksniai, kaip aplinkos keliami reikalavimai, vidinė mokytojo motyvacija, apsisprendimas, ryžtas ir kryptingas darbas siekiant karjeros. Taip keičiasi mokytojo vaidmenys, plečiasi turimų kompetencijų poreikis. Todėl šiuolaikinis mokytojas skatinamas ne tik kelti kvalifikaciją, bet ir tyrinėti kvalifikacijos tobulinimo poreikius.

Neretai išoriniai (objektyvus) kvalifikacijos tobulinimo veiksniai tiesiogiai susiję su asmens subjektyviais veiksniais, lemiančiais kryptingą karjeros planavimą: pedagogas nėra izoliuotai veikiantis asmuo. Jis veikia institucijos ribose, kuri, nors ir yra reglamentuojama tų pačių švietimo dokumentų, bet vis tik išlaiko savo specifiką, kurią būtų galima įvardinti kaip institucijos, organizacijos kultūrą. Kita vertus, institucijose esančią kvalifikacijos tobulinimo sistemą įtakoja regioninių institucijų, atsakingų už pedagogų kvalifikacijos tobulinimą konkrečiame regione (regionų švietimo centrai ir pan.) vykdomos programos. Tai leidžia manyti, kad nuo to, kokios kvalifikacijos tobulinimo tradicijos egzistuoja organizacijoje ar regiono švietimo institucijose (pedagogų skatinimo sistema, administracijos požiūris į kvalifikacijos tobulinimą, galimybių suteikimas, prioritetai, informuotumas, programų pasiūla ir pan.), neretai priklauso ir individuali konkrečių asmenų tobulinimosi pozicija. Todėl svarbu tampa atkreipti dėmesį ne tik į bendruosius kvalifikacijos tobulinimo veiksnius, bet ir į konkrečiame regione esančią kvalifikacijos tobulinimo sistemą.

Apibendrinant galima teigti, jog pedagogo kvalifikacijos tobulinimas yra vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių užsienio kalbos mokymo(si) kokybę. Akademiniame visuomenėje sutinkama su nuostata, kad pedagogo profesinės kvalifikacijos tobulinimas labiausiai lemia ugdymo proceso kokybę, tačiau egzistuoja kvalifikacijos tobulinimo įtakos ugdymo procesui, mokytojo veiklai ir mokinių ugdymo rezultatams įvertinimo ir matavimo problema.

Teorinės studijos atskleidė, kad mokslinėje diskusijoje labai trūksta kryptingumo ir sisteminio požiūrio išsiaiškinti užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitą, tiriant pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimosi klausimais. Kita vertus, užsienio kalbų mokėjimo nauda neginčijama. Kalba padeda suprasti kitų gyvenimo būdą ir atveria duris kultūrų tolerancijai. Be to, kalbiniai įgūdžiai padeda dirbti, studijuoti, keliauti po užsienį ir bendrauti. Visa tai didina užsienio kalbos mokymo ir mokymosi svarbą, suvokiant, kad keičiantis žmonių gyvenimo būdai, socialinėms ir ekonominėms sąlygoms, sparti kaita veikia ir užsienio kalbos mokymo(si) kokybę.

2. PEDAGOGŲ PROFESINĖS KVALIFIKACIJOS TOBULINIMOSI KAIP UŽSIENIO KALBOS MOKYMO(SI) KOKYBĖS KAITOS VEIKSNIO EMPIRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodologija, organizavimas ir imties charakteristika

Ruošiant empirinį tyrimą, jo instrumentus, metodus bei tyrimo eigos metu, buvo naudojamos šiais autoriais: pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimo būdai aptarti remiantis E. Jurašaitė – Harbison (2000), pedagogų kvalifikacijos tobulinimo motyvacija buvo aptarta remiantis R. Želviu (2001), pedagogų kvalifikacijos tobulinimo skatinimas remiantis R. Laužacku, V. Dieniu (2004), pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai – pagal R. Skripkienę (2004).

Tyrimo metodai. Pasirinkti tyrimo metodai padėjo ištirti Alytaus miesto užsienio kalbos mokytojų nuomonę apie profesinės kvalifikacijos tobulinimo svarbą bei mokinių požiūrį į užsienio kalbos mokymosi kokybę Alytaus bendrojo lavinimo mokyklose.

Siekiant efektyvesnių tyrimo rezultatų ir objektyvių informacijos gavimo būdų, darbe derinami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo būdai: dokumentų kontent analizė, duomenų rinkimui - nestandartizuotas klausimynas pedagogams su atviro tipo klausimais, klausimynas mokiniams derinant uždaro ir atviro tipo klausimus.

Laikomasi nuostatos, kad kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodai yra lygiaverčiai bei papildantys vienas kitą naudinga ir svarbia informacija atliktam tyrimui. Kiekybiniu bei kokybiniu metodais siekiama ištirti pedagogų nuomonę apie jų pačių kvalifikacijos tobulinimą, jiems teikiamų tokių paslaugų kokybę, kurią rodo paklausos pasiūlos ir poreikių atitiktis, taip pat mokinių požiūrį į užsienio kalbos mokymą(si). Taigi tyrimo metodika sudaryta derinant kokybinio ir kiekybinio tyrimo metodus tam, kad būtų pasiektas tyrimo tikslas ir atsakyta į tyrimo klausimą – ar užsienio kalbų mokytojams yra poreikis ir galimybės tobulinti kvalifikaciją, bei koks yra mokinių požiūris į užsienio kalbos mokymą(si) ?

Tokios duomenų rinkimo strategijos pasirinkimui įtakos turėjo ir tai, kad buvo laikomasi nuostatos, jog kvalifikacijos tobulinimo(si) situaciją, galimybes reprezentuoja pedagogų, dalyvaujančių kvalifikacijos tobulinimo(si) procesuose, bei mokinių, patiriančių pedagogų veiklą, refleksijos. Pedagogams reikėjo atsakyti į aštuonis, o mokiniams į keturis atviro tipo klausimus. Atsakymų apimtis pagal tekstą nebuvo ribojama, o į kai kuriuos atsakymus buvo galima pateikti po keletą (dažniausiai 3) atsakymų (pasiūlymų) variantus. *Duomenys buvo*

analizuojami imant tekstų visumą ir jų supratimą juos aiškinant. Taip buvo siekiama suvokti bendrai pateiktą atsakymą (temos) ir išskirti tekstui būdingas atskiras dalis (subtemos). Pagal jas buvo aiškinama bendra teksto prasmė analizuojamo reiškinių kontekste.

Kiekybiniai tyrimo duomenys (demografiniai duomenys, klausimynas mokiniams) buvo analizuojami pasitelkiant procentinių dažnių pasikartojimo strategiją.

Dokumentų analizė buvo atlikta remiantis mokslininkų (Rupšienė, 2007; Kardelis, 2005; Tidikis, 2003; Bitinas, 2005; Merkys, 1995) rekomendacijomis. Ši analizė padėjo parengti kokybiniam tyrimui (suformuluoti atviro tipo klausimus). Kokybiniame tyrime dalyvavo Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų užsienio kalbų pedagogams ir mokiniams. Duomenų analizei panaudotos Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų strateginiai planai. Anketinė apklausa atlikta Alytaus miesto bendrojo lavinimo įstaigose, kuriose anketas pildė užsienio kalbų pedagogai ir mokiniai.

Kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimo etika. Planuojant tyrimą turi būti apgalvojami svarbūs etikos klausimai. Kardelis (2005), Bitinas (2005) nurodo tokius esminius etikos principus, kurių būtina laikytis tyrėjui: teisė būti nepažeistam, teisė būti neišnaudojamam, tyrimo svarba, pagarba asmens orumui, teisingumas, privatumas, konfidencialumas, geranoriškumas. Siekiant nepažeisti socialinių tyrimo etikos, respondentams buvo aiškiai ir suprantamai pristatyta darbo tema, paaiškinti tyrimo tikslai ir uždaviniai bei prašoma jų dalyvauti tyrime. Pristatant klausimynus buvo akcentuojamas anonimiškumo principas.

Tyrimo organizavimas ir imtis. Buvo laikomasi nuostatos, kad individuali konkrečių pedagogų tobulinimosi pozicija priklauso nuo to, kokios kvalifikacijos tobulinimo tradicijos egzistuoja organizacijoje ar regiono švietimo institucijose (pedagogų skatinimo sistema, administracijos požiūris į kvalifikacijos tobulinimąsi, galimybių suteikimas, prioritetai, informuotumas, programų pasiūla ir pan.). Todėl tyrimas buvo atliktas konkrečiaus miesto, t.y. Alytaus, ribose. Tyrimas buvo atliekamas Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose. Tai apėmė pradinės, pagrindinės mokyklas bei gimnazijas. Tyrimui buvo naudojami atviro tipo klausimai. Jie buvo pateikti dviem būdais: klausimai pedagogams buvo pateikiami internete <http://apklausa.lt/f/alytaus-bendrojo-lavinimo-mokyklu-uzsienio-kalbos-pedagogu-profesines-kvalifi-dclkd11.fullpage>. Klausimai mokiniams buvo pateikiami internete <http://apklausa.lt/f/mokiniu-poziuris-i-uzsienio-kalbos-mokymosi-kokybe-alytaus-bendrojo-lavinimo-8ax9hzh.fullpage>, bei siekiant jų grįžtamumo dalis (70 klausimynų) buvo pateikta popieriniame variante.

Klausimynų nuorodos buvo išsiųstos 100 Alytaus miesto užsienio kalbos mokytojų, atsakyta ir atsiųsta atgal 70 atsakymų. Mokiniamis išsiųsta 150 klausimynų nuorodų, atsakyta ir atsiųsta atgal 131 atsakymas. Sudarytose anketose (1, 2 priedai) yra 12 klausimų ir teiginių skirtų Alytaus miesto pedagogams ir 9 klausimai ir teiginiai skirti Alytaus miesto mokiniams. Klausimynus sudaro atviro tipo klausimai ir demografiniai duomenys.

Tyrimas buvo atliekamas trimis etapais:

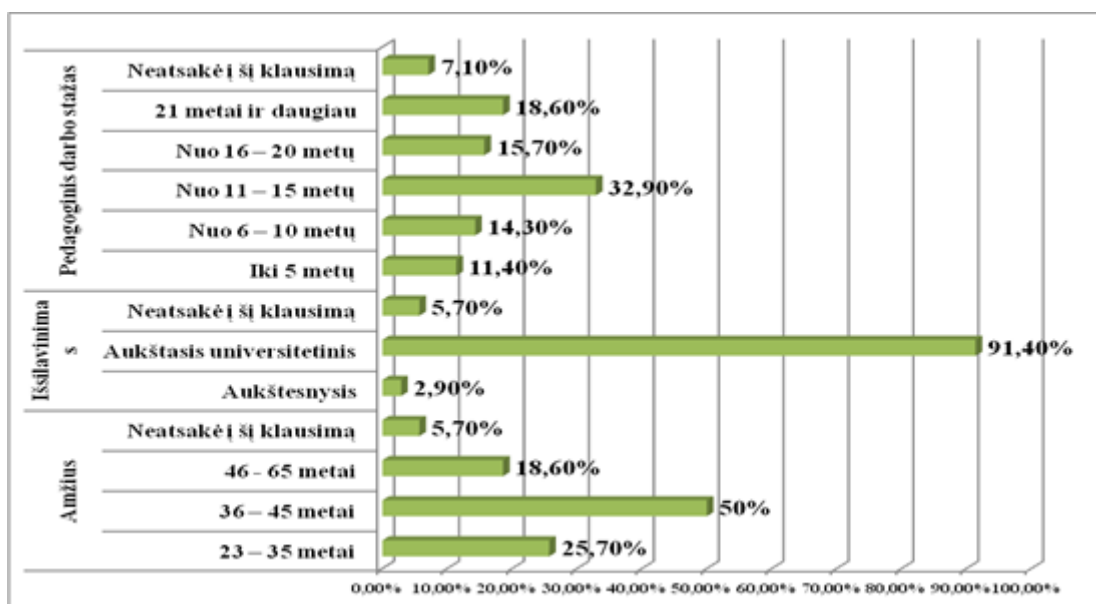
I etapas. Studijuojama pedagoginė, psichologinė, sociologinė literatūra, siekiant atskleisti užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi.

II etapas. Vykdomas empirinis tyrimas Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklose 2013 m. rugsėjo – gruodžio mėn.

III etapas. Rašomas darbas, analizuojami ir interpretuojami empirinio tyrimo duomenys, formuojamos išvados, rekomendacijos.

Atviro tipo klausimai buvo analizuojami kokybiniu metodu. Demografiniai duomenys kiekybiniam tyrimui buvo apdorojami, naudojant statistinių duomenų apdorojimo programų „MS Word ir MS Excel. Grafinis vaizdavimas naudojamas išreikšti kiekybinio tyrimo nagrinėjamų problemų rezultatams lentelėse bei diagramose.

Pedagogų, dalyvavusių tyrime, imties charakteristika. Atliekant tyrimą ir siekiant išsiaiškinti pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, respondentų buvo paprašyta pateikti demografinius duomenis (amžius, išsilavinimas, darbo stažas). Šie duomenys padeda aptarti ir aiškiau suprasti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir priežastis.

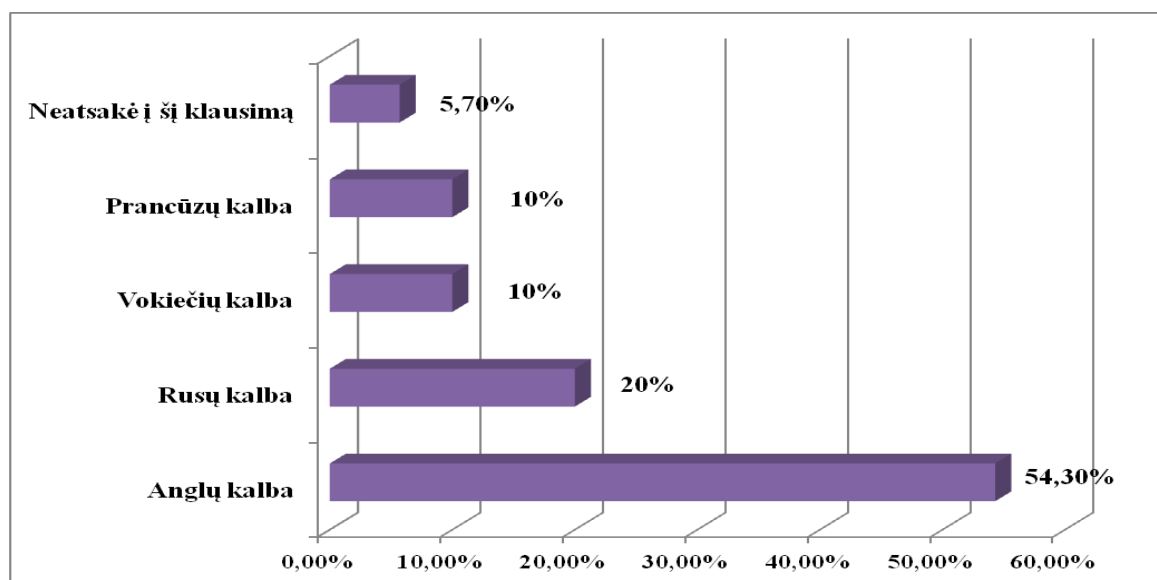
8 pav. Respondentų demografiniai duomenys

Apklausoje dalyvavo 70 mokytojų iš Alytaus miesto mokyklų. Iš 1 pav., matyti, kad dominuoja 36 – 45 metų amžiaus pedagogai (50%) ir 23 – 35 metų (25.7%), mažiausiai nuo 46 – 65 metų (18,6 %). Laikomasi nuostatos, kad jaunesnio amžiaus pedagogai turėtų labiau rūpintis savo kvalifikacijos tobulinimu, vertinant ją kaip galimybę lanksčiau reaguoti į vykstančius pokyčius ir taip neatsilikti nuo naujų reikalavimų pedagogui. Toks Alytaus miesto pedagogų imties pasiskirstymas pagal amžių leidžia daryti prielaidą, kad jie turėtų būti aktyvūs kvalifikacijos tobulinimo(si) procesuose. O tai tampa svarbiu veiksmu tam, kad tokioje imtyje gauti tyrimo duomenys gali atliepti realią situaciją.

Taip pat kaip galima pastebėti, kad dauguma respondentų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (91,4%), daug mažesnė dalis turi tik aukštesnįjį (2,9%). Tikėtina, kad pedagogai su aukštesniu išsilavinimu turi pozityvų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimo reikšmingumą, iš(si)ugdę suvokimą, jog kvalifikacijos tobulinimas yra svarbius ir nenutrūkstantis vyksmas.

Didžioji dalis tiriamųjų nėra naujokai, pedagoginį darbą dirba 11 – 15 metų (32.9%), o mažiausiai iki 5 metų (11.4%). Tai leidžia manyti, kad jie turi dalyvavimo keliant kvalifikaciją patirties, todėl atsakydami į klausimus gali pateikti ne tik žinojimu, bet realia savo patirtimi grįstą informaciją.

Kadangi kvalifikacijos kėlimo poreikiui, galimybės įtakos turi kalbos, kurios mokymu jie užsiima, atstovavimas (populiarias kalbas daugiau renkasi, yra daugiau pedagogų, kyla būtinybė neatsilikti nuo kitų, išlikti konkurencingais), tai tiriamųjų buvo prašoma įvardinti kalbą, kurią jie moko.

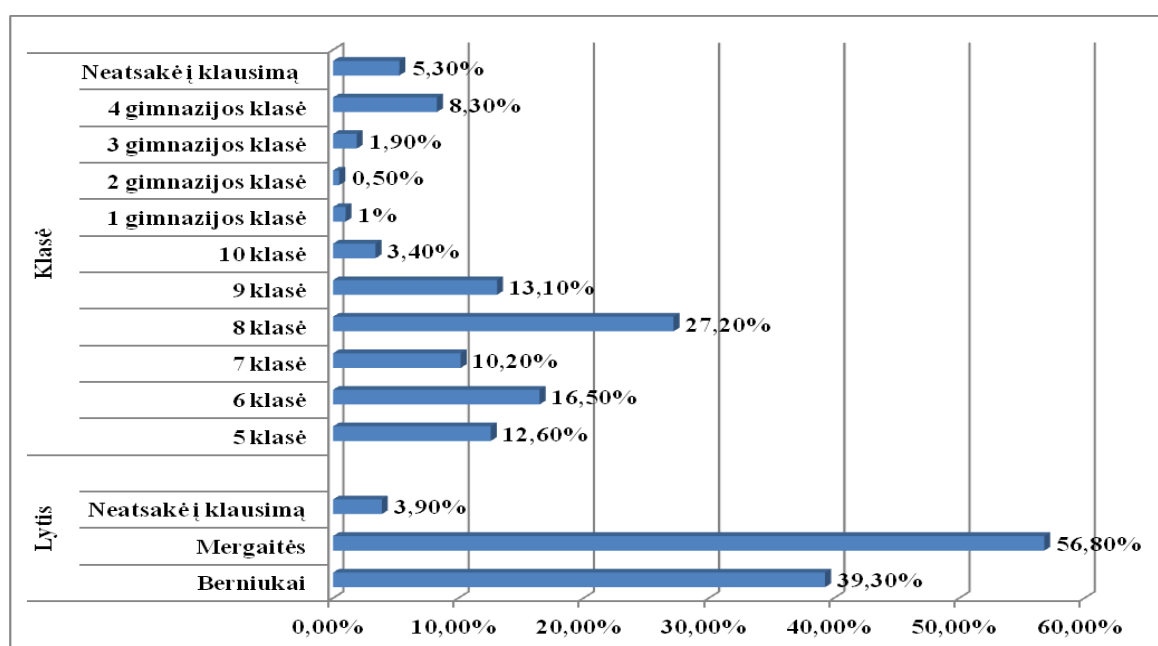
9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį

Iš apklaustųjų Alytaus miesto mokyklų respondentų daugiausiai moko anglų kalbą (54,3%), rusų kalbą (20%), o prancūzų ir vokiečių Alytaus miesto mokyklose mokoma mažiau

(10%). Kaip rodo tyrimo duomenys - populiariausia užsienio kalba yra anglų. Tikėtina, kad surinkti duomenys didesne dalimi yra būdingi anglų kalbos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo situacijai. Taip pat, santykinai nemažai mokytojų Alytaus mieste moko rusų kalbos.

Apibendrinant tyrimo duomenis, galima daryti prielaidą, kad Alytaus mieste užsienio kalbų pasiskirstymo pagal kalbas situacija yra tipinė kaip ir daugumoje šalies regionų (žr. Lietuva. Švietimas regionuose/Pedagogai, 2013¹) Todėl šiam regionui aktualūs kvalifikacijos tobulinimo klausimai gali būti aktualūs ir kitiems šalies miestams.

Mokinių, dalyvavusių tyrime, imties charakteristika. Mokinių taip pat buvo prašoma pateikti demografinius duomenis (lytis, klasė).

10 pav. Respondentų demografinis blokas (N= 131, %)

Apklausus respondentus buvo prašoma jų pateikti demografinius duomenis (žr. 10pav.): lytį bei kurioje klasėje mokosi. Taigi, dauguma apklaustųjų respondentų yra merginos (56,8%), o vaikinių (39,3%), ir neatsakiusių į klausimą (3,9%). Aktyviausiai į anketoje pateiktus klausimus atsakinėjo 8 klasės mokiniai (27,2%), o taip pat ir 6 klasės (16,5%), 9 klasės (13,1%), 5 klasės (12,6%), ir 7 klasės mokiniai (10,2%), mažiau pareiškė nuomonę apie užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos kėlimo kursus 4 gimnazijos klasė (8,3%), 10 klasė (3,4%), 3 gimnazijos klasė (1,9%), bei 2 gimnazijos klasė(0,5%), Tačiau yra ir mokinių kurie neatsakė į šį klausimą (5,3%).

¹ Remiantis duomenimis: Lietuva. Švietimas regionuose. Pedagogai. (2013). Švietimo aprūpinimo centras. http://www.smm.lt/uploads/documents/teisine_informacija/svietimo_bukles_apzvalgos/Svietimas%20regionuose%202013%20web.pdf

Apibendrinant galima teigti, jog apklaustieji respondentai aktyviai domėjosi ir dalyvavo anketinėje apklausoje.

2.2. Pedagogų požiūrio į profesinės kvalifikacijos tobulinimąsi empirinis tyrimas

Siekiant ištirti užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirtį, poreikius ir galimybes bei išryškinti užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitos tendencijas, reikšmingas prielaidas, pedagogams buvo pateikti aštuoni atviro tipo klausimai.

Pirmiausia buvo siekiama išsiaiškinti veiksnius, kurie gali turėti įtakos pedagogų dalyvavimui tobulinant savo kvalifikaciją. Tuo tikslu buvo klausiama: „Kas nulemia Jūsų pasirinkimą dalyvauti užsienio kalbos kvalifikacijos kėlimo renginiuose?“. Tyrimo duomenys pristatyti 2 lentelėje.

2 lentelė

Veiksniai, turintys įtakos pedagogų pasirinkimą dalyvauti užsienio kalbos kvalifikacijos kėlimo renginiuose

Temos	Subtemos
Stimuliaciniai motyvacijos kriterijai, išoriniai lūkesčiai, asmeniniai pasiekimai	Renginio aktualumas, naujoviškumas, tema
	Naujų žinių troškimas
	Dalykinės, metodinės naujovės
	Padalomoji medžiaga
	Kilimas karjeros laiptais
	Asmenybės tobulėjimas
Vieta, laikas	Renginio vieta ir laikas

Pedagogų nuomonės raiška apie tai, kas daro įtaką jų pasirinkimui dalyvauti užsienio kalbos kvalifikacijos kėlimo renginiuose pozicionuojama dviem temomis ir šešiomis subtemomis.

Tema: stimuliaciniai motyvacijos kriterijai, išoriniai lūkesčiai, asmeniniai pasiekimai. Kiekvienas pedagogas rinkdamasis renginį, kuriame norėtų dalyvauti pirmiausia atkreipia dėmesį į tokius svarbius aspektus, kaip *renginio aktualumas, naujoviškumas, tema* („Tema“ [2,27,37]; „Renginio aktualumas, pritaikymo galimybės, naujoviškumas“.[4]; „Tam laikotarpiui aktualios temos“ [16,38]; „įdomios temos“ [33]; „Temos naudingumas“.[35,40]). Svarbiausias argumentas, kodėl pedagogai apskritai nori tobulinti savo kvalifikaciją yra *naujų žinių troškimas* („Igyti naujų žinių“.[6]; „naujienu troškimas.“ [18]; „Noras sužinoti ką nors naujo.“ [

21,23,24,26,29,30,34,36,43,47,49,51-55,62-66]; „Žingeidumas“ [43]. „Noras tobulėti“ [6,7,12,13,17,28,31,45,46,59,67]). Ši subkategorija parodo, kad pedagogui svarbu tobulėti ne tik kaip savo srities specialistui, bet ir kaip savimi pasitikinčiai asmenybei, turinčiai pakankamai žinių ir įgūdžių. Dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose suteikia galimybę pedagogams semtis patirties. Labai svarbu yra ne tik tobulinti pedagogo kompetenciją, bet ir gebėti ją pritaikyti praktikoje, pamokoje. Kiekviename renginyje dalyviai įgyja kokių nors **dalykinių, metodinių naujovių** („Noras tobulinti anglų kalbos žinias, patobulėti metodikos srityje.“ [20]; „Noras išmokti užsienio kalbą.“ [35]; „Praktinė renginio nauda dėstomam dalykui“ [41]). Efektyvus kvalifikacijos tobulinimo rezultatas turėtų atsispindėti naujų užsienio kalbos mokymo būdų, metodų ir priemonių taikymu, mokymo turinio ir formų modernizavimu, mokinių požiūrio į užsienio kalbą formavimu, mokymosi svarbos aktualizavimu, kuris įtakotų užsienio kalbos mokymo(si) kokybės kaitą. Dar vienas, ne menkiausia vertę turintis aspektas – *padalomosios medžiagos gavimas*. Pedagogas vykdamas į bet kokią kvalifikacijos tobulinimo renginį, tikisi gauti papildomos, padalomosios medžiagos, kurią taip pat galėtų panaudoti savo darbinėje veikloje („Noras gauti papildomos medžiagos pamokoms.“ [1,44,52,55,58]; „noras gauti papildomos medžiagos pamokoms.“ [22]). LR švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23–593; 2003, Nr. 63–2853; 2004, Nr. 103 – 3755) pedagogo pareigų aprašyme numatytas punktas, jog kiekvienas pedagogas privalo tobulinti savo kvalifikaciją. Bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų motyvaciją mokytis, tobulinti kvalifikaciją galima pavadinti kaip poreikį arba troškimą, kurie nukreipia į tikslą. Mokymasis įvairiomis formomis, išreiškiamas **kilimu karjeros laiptais** („Noras tobulinti anglų kalbos žinias, patobulėti metodikos srityje.“ [20] ; „Poreikis asmeniniam tobulėjimui ir papildomų pamokų skaičius ateityje.“ [25]) arba **asmeniniu tobulėjimu** („Noras būti avangarde.“ [3]; „Formulė-Visą gyvenimą mokytis“ [11]; „reikalavimas 5 dienas per mokslo metus kelti kvalifikaciją.“ [15]). Mokymasis kyla iš vidinio troškimo mokytis. Mokymasis, siekis pažinti yra natūralus žmogaus instinktas, o sparčiai besikeičiančiame pasaulyje visi turi keistis, kad taptų lankstūs ir visapusiški. Tokiu būdu pedagogai tobulėja.

Tema: vieta, laikas. Neretai pedagogai, spręsdami apie dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, atkreipia dėmesį į tai, kur ir kada renginys vyksta t.y labai svarbus tinkamų renginio sąlygų sudarymas. Taigi **vieta ir laikas**, taip pat turi įtakos renkantis renginį („renginio vieta ir laikas“ [18]). Pedagogai nenorės mokytis, jeigu jiems nebus prieinamos tinkamos mokymosi galimybės. Todėl būtina atsižvelgti į jų laiką, mokymosi tempą, vietą bei paslaugų įperkumą.

Apibendrinant galima teigti, kad dalyvavimas kvalifikacijos tobulinime yra pagrinde sąlygojamas vidinių motyvų, tokių kaip poreikis naujovėms, asmeniniam tobulėjimui. Taip pat

poreikiai yra veikiami ir išorinių motyvų, tokių kaip galimybė kilti karjeros laiptais, gauti metodinės pagalbos medžiagos. Tad tobulinant kvalifikaciją, būtina atkreipti į tai dėmesį, parenkant galimybes gauti tai, kas nauja ir reikalinga konkrečiai pedagogams.

Kadangi pedagogų dalyvavimui tobulinant kvalifikaciją įtakos turi informuotumas, todėl jų buvo klausima: „Kas ir kokio pobūdžio informaciją Jums teikia apie pedagogų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimo galimybes?“ Atsakymus į šį klausimą atspindi dvi temos ir penkios subtemos. (3 lentelė).

3 lentelė

Informacijos apie pedagogų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimo galimybes pateikimas

Temos	Subtemos
Patys susiranda informaciją	Paieška internete
	Kolegos, bendradarbiai
Informuoja kiti	Vadovai, administracija
	Švietimo, mokymo centrai
	Mokyklos stendai

Tema: patys susiranda informaciją. Šiuolaikinėje visuomenėje žinių reikšmė nuolat auga. Informacinių srautų ir komunikacijos apimtis didėja, o kvalifikacijos tobulinimo poreikis auga ir tampa nuolatiniu. Labai svarbus kvalifikacijos tobulinimo procese yra renginio pasirinkimas. Rinkdamiesi renginius pedagogai daugiausiai informacijos randa naudodamiesi *paieška internete* („Apie kvalifikacijos tobulinimo galimybes dažniausiai susižinau pati iš informacijos internete“ [2]; „Ieškau internete“ [4,6,8,11,14,18,23]; „Randu informaciją internete“ [5,27,33,40,41]; „Paieška internete“ [22-25,38;42,44,55,57,59,62,63]; „Gausu informacijos internete“ [35,65]; „Patys domimės internete.“ [36]; „Internetas“ [45-48,50,54,56,60,61,67,68]). Labai daug renginių organizuoja ir teikia informacijos *Švietimo, mokymo centrai* („Švietimo centrai, mokymo centrai“ [1,31,32,37,43,64,66,68]; „rusų(užsienio) kalbos asociacija“ [3]; „Gėtės institutas mokykla“ [12]).

Tema: informuoja kiti. Labai svarbus ir *vadovų, administracijos* požiūris ir pagalba pedagogams, norintiems, siekiantiems tobulinti savo kvalifikaciją. („Mokyklos vadovai [1]“; „<...> kartais informaciją perduoda direktoriaus pavaduotoja ugdymui“ [2,27,39]; „pavaduotoja ugdymui“ [5]; „Mokyklos administracija“ [6]; „mokyklos

pavaduotoja“[13]; „pavaduotoja“[14]; „Pavaduotoja ugdymui pasirūpina paskleisti informaciją apie renginius Alytaus rajono švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos centre.“[16]; „Administracija“[17]). Rūpinimasis pedagogų galimybių sudarymu tobulinti kvalifikaciją, užtikrina pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi sistemos kokybę. Tai rodo, kad būtina sistemingai rūpintis pedagogų tobulinimosi sąlygų užtikrinimu, tam kad būtų garantuota kvalifikacijos tobulinimo(si) sistemos kokybė. Pačioje darbo vietoje taip pat galima rasti informacijos apie organizuojamus renginius. Tam labai naudingi *mokyklos stendai* („Mokyklos stende“[4]). Pedagogų dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo planavimo ir organizavimo veikloje svarbus tam, kad galėtų išsakyti savo lūkesčius, poreikius, norus apie profesinės kvalifikacijos tobulinimąsi. Dažnai informacijos tam suteikia *kolegos, bendradarbiai* („Užsienio kalbos metodinės grupės užsiėmimuose“[6]; „metodinės grupės susirinkimuose“[8]; „Kolegos“[9,67]; „išgirstu iš kolegių“[21,27,44,52,55,57]; „kolegos papasakoja“[29]; „Kolegės pasidalina metodinėje grupėje“[49]). Tinkamos informacijos gavimui įtakos turi ir pedagogų geranoriška pagalba vienas kitam, dalijimasis patirtimi, vienas kito palaikymas.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinis informacijos šaltinis – internetas ir keitimasis informacija su kolegomis. Tai asmeninės iniciatyvos, rodančios pačių pedagogų aktyvią poziciją dedant pastangas rūpinantis savo profesiniu tobulinimusi. Tai reiškia, kad poreikis keistis yra ir tai yra prielaida tobulinti užsienio kalbų mokymo kokybę.

Pedagogai tobulindami savo kvalifikaciją ir rinkdamiesi renginius, tikisi, kad tai bus naudinga. Tai tiesiogiai sietina ir su užsienio kalbos mokymo kokybe, nes iš kursų bus „parsinešama“ tai, kas naudinga ir taikytina pamokoje. Todėl pedagogų buvo klausima: „Nuo ko, Jūsų nuomone, priklauso sėkmingas pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas?“. Atsakymus į klausimą iliustruoja 4 lentelė. Joje atsispindi dvi temos ir keturios subtemos.

4 lentelė

Veiksniai, turintys įtakos kvalifikacijos tobulinimo sėkmei

Temos	Subtemos
Renginio organizavimas	Temos aktualumas
	Lektoriai, jų gebėjimas sudominti
Kiti faktoriai, lemiantys sėkmingą kvalifikacijos tobulinimą	Noras tobulėti
	Finansavimo, atstumo, vietos, sąlygų

Tema: renginio organizavimas. Pedagogai rinkdamiesi renginius, kuriuose norėtų dalyvauti, didelį dėmesį teikia temai. Įstaigos, organizuojančios pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginius, didelį dėmesį turi kreipti į **temos aktualumą** („Nuo pasirinktos aktualios bei įdomios temos.“[2]; „Nuo parengtos programos“[3]; „Seminaro temos“[21,22,26,36,37,40,42,46-48,50,52,54,65,68]; „<...> medžiagos aktualumo“[18]; „Temos įdomumo“[33]; „Temos aktualumo „[23,31,49,53,59]; „Tinkamų temų“ [69]). Noras tobulinti savo pedagoginę kvalifikaciją priklauso ne tik nuo paties pedagogo, bet ir nuo **lektorių ir jų sugebėjimų sudominti** („Lektoriaus meistriškumo, jo profesinės bei dalykinės patirties“[2]; „<...> nuo lektoriaus, kuris veda renginį“[3]; „Nuo lektoriaus“[8]; „tinkamo lektorių parinkimo“[18]; „pranešėjo“[21,23,26,31,36,40,45,53]; „lektoriaus“[27,29,37,50,54,65]; „Pranešėjų sugebėjimo sudominti.“[60]; „Įdomių pranešėjų.“[61]).

Tema: kiti faktoriai, lemiantys sėkmingą kvalifikacijos tobulinimą. Strateginių planų turinio analizė parodo, kad bendrojo lavinimo mokyklų pedagogai nuolat mokosi, įgyja naujų gebėjimų, taip pat nuolat dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, kuriuose įgyja teorinių žinių bei siekia jas taikyti ir panaudoti praktikoje, darbinėje veikloje. Tai atsispindi kaip **noras tobulėti** („Pačio pedagogo noro.“[1,17,22,55]; „Tai priklauso pirmiausia nuo paties mokytojo.“[4,11,13]; „Mokytojo noro tobulėti.“[5,30,41]; „Nuo žmogaus požiūrio, noro keistis.“[6]; „paties pedagogo“[8]; „Nuo noro tobulėti“[14]; „Nuo pačio pedagogo norų ir pastangų“[12]; „mokytojo požiūrio“.[27]; „Pedagogo noro išmokti nauja“[51]). Labai svarbus faktorius pedagogų kvalifikacijos kėlimui yra **finansavimas**, kuris riboja pedagogų kvalifikacijos kėlimą. Čia galima pabrėžti ir tai, kad yra neužtikrinamos socialinės garantijos pedagogams, turintiems reikiamą kvalifikaciją bei šiuolaikines kompetencijas. Finansavimo didinimas užtikrintų efektyvesnę ir aktyvesnę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį. Taip pat svarbi **renginio vieta, sąlygos** („Finansavimo, atstumo“[39]; „nuo sudarytų sąlygų“[18]). Iš šios subkategorijos paaiškėja, kad skiriama nepakankamai lėšų bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, sudaromos netinkamos vietos, laiko sąlygos.

Apibendrinant galima teigti, kad kvalifikacijos tobulinimo sėkmę laiduoja informacijos aktualumas, jos įdomus pateikimas, lektoriaus profesionalumas bei paties pedagogo noras tobulėti. Kaip sėkmės faktoriai išskiriami ir kvalifikacijos tobulinimo priemonės organizavimo laikas, vieta. Tad organizuojant priemones būtina atsižvelgti į tuos faktorius, kurie laiduoja organizuojamos priemonės sėkmę, nes tik tai, ką „pasiima“ pedagogai gali būti pritaikyta pamokose.

Kvalifikacijos tobulinimas tai ne vien tik mokymas, bet ir saviugda, asmeninis augimas, mokymasis visą gyvenimą, kuris yra nukreiptas į pedagogo, švietimo institucijos ir mokinio lūkesčių patenkinimą. Pedagogas, tobulindamas savo kvalifikaciją, skiria dėmesį tam tikroms sritims. (5 lentelė)

5 lentelė

Kurioms sritims, tobulinant savo kvalifikaciją, skiriate didžiausią dėmesį?

Temos	Subtemos
Naujovių integracija į užsienio kalbos mokymą	Planavimas ir metodika
	Vertinimas, įsivertinimas
Individo ir visuomenės poreikiai	Psichologinė sritis
	Profesinis tobulėjimas

Sritys, kurioms skiriamas didžiausias dėmesys, tobulinant savo kvalifikaciją atskleidžiamos dvejomis temomis ir keturiomis subtemomis.

Tema: naujovių integracija į užsienio kalbos mokymą. Efektyvus kvalifikacijos tobulinimo rezultatas turėtų atsispindėti naujų užsienio kalbos mokymo būdų, metodų ir priemonių taikymu, mokymo turinio ir formų modernizavimu. Daugiausiai dėmesio pedagogai, vykdamai į tobulinimosi kursus, renkantis juos, teikia *planavimui ir metodikai* („kalbos tobulinimui, pedagogikos naujovėms“ [3]; „įdomesnėms pamokoms [5]; pamokos planavimui [22]; Metodiniams dalykams [24]; „Pamokų metodikai“ [30]; „Kalbos tobulinimui“ [8,15]; „pamokos struktūrai, <...> aktyvių metodų taikymui“ [19]; „pamokos planavimui, struktūrai“ [24,32,43,51,59,62,69]; „Metodiniams dalykams“ [27,39-41,44,49,50,63,67,68]; „pamokų įdomumui“ [28,31]; „Naujovėms, įdomiems darbo būdams.“ [42]). Taip pat svarbi sritis, kuri yra neatsiejama ugdymo ir mokymosi dalis, tai *vertinimas ir įsivertinimas* („Vertinimui“ [19,30]; „Vertinimui ir įsivertinimui“ [26,29,59]).

Tema: individo ir visuomenės poreikiai. Psichologiniai tyrimai patvirtina, kad norint palaikyti konstruktyvius santykius su mokiniais, būtina parengti kruopštų efektyvios pamokos planą. Pedagogas, dirbdamas su mokiniais turi turėti ir psichologinių žinių. Todėl rinkdamasis renginius, nepamiršta tobulinti ir *psichologinės srities* („Pedagoginei ir psichologinei“ [6,38]; „psichologijai“ [12,50,56]; „<...> psichologiniams dalykams“ [24]). Svarbu siekti, kad mokymasis būtų prasmingas ir nuoseklus, todėl tradiciniai mokymo metodai nėra tam pakankamai tinkami. Tad pedagogai turi ieškoti naujų, efektyvių, netradicinių, individualių kiekvienam vaikui prieinamų metodų.

Kvalifikacijos tobulinimas traktuojamas plačiąja prasme, kaip nuolatinis ir sistemingas turimų profesinių žinių, įgūdžių ir mokėjimų atnaujinimo ir plėtojimo procesas, apimantis ne tik profesinių žinių plėtrą, bet ir asmeninių savybių, požiūrio, vertybių ugdymą. Taigi, **profesinis tobulėjimas** („Kalbostobulinimui“ [8,12,15] „Profesineilinkmei“ [9]; „Praktikai“ [11], „Dalykinėms žinioms“ [21]; „susijusioms su dėstomu dalyku“ [22]; kalbos praktikai“ [34]; „profesiniam tobulėjimui“ [45,53] yra dar viena svarbi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sritis. Profesinis tobulėjimas šiuolaikiniame pasaulyje suvokiamas kaip ilgalaikis, visapusiško kultūrinio augimo procesas, besiremiantis bendradarbiavimu.

Šiais laikais yra didelis įvairaus tipo seminarų pasirinkimas pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje. Vyrauja teoriniai, teoriniai – praktiniai, praktiniai. Tyrime buvo norima išsiaiškinti, kurie iš jų, anot mokytojų vyrauja dažniausiai bei, kurie daugiausiai teikia naudos. (6 lentelė)

6 lentelė

Kokio tipo (teoriniai, teoriniai-praktiniai, praktiniai) užsiėmimai dominuoja pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje ir kokio tipo Jums yra naudingiausi. Kodėl?

Temos	Subtemos
Pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemos užsiėmimų naudingumas	Praktinių užsiėmimų naudingumas
	Mišrių užsiėmimų naudingumas
Dominuojantys užsiėmimai pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje	Teoriniai-praktiniai užsiėmimai
	Teoriniai užsiėmimai
	Praktiniai užsiėmimai

Atsakymus į klausimą: „Kokio tipo (teoriniai, teoriniai-praktiniai, praktiniai) užsiėmimai dominuoja pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje ir kokio tipo Jums yra naudingiausi?“ iliustruoja dvi temos ir penkios subtemos.

Tema: pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemos užsiėmimų naudingumas. Praktiniais užsiėmimais naudingesniais laiko tie pedagogai, kuriems svarbiau jau žinomus dalykus panaudoti praktiškai („Naudingesni praktiniai dėl pritaikymo savo pamokose galimybės“ [4]; „Naudingiausi būtų praktiniai, nes padėtų tiesiogiai darbe.“ [6]; „Per praktiką daugiausia įsimenama. Galima "pasverti" tinkamumą, naudingumą.“ [12]). Tokie užsiėmimai naudingesni pragmatikams, kurie prieš imdamiesi bet kokių veiksmų, laukia praktinių patarimų iš patyrusiųjų. Tačiau pedagogų nuomone, patys **naudingiausi yra mišrūs užsiėmimai** („Sakyčiau teoriniai-praktiniai. Man jie ir priimtinausi“ [1]; „dominuoja teoriniai- praktiniai, jei ir yra naudingiausi. sužinai kažką naujo ir stengiesi tai pritaikyti praktikoje.“ [2,14]; „Man naudingiausi teoriniai- praktiniai seminarai.“ [3,5]; „Dažniausi ir naudingiausi teoriniai-

praktiniai. Geriausiai įsisavinama.“[8]; „*Teoriniai-praktiniai. Kartu gaunama teorija ir pasimokoma, kaip tai atrodo realiai.*“[13]; „*Ima dominuoti teoriniai-praktiniai. Jie pilnai tenkina poreikius. Tokio pabūdžio užsiėmimus siūlo ES finansuojami mokymai.*“[15]; „*manau, kad teoriniai praktiniai. Todėl, kad iš karto galima išbandyti teoriją*“[17,19,21,29,36,50]; „*teoriniai ir teoriniai - praktiniai. Jie ir yra naudingiausi, nes turi žinoti, kodėl taikytini vieni ar kiti ugdymo metodai ir pan.*“[18]; „*teoriniai praktiniai. Galima įsivaizduoti kaip veikia.*“[21]; „*teoriniai praktiniai. Juk smagu ne tu išgirsti, bet ir įtvirtinti*“[22]; „*Teoriniai-praktiniai. Iš karto įtvirtiname, ką išmokome*“[26]). Tokių užsiėmimų metu pranešėjai kalba apie su tema susijusius teorinius dalykus, patys pateikia praktinių pavyzdžių. Vėliau dalyviai patys turi galimybę dalyvauti praktinėje veikloje. Pedagogas, turintis žinių, gebėjimų, įgūdžių, patirties ir kompetencijos geba lengviau reaguoti į pokyčius, greičiau prie jų prisitaikyti.

Tema: dominuojantys užsiėmimai pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje. Neformalusis mokymasis, apimantis nuolatinį savarankišką mokymąsi, žinių ir patirties dalinimąsi, leidžia pedagogui plėsti savo žinias, gebėjimus ir kompetencijas darbo vietoje, pritaikant įvairius mokymosi ir profesinių žinių plėtros metodus. Todėl dažniausiai dominuojantys užsiėmimai yra **teoriniai – praktiniai** („*Teoriniai-praktiniai*“[1,2,3,5,13,15-23,26-40,42-68]; „*Dominuoja teoriniai-praktiniai*“[4]; „*Dažniausi ir naudingiausi teoriniai-praktiniai*“[9]). Tokių renginių metu pedagogai turi galimybę gautą teoriją įtvirtinti praktiškai, pamatyti kaip tai realiai veikia, o vėliau panaudoti savo tiesioginiame darbe. **Teoriniai** („*Teoriniai*“ [23-25,35]) bei **praktiniai** („*Praktiniai.*“[12]) kvalifikacijos tobulinimo renginiai nėra tokie populiarūs kaip mišrūs t.y teoriniai – praktiniai.

Pedagogo kvalifikacija yra kompetencijos pagrindas, leidžiantis ne tik turėti aktualiausių ir naujausių žinių, gebėjimų ir įgūdžių, bet gebėjimas turimas žinias tinkamai panaudoti ir kompetentingai atlikti savo veiklą. Tam, kad tai patvirtinti mokytojų buvo paklausta: „Kokiose veiklose, grįžę iš užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimosi užsiėmimų, dažniausiai Jūs panaudojate naujausią informaciją?“ (7 lentelė)

7 lentelė

Kokiose veiklose, grįžę iš užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimosi užsiėmimų, dažniausiai Jūs panaudojate naujausią informaciją?

Temos	Subtemos
Naujų žinių taikymo praktika užsienio kalbos pamokose	Darbas porose, grupėse
	Pamokos planavimas, eiga
	Individualus darbas
Komandinis darbas	Bendravimas su kolegomis, mokiniais

Labai svarbu yra ne tik tobulinti pedagogo kompetenciją, bet ir gebėti ją pritaikyti praktikoje, pamokoje. Neužtenka tik tobulinti žinias, bet būtina gebėti jas integruoti į veiklą. Šis teiginys atsispindi dvejose temose ir keturiose subtemose.

Tema: naujų žinių taikymo praktika užsienio kalbos pamokose. Kvalifikacijos tobulinimo renginių metų įgytas naujas žinias pedagogai panaudoja *darbui porose bei grupėse* („*Darbui porose*“ [1]; „*darbui grupėse*“ [13,27,30,62]; „*grupiniam darbui*“ [21,29,49,51,56]). Dirbdami porose, grupėse mokiniai gali pamatyti, kaip jų poreikiai skiriasi nuo kitų, gali įvertinti savo mokymąsi kitų mokinių atžvilgiu, dirbdami kartu gali mokytis vieni iš kitų. Planuojant mokymą, reikia nuolat apgalvoti ir modeliuoti ne tik žinių perteikimą, bet ir gebėjimą ir nuostatų ugdymą. Mokytojai planuoja kiekvieną mokymo ir mokymosi etapą, todėl daugiausiai įgytų naujovių pedagogai panaudoja *pamokos planavime bei jos eigoje* („*Planuojant pamoką atsiskaitymo būdus, formuluojant tikslus ir uždavinius, numatant vertinimą, darbo metodus*“ [18]; „*Mokinių sudominimui*“ [15]; „*Dėstant užsienio kalbą pamokose*“ [16]; „*siekiant geresnių pamokų*“ [35]; „*Pamokinėje veikloje, pamokose*“ [2,3,4,7,10,12,13,15,23,25,27,29,31,33,35,40,43,45,47,53,59,60,61,63,64,67]; „*Pritaik au praktiškai su vaikais pamokose*“ [14]; „*Dėstant užsienio kalbą pamokos*“ [20]; „*medžiagos kartojimui*“ [1]). Mokytojui planavimas – būdas organizuoti mokymą. Individualus darbas tai yra veikla, kurią atlieka vienas mokinys savarankiškai. Todėl pedagogai įgytas naujoves taiko ir *individualiam darbui* („*Individualiame darbe*“ [1]; „*individualiam*“ [21,28,30,39,49,51,56,62]). Organizuojant savarankišką darbą, mokytojo vaidmuo ne tik ne mažėja, bet priešingai – didėja. Tradicinėje mokykloje mokytojas yra pagrindinis žinių teikėjas, kuris, taikydamas žinomus metodus ir būdus, stengiasi mokiniams duoti kuo daugiau faktinės medžiagos iš visų mokslo ir gyvenimo sričių.

Tema: komandinis darbas. Turbūt viena pagrindinių ypatybių, išskiriančių žmogų iš kitų gyvybės formų yra aukščiausia tarpusavio sąveikos forma – bendravimas. Pedagogai bendrauja su kolegomis, valdžia, mokiniais, jų tėvais. Naujovėmis įgytomis kvalifikacijos tobulinimo kursuose pedagogai dažnai dalijasi *bendraudami su kolegomis, mokiniais* („*Pasidalinu su kolegėmis metodinės grupės susirinkimuose*“ [2]; „*Pasidaliname informacija užsienio kalbos metodinėje grupėje ir darbui su klase*“ [6,27]; „*bendravimui su vaikais, dirbant su vaikais*“ [8,22,23,27,33,36,44]; „*bendraudant su kolegomis*“ [15,32,36]; „*kartais dalinuosi patirtimi su kolegomis*“ [40]). Be socialinių ryšių darnios visuomenės egzistavimas būtų neįmanomas. Pedagogai, turi galimybę bendrauti kiekvieną dieną ir neformalių pokalbių metu dalytis savo patirtimi, įgytomis žiniomis.

Pedagogai buvo paprašyti įvardinti tris pagrindines priežastis, kurios jiems trukdo tobulinti savo kvalifikaciją. Jos yra atskleistos dvejomis temomis ir aštuoniomis subtemomis. Duomenys pateikiami 8 lentelėje.

8 lentelė

Įvardinkite tris pagrindines priežastis, kurios Jums trukdo tobulinti savo profesinę kvalifikaciją?

Temos	Subtemos
Išoriniai lūkesčiai, tobulinant savo profesinę kvalifikaciją	Nekokybiški renginiai mieste, netinkamos temos
	Lektorių kvalifikuotumas
	Pedagogų ryžtas
Organizaciniai veiksniai	Laiko stoka
	Išleidimas iš darbo
	Finansavimas

Tema: išoriniai lūkesčiai, tobulinant savo profesinę kvalifikaciją. Pastebima, kad atsakymai į šį klausimą labai susiję su atsakymais į klausimą apie tai, nuo ko priklauso sėkmingas kvalifikacijos tobulinimas. Kadangi, jis priklauso nuo temos aktualumo, todėl viena iš pagrindinių priežasčių, trukdančių tobulinti savo kvalifikaciją yra **nekokybiški renginiai mieste, netinkamos temos** („Nėra kokybiškų renginių mūsų mieste, daugiausia jų sukoncentruota didžiuosiuose miestuose“ [2]; „Netinkamos seminarų temos.“ [5]; „Nedidelis tinkamų temų pasirinkimas.“ [7]; „Temosaktualumas [20,21,52,58]; „Neįdomios temos“ [27,46,54]; „Neaktualios temos“ [29,31,34,38]). Lektoriai, skaitantys pranešimus, paskaitas, vedantys renginius, turi atitikti tam tikrus reikalavimus. Dažnai jie būna nepakankamai kvalifikuoti, o tai viena iš svarbesnių priežasčių renkantis renginius („Per daug mokymų, seminarų, kurie atima daug laiko, bet duoda mažai naudos“ [19]; „Nuobodūs pranešėjai.“ [29]; „Pranešėjų neprofesionalumas“ [20,32]; „neįdomus seminarų vedimas“ [35]). Labai svarbu kiekvienam pedagogui plėtoti įvairias galimybes nuolat kelti savo kvalifikaciją, įgyti naujų kompetencijų. Dažnai **ryžtas, jo stoka, motyvacijos nebuvimas** sąlygoja nenorą vykti į kvalifikacijos tobulinimo renginius („Ryžtingumo stoka“ [4]; „Ryžto stoka“ [5,40]; „Ryžtas“ [26,28]; „per mažas noras“ [30]; „Kartais trūksta noro.“ [62]). Nuolatinis domėjimasis pedagogų veikla, jos motyvavimas gali padėti pedagogui labiau pasitikėti savimi bei nuolat siekti tobulinti savo pedagoginę kvalifikaciją.

Tema: organizaciniai veiksniai. Laiko valdymas yra veiksmų ir sprendimų visuma, kuriais bandoma optimaliai paskirstyti ir kuo naudingiau panaudoti turimą darbo laiką numatytiems tikslams pasiekti bei užduotims atlikti. Laiko stoka – problema, su kuria susiduria kiekvienas dirbantis ar besimokantis asmuo. Pedagogai, keldami savo kvalifikaciją taip pat susiduria su **laiko stoka** („Laiko stoka“ [7,12,13,23-25,28,32,37,38,57,63]; „laikas“ [9,41,42,46,47,51,53,55,64]; „trūksta laiko“ [44,61,62]). Pagal įstatymus kiekvienas pedagogas turi teisę kelti savo kvalifikaciją. Jam turi būti suteikiamos sąlygos išvykti į kvalifikacijos tobulinimo renginius. Dažnai tai būna problema, darbdaviai nenori išleisti. Taigi, **išleidimas iš darbo** yra dar viena priežastis, trukdanti vykti į tobulinimosi renginius („Išleidimas iš darbo“ [1,11,24,27,48,54,59]; „Išvykus tobulinti kvalifikaciją nėra kam vaduoti; tenka ieškotis pačiam“ [14,16]; „administracijos nenoras išleisti į kursus“ [15]; „sunku išsiprašyti iš darbo“ [19]; „galimybe išvykti iš darbo“ [21]; „Sunkiai išleidžia iš darbo“ [43]). Su laiko stoka bei išleidimu iš darbo yra susijęs ir **atstumas**, kuris taip pat nulemia sprendimą dėl dalyvavimo tam tikruose renginiuose („Didelis atstumas“ [7,44,45,52]; „Atstumas“ [2,22,34,36,37,41,53]; „Renginiai vyksta kituose miestuose“ [17,61]; „vieta“ [18,22,63]). Pedagogai renkasi arčiau gyvenamosios vietos vykstančius renginius.

G. Žilinskas (2006) teigia, kad ES socialinio fondo ir Lietuvos biudžeto finansuojamo projekto Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo pertvarka - pagrindinis siekis visiems Lietuvos pedagogams teikti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas ir pasiūlyti naujo pobūdžio paslaugų, kurios leistų dalintis patirtimi, bendrauti ir mokytis. Mažas **finansavimas** yra viena iš svarbiausių priežasčių, kurios stabdo pedagogų dalyvavimą kvalifikacijos kėlime („Per mažas finansavimas“ [1,5,12]; „Mokyklos lėšų stygius“ [11]; „Finansinė pusė“ [19,33]; „Didelės kainos“ [24,29,35,38]; „materialinė padėtis“ [6]; „nėra finansavimo“ [7]; „finansai“ [9,22,30,32,36,59]; „pinigų stoka“ [13,15]; „Brangūs seminarai<...>“ [16] „<...>renginių kaina“ [17,18,20,27,42,48,53,54,56,57,62,63]). Didesnis seminarų finansavimas užtikrintų efektyvesnę ir aktyvesnę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį.

Siekiant tobulinti kvalifikacijos tobulinimą svarbu žinoti pedagogų poreikius, jų poziciją kvalifikacijos tobulinimo atžvilgiu. Tuo tikslu pedagogų buvo paprašyta įsivaizduoti, jog jie vadovai ir jiems reikia atlikti tris darbus tobulinant užsienio kalbos pedagogų kvalifikacijos padėtį. Buvo laikomasi tos nuostatos, kad jie įvardins tuos darbus, kurių jiems stinga, ko nėra. Be to, taip bus išreikšti jų lūkesčiai, poreikiai. 9 lentelėje yra apibendrinami atsakymų duomenys, kurie pateikti viena tema ir keturiomis subtemomis.

Jeigu Jūs savo institucijoje būtumėte atsakingas už pedagogų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimą, kokius tris darbus pirmiausia padarytumėte?

Temos	Subtemos
Organizaciniai veiksniai	Vadovas pats teikia informaciją
	Renginių organizavimas pagal mokytojų poreikius, galimybes
	Seminarai pačioje mokykloje
	Nemokami renginiai
	Kvalifikuoti lektoriai
Pedagogų galimybės kelti savo kvalifikaciją	Galimybės išvykti į kursus kitame mieste
	Galimybės stažuotis užsienyje

Tema: organizaciniai veiksniai. Dažnai pedagogams trūksta motyvacijos kelti savo pedagoginę kvalifikaciją. Pedagogas turėtų jausti palaikymą iš vadovybės, tokiu atveju jis bus labiau suinteresuotas savo kvalifikacijos tobulinimu ir kėlimu. Tam padeda *vadovo teikiama informacija* („Suteikčiau daugiau informacijos apie vykstančius kursus, seminarus“ [1]; „Teikčiau daugiau informacijos“ [4,10,18,22]; „Siūlyčiau renginius pati“ [29]; „Siūlyčiau įdomias temas“ [31,34]). Vadovai turėtų bendradarbiauti su savo pavaldiniais, domėtis ko nori patys pedagogai. Tokie atsakymai leidžia manyti, kad pedagogams stinga informacijos apie rengiamus kursus, mokymus. Jie turi patys dėti daug pastangų ieškant jos, tad mano, kad vadovas yra tiesiogiai už tai atsakingas ir jiems informacija gauta iš vadovo yra reikšminga, nes, manytina, kad jis tokiu būdu, nors ir netiesiogiai, bet išreiškia palaikymą. Kita svarbi subtema: *renginių organizavimas pagal mokytojų poreikius, galimybes* („Išsiaiškinčiau poreikius, galimybes ir organizuočiau renginius kvalifikacijai tobulinti“ [3]; „Stebėčiau pedagoginę veiklą ir konsultuočiau pasirenkant kursų pobūdį“ [11]; „Kruopščiai ištirčiau siūlomų renginių aktualumą įstaigos pedagogams“ [14]; „Sumažinčiau renginių skaičių visam kolektyvui, siūlyčiau seminarus pagal dėstomus dalykus, o ne bendro pobūdžio, anonimiškai ištirčiau nuomonę apie kvalifikacinius renginius.“ [16]; „Apklausčiau pedagogų poreikius“ [20]; „Stebėčiau pamokas, pažiūrėčiau, kam ko trūksta ir suorganizuočiau seminarą“

labiausiai reikalinga tema“[35]; „domėčiausi ko nori kolegos“[41];“domėčiausi mokytojų poreikiais<...>“[42,57];“Domėčiausi ko mokytojai nori<...>“[46];“Domėčiausi pedagogų pageidavimais, organizuočiau seminarus, atsižvelgiant į juos.“[52]; „Klausčiau pedagogų, kokios temos jiems aktualios“[55]; „Organizuočiau tokių kvalifikacinių renginių aptarimą metodinėje grupėje, žinių pritaikymo galimybes pedagogų darbe.“[14];“Apklausčiau pedagogų poreikius, sudaryčiau didesnę prieinamumą informacijai gauti, didesnę sklaidą.“[20]). Tai akivaizdžiai iliustruoja pedagogų poreikių kvalifikacijos tobulinimui tyrimų stoką. Matomai kvalifikacijos tobulinimo kursai iš dalies prasilenkia su pedagogų poreikiais. Be to, iškyla būtinybė keistis mokymuose įgyta patirtimi pačioje mokyklos bendruomenėje. O tai leidžia manyti, kad tokios kaitos organizavimo ar palaikymo funkcija yra priskiriama mokyklos administracijai. Tarpusavio bendradarbiavimas atneš naudą ir pačiam mokytojui, ir vadovui, ir mokyklai. Kadangi anksčiau išsiaiškinome, jog atstumas yra viena iš kliūčių ruošiantis kvalifikacijos tobulinimui, vadovų organizuojami **seminarai pačioje mokykloje** yra labai gera išeitis („Organizuočiau daugiau seminarų pačioje mokykloje“[4]; „Organizuočiau seminarus mokykloje ar savam mieste“[6,40];„<...> organizuočiau seminarus vietoje“[13,42];„organizuočiau seminarus savoje mokykloje [19,21,25,28,29,30,36,39,55]). Taip būtų sutaupoma nemažai pedagogų laiko. Didelės renginių kainos yra viena iš priežasčių, ruošiantis tobulinti kvalifikaciją. Pedagogai, vardindami tris dalykus, kuriuos padarytų būdami vadovais, įvardijo **nemokamus renginius** („Renginiai mokytojams turi būti nemokami“[2,6]; „Jeigu kursai vyks ne mokykloje- apmokėčiau už pažymėjimus“[5];“Daugiau finansuočiau „<...>[10,15,18,22,24,26,34,36];“skirčiau daugiau finansų <...>“[17,21,53];“<...> apmokėčiau kursas<...>“[21,28]). Renginių finansavimas labiau paskatintų pedagogus domėtis kvalifikacijos tobulinimu. Ankstesniame klausime pedagogai paminėjo, kad sėkmingam kvalifikacijos tobulinimui reikšmės turi kvalifikuoti lektoriai, todėl ir atsakydami į šį klausimą, kaip vieną iš darbų, kuriuos atliktų būdami vadovais, įvardijo **kvalifikuotų lektorių parinkimą** („Didesnę dėmesį skirčiau lektorių kvalifikacijai“[2];“Atrinkčiau tik įdomius, kvalifikuotus lektorius.“[6];“didelį dėmesį skirčiau pranešėjų atrankai“ [28]). Tai leidžia manyti, kad dalis mokymų yra abejotinos kokybės, mokytojai negauna to, ko tikisi, lieka nepatenkinti jų lūkesčiai.

Pedagogo darbe svarbus ir reikalingas yra įvairios patirties įgijimas, kitų įstaigų darbo stebėjimas. Naudinga patirtis ne tik dalijantis žiniomis Lietuvos mastu, **sudarant galimybes išvykti į kursus kitame mieste** („Suteikčiau galimybes dažniau išvykti i kursus.“[1,17,18];“motyvuoti važiuoti“[7,32,36];“sudaryčiau palankesnes sąlygas vykti i seminarus“[12];sudaryčiau palankesnes sąlygas vykti i seminarus[13];<...>lengviau išleisčiau išvažiuoti“.[15,53];“skatinčiau daugiau dalyvauti“[19,21,23,26,30,34], bet ir atkreipiant

dėmesį į užsienio valstybių bendrojo lavinimo įstaigų patirtį. Pedagogai tai suprasdami ir mini savo numatomuose darbuose, esant vadovais. Taigi, **galimybės stažuotis užsienyje** sudarymas yra viena iš pedagogų vizijų, būnant vadovais („*Palaiapsniui sudaryčiau galimybes mokytojams stažuotis užsienyje*“ [2]; „*sudaryčiau sąlygas išvykti į užsienį*“ [23,24]; „*sudaryčiau sąlygas tobulintis užsienyje*“ [31]). Vadovų paskata dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose ne tik savame mieste, bet ir kitame, ar užsienyje, suteikia nemažai motyvacijos, galvojant apie kvalifikacijos tobulinimą. Pedagogai, įgiję patirties ne savame mieste, turėtų galimybę ją pasidalyti ir su savo mieste dirbančiais pedagogais, kadangi ne visada ir ne visi pedagogai vienu metu gali išvažiuoti tobulinti kvalifikaciją į tą patį renginį, organizuojamą kitame šalies mieste ar kitoje šalyje.

Išanalizavus pedagogų atsakymus į pateiktus klausimus, matyti, kad jų kvalifikacijos tobulinimo poreikių patenkinimui užtikrinti svarbiausias finansavimas, lektorių kvalifikuotumas, temų aktualumas. Tinkama renginių ir seminarų pasiūla bei galimybė juose dalyvauti siekiant įgyvendinti asmeninius, profesinius, organizacijos tikslus, patenkinti savo poreikius, galėtų užtikrinti kvalifikacijos kėlimo naudą ir kokybę pedagogo darbe, ugdymo procese.

2.3. Mokinių požiūrio į užsienio kalbos mokymosi kokybę Alytaus bendrojo lavinimo mokyklose empirinis tyrimas

Kaip žinia, geriau informacija yra įsisavinama, kai sudaromos galimybės aktyviai veikti. Strateginiuose švietimo dokumentuose aktyvaus mokymosi pozicija yra aiškiai išreikšta, tad ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimas šioje srityje taip pat jaučiamas.

Siekiant išsiaiškinti mokinių požiūrį į užsienio kalbos mokymosi kokybę, jų poreikį aktyviai veikti mokantis patiems, mokinių buvo klausama: „Kokiu būdu Jums sekasi geriausiai mokytis užsienio kalbos?“. Šio klausimo atsakymams atskleisti pateiktos dvi temos ir septynios subtemos. (10 lentelė).

10 lentelė

Kokiu būdu Jums sekasi geriausiai mokytis užsienio kalbos?

Temos	Subtemos
Informacijos pateikimas	Informacijos pateikimas raštu ir žodžiu

pamokoje	Informacijos pateikimas raštu
	Informacijos pateikimas žodžiu
	Vaizdžiai iliustruota informacija
Socialiniai ryšiai	Dalyvavimas diskusijoje, pasitariant su kitais
	Filmų žiūrėjimas, muzikos klausymas, knygų skaitymas, žaidimai
	Kūrybinių, individualių, praktinių užduočių atlikimas

Tema: informacijos pateikimas pamokoje. Sėkmingas užsienio kalbos mokymasis priklauso nuo daugelio motyvų. Vienas iš svarbiausių dalykų tai yra, kaip mokomoji informacija pateikiama pamokų metu. Vieni mokiniai daugiau naudos gauna, kai **informacija pateikiama raštu ir žodžiu** („Kai informacija pateikiama raštu ir žodžiu“ [9]; „Kalbant ir rašant“ [10]; „Dirbant žodžiu ir raštu“ [23,28,43,70,73,74,76,89,99,106]), kitiems daugiau naudos, kai **informacija pateikiama raštu** („Raštu“ [1,82,93]; „Mokantis raštu.“ [5]; „Geriausiai sekasi mokytis, kai informacija pateikiama raštu“ [27]; „Kai mokytoja <...> pavyzdžius užrašo lentoje“ [31]; „<...>įsiminant bei užsirašant <...>“ [65]). Tokiu atveju, naują medžiagą mokiniai gauna atspausdintą lapuose, jais naudojantis jiems lengviau ją suprasti. Labiausiai mokiniams mokytis padeda **informacijos pateikimas žodžiu** („Kai informacija pateikiama žodžiu“ [2]; „Kaip pasakoja, o aš klausau“ [8]; „Kaip viską paaiškina mokytoja“ [11]; „Labiausiai sekasi mokytis daug kartų skaitant tą patį“ [12]; „klausantis mokytojos“ [15,18]; „Klausant pamokoje aiškinamų taisyklių“ [21]; „Sekasi mokantis kartu su mokytojais“ [22]; „Kai mokytojas paaiškina visas taisykles ir išverčia žodžius“ [23]; „Kai mokytoja aiškina žodžiu<...>“ [31]; „mokindamasi garsiai“ [38]; „Klausymosi <...> būdu“ [44]; „Peržiūrėti žodžius, o tada bandyti juos kartoti“ [45]; „Kai mokytojai paaiškina vaikams po keletą kartų. Taip lengviau nesupranti, paaiškina“ [46]; „Kai man viską išsamiai aiškina mokytoja (-s), ne tik man bet kitiems klases draugams“ [47]; „Mokantis žodžius, aš sugalvoju jiems "pravardę", t.y. kokį nors panašų, gerai žinomą sau žodį, lyginu su užsienio kalbos žodžiu, ir prireikus tai atsimenu“ [54]; „Kalant atmintinai“ [56]; „įdėmiai klausau mokytojų, ir bandau įsisavinti jų pateikiamą medžiagą“ [88]). Tinkamas mokytojo balso tonas, tinkami metodai, padeda mokiniams geriau išmokti klausant mokytojo. Kadangi, mokyklose vis dažniau taikomi technologijomis pagrįsti mokymo metodai, **vaizdžiai iliustruota informacija**

užima taip pat svarbią vietą sėkmingo mokymosi procese („*Informacija yra vaizdžiai iliustruota (paveikslėliai, filmukai ir pan.)*“ [14]; „<...> *Tuomet, kai medžiaga pateikta vaizdingai* „[24]; „<...> *kai informacija pateikiama raštu, vaizdžiai iliustruota*“ [27]; „<...> *matant vizualiai*“ [27]; „<...> *vaizdine priemone*“ [64,102]; „*vaizdine informacija*“ [106]; „*Kai mokytoja perduoda informaciją vaizdžiai iliustruota*“ [123]). Veiksmingai naudojamos technologijos užtikrina lankstumą ir galimybes rinktis, todėl įvairius būdus galima taikyti pagal skirtingus mokymosi stilius. Gerai paruošta ir sumaniai pateikta vaizdinė medžiaga gali būti puiki priemonė didesnėms grupėms mokyti. Vaizdinė priemonė turėtų regimai sustiprinti mintis, vertas ypač pabrėžti. Tokios priemonės tikslingos, jei padeda paaiškinti žodį — daro jį suprantamesnį, arba jei įtikinamai patvirtina tai, kas pasakyta. Tinkamai pritaikyta vykusi vaizdinė priemonė padaro tokią stiprų įspūdį, kad pati priemonė ir pamokomasis principas įsimena daugeliui metų.

Tema: socialiniai ryšiai. Komunikacinių gebėjimų vystymas yra labai svarbus mokykloje. Todėl naujos informacijos pateikimas *dalyvaujant diskusijoje, pasitariant su kitais* ne tik vysto komunikacinius gebėjimus, bet ir padeda lengviau įsisąmoninti naują medžiagą („*Diskutuojant*“ [3,26,85,118]; „*kaip diskutuojame*“ [16]; „*diskusiniu*“ [17]; „<...> *bendraujant su kitais žmonėmis*“ [19,129]; „*Kai dalyvauju diskusijoje*“ [26,48,64]; „*Dirbant grupėse*“ [39]; „*konsultuojantis su mokytoja*“ [57]; „*kaip padeda mokytoja ir atliekame uždavinius*“ [59]; „*kaip su mokytoja diskutuojame*“ [77]; „*jeigu daugiau diskutuojame*“ [81]; „*Pasitariant su kitais*“ [90]; „<...> *bendravimo svetainės*“ [92]; „*Su mokytojo ir klases draugu pagalba*“ [109,121,125]; „*Daug bendraujant*“ [115]). Bendravimas- tai žmonių ar žmonių grupės pasidalinimas turima informacija tam, kad būtų pasiektas bendras supratimas konkrečiu klausimu. Efektyvus bendravimas yra tada, kai pasidalinama tarpusavyje turima informacija ir visi suinteresuoti asmenys supranta, ką ta informacija reiškia. **Filmų žiūrėjimas, muzikos klausymas, knygų skaitymas, žaidimai** ypatingai padeda mokiniams geriau suprasti naują medžiagą („<...> *žiūrint filmus*“ [4,19,118]; „*Kai klausomės garso įrašų*“ [20]; „*Šiaip daug ką išmokau namuose, žaisdamas žaidimus, žiūrėdamas angliškus filmus, filmukus*“ [41]; „*žiūrint filmus, klausantis balso įrašų*“ [55]; „<...> *žaidžiant įvairius užsienio žaidimus*“ [57,132]; „*žiūrint filmus užsienio kalba, apačioje eina lietuviški subtitrai, knygų skaitymas*“ [58]; „*Žiūrint anglų kalba serialus ir filmus, skaitant tekstus*“ [63]; „*Na, man geriausiai sekasi skaitant*“ [65,71]; „*Praktikuojantis, per žaidimus*“ [92]; „*Kai namų aplinkoje yra tos kalbos šaltinių. (knygų, žurnalų, filmų ir pan.)*“ [94]; „*žaidžiant žaidimus kompiuteriu*“ [98,112]; „*skaitant ir žiūrint tos kalbos filmus*“ [101]; „*skaitant*“ [7,71,105,106]; „*Naudojant žodyną ir vadovėlyje pateiktą medžiagą...*“ [114]). Tokie užsiėmimai skatina aptarimą, tuo pačiu vysto tarpusavio bendravimą.

Ši veikla užsienio kalba labai įtakoja naujos medžiagos suvokimą. **Kūrybinių, individualių, praktinių užduočių atlikimas** padeda lengviau suprasti aiškinamą medžiagą („<...> o vėliau skirtos individualios užduotys[2];Savarankiškai[4,22,25,39,86,103]; Atliekant praktines užduotis <...>“[15];“<...> Man taip pat užsienio kalbos užduotis ir namų darbus geriausiai sekasi atlikinėjant vienai (savarankiškai)“[47];“kūrybiniu užduočių pagalba, 'gyvo' ir natūralaus pokalbio metu“[61];“Dirbant grupėmis kūrybines užduotis“[78];“Individualiai, mokantis pačiam“[96];“<...> duoda savarankiškų užduočių“[122]). Nuo savarankiško darbo tikslo, jo pobūdžio ir struktūros priklauso ir mokinio savarankiška veikla. Atlikdami tą pačią užduotį, vieni parodo daugiau iniciatyvos, aktyvumo, valios pastangų, kiti daugiau remiasi žinomais sprendimo būdais arba pašaline parama.

Apibendrinant duomenis, galima teigti, kad mokinių atsakymuose jaučiama tiek pasyvioji, tiek ir aktyvioji pozicija. Pedagogas susiduria su iššūkiu pasyviųjų skaičių sumažinti juos įtraukiant į aktyvią mokymosi veiklą – to reikalauja ir švietimo dokumentai. Kad tai padaryti nepakanka vien noro - reikia pastangų ir pasiruošimo, tad planuojant kvalifikacijos tobulinimo kursus svarbu į tai atkreipti dėmesį.

Norint apžvelgti bendrą užsienio kalbos mokymo(si) situaciją, mokinių buvo paprašyta atsakyti, ar jie yra patenkinti užsienio kalbos mokymu, bei pagrįsti kodėl. Atsakymai išreikšti 11 lentelėje dvejomis temomis, 5 subtemomis.

11 lentelė

Šiuo metu aš esu patenkintas(-a), nepatenkintas (-a) užsienio kalbos pamokomis. Kodėl? Pasirinkite vieną atsakymą ir pagrįskite.

Temos	Subtemos
Mokinių teigiamas požiūris į užsienio kalbos pamokas	Geras temos išaiškinimas
	Gerai santykiai su mokytoju
	Nauda ateityje
Mokinių nepasitenkinimas užsienio kalbos pamokomis	Prastas mokytojo aiškinimas
	Prasti mokinių-mokytojų santykiai

Tema: mokinių teigiamas požiūris į užsienio kalbos pamokas. Tam, kad būtų sėkmingas darbas pamokoje, mokiniai turi būti patenkinti tuo, kas vyksta joje. **Geras temos išaiškinimas** yra viena iš svarbiausių priežasčių, kodėl mokiniai yra patenkinti užsienio kalbos pamokomis („Patenkinta, nes gera mokytoja ir gerai moko“ [3]; „Patenkintas, nes naują informaciją įsisavinti pakanka vienos, ar poros pamokų“ [4]; „<...> aiškiai pateikia mokomąją medžiagą ir puikiai išmoko“ [5]; „Patenkinta. Nes mokytoja gerai aiškina pamoką“ [8,10,11,19]; „Patenkinta, nes pedagogai gerai išmano savo darbą ir gerai paaiškina naują medžiagą.“ [6,40,41]; „Patenkinta, nes mokytojos labai gerai išaiškina temas“ [21,22,48]; „Esu patenkinta, nes pamokos būna įdomios, linksmos, nenuobodžios. Mokytojos tikrai gerai viską išaiškina“ [28,61]; „esu patenkintas, nes mokytoja aiškiai išdėsto mokomąją medžiagą, kartas nuo karto pašmaikštaujame, pamokos smagios“ [32]; „Patenkintas, nes aiškiai išaiškina užduotis ir kt.“ [44,54,56,80,87,96,109,113]; „Šiuo metu aš esu patenkinta užsienio kalbos pamokomis. Mokytojai visada paklausia „Ar viskas aišku?“ [46]; „Šiuo metu aš esu patenkinta užsienio kalbos pamokomis, nes mokytojos gražiai elgiasi, įdomiai aiškina pamokas, viską detalai išaiškina, pratybose ir vadovėlyje yra lengvų ir įdomių užduočių“ [53]; „patenkinta nes dėstoma išsamiai ir įdomiai“ [64]; „Esu patenkinta, nes mokytoja stengiasi aiškiai ir suprantamai pateikti informaciją išversdama į lietuvių kalbą „ [72,75]; „Esu patenkinta anglų kalbos pamokomis, nes mokytoja <...> puikiai išaiškina mokomąją medžiagą. Jeigu kuris mokinys nemoka ir nesupranta- ji būtinai jam paaiškins“ [74]; „pedagogai aiškiai ir suprantamai dėsto mokomąją medžiagą“ [79]; Patenkinta, nes pedagogas labai gerai išmano savo darbą įdomiai pasakoja“ [84]; „Patenkinta. Nes tikrai per kiekvieną pamoką ką nors sužinau, išmokstu „ [91]; „Patenkinta. nes mokytojos puikiai išaiškina naujas temas, pateikia jas skaidrėmis“ [103]; „Esu patenkinta pamokomis, nes mokomoji medžiaga yra pateikiama suprantamai“ [127].) Jeigu mokytojas nesugeba tinkamai išaiškinti temos, mokinių susidomėjimas pamoka mažėja. Ne tik bendradarbiavimas su draugais, bet ir **geri santykiai su mokytoju** lemia didelį susidomėjimą pamoka („Aš esu patenkintas. Mokytoja labai puikiai sutaria su mokiniais“ [5]; „<...> geri mokytojo ir mokinių santykiai“ [40]; „patenkintas nes geri mokytojai“ [18,68]; „Patenkinta, nes puiki mokytoja“ [25]; „Šiuo metu aš esu patenkinta užsienio kalbos pamokomis, nes mokytojos gražiai elgiasi <...>“ [53]; „mokytojos <...> niekada netingi padėti ir daro tai su šypsena veide „ [56]; „<...> , padeda ir tikrai žinau, kad visada padės“ [57]; „Esu patenkinta anglų kalbos pamokomis, nes mokytoja yra gera. Ji puikiai išaiškina mokomąją medžiagą. Jeigu kuris mokinys nemoka ir nesupranta- ji būtinai jam paaiškins. Anglų kalbos pamoka yra vienintelė kurioje esu aktyvi, pasakau savo nuomonę<...>“ [74]; „Šiuo metu aš esu patenkinta užsienio kalbos pamokomis, nes puiki

mokytoja<...>“[75,78];“*Nes labai geri mokytojai mokykloje, kurie nuoširdžiai su mumis bendradarbiauja*“[76];“*patenkinta, nes mokytojai draugiški, visada padeda, jeigu kas neaišku niekada neatsuks nugaros*“[83];“*Patenkinta, nes turiu labai gerus mokytojus*“[105];“*Patenkintas, nes mano mokytoja yra labai gera*“[116,121]). Geras ryšys su mokytoju naudingas ne tik pačiam mokiniui, bet ir mokytojui, visai klasei, pasiekimams. Anot V. J. Pukevičiūtės (2008), kalbos dėmuo parodo individo santykį su kalba, kurios mokosi, ir platesnį jos kontekstą, t. y. domėjimąsi kultūra, žmonėmis, kalbančiais šia kalba, galimybe nuvykti į šalį, kurios kalbos mokomasi. Taigi dauguma mokinių patenkinti užsienio kalbos mokymusi, nes sieja ją su **nauda ateityje** („*Patenkinta, nes sužinau dalykų, kurių prireiks rašant egzaminus* <...>“[88]; „*Aš labai patenkinta užsienio kalbos pamokos, nes man atrodo, kad jos man pravers kai mokinsiuosi universitete*“[47];“<...> *manau kad tai labai svarbu mokintis*“[101]). Pasak A. Bagdono, I. Jankauskienės ir R. Sadauskienės (2012), kalbų mokymasis, jų įvaldymas ir taikymas savo veikloje siejamas su ateities perspektyvomis, t. y. įsidarbinimo galimybėmis, darbuotojo kompetencijų plėtra profesinės karjeros sėkmingumu.

Tema: mokinių nepasitenkinimas užsienio kalbos pamokomis. Kadangi geras mokytojų aiškinimas susijęs su mokinių teigiamu požiūriu į pamoką, **prastas mokytojų aiškinimas** kelia mokinių nepasitenkinimą pamokomis („*Nepatenkinta, nes netinkamas mokymo būdas.*“[1] „*Nepatenkintas, per mažai skiriama laiko teorijos aiškinimui, beveik apskritai neskiriama, tiesiog duodami lapai ir turim perskaityti ir gražinti mokytojais, o paskui iš jos yra reikalaujama atsiskaityti.*“[2];“*Mokytoja nelabai moka paaiškinti ir dauguma mokinių neišmoksta*“[13];“*Nepatenkintas, per mažai dėmesio kreipiama į naujų žodžių įsisavinimą*“[27]; *nesu patenkinta, nes nesuprantu temos*“[39];“*Nepatenkinta, Ne viską suprantu*“[51];“*Nelabai patenkintas nes daug labai duoda kalti atmintinai dažnai rašyti visokius darbus*“[55];“*Šiuo metu aš esu nepatenkinta, užsienio kalbos pamokomis, nes užduoda labai daug namų darbų, blogai išaiškina, kiti mokiniai trukdo išmokyti*“[98];“*Nepatenkinta nes mokytoja nepakankamai gerai paaiškina*“[108]). Mokytojai, nesugebantys tinkamai išaiškinti pamokų, nesulauks mokinių teigiamo požiūrio į juos ir į pamokas. Taigi, mokytojo sugebėjimas gerai paaiškinti temą padeda sulaukti mokinių susidomėjimo. Labai svarbu yra mokytojo kompetencija, o ne mokymo medžiaga ar specialūs mokymo metodai. Mokytojas gali sukurti tokią aplinką, kuri didina ar slopina mokinių pasitikėjimą savimi, jų sugebėjimus, kūrybingumą, padeda arba trukdo sėkmingai mokytis. Todėl **prasti mokinių-mokytojų santykiai** („*Prasti mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai*“[24]; „*Nepatinka, nes mokytoja „užsisėdusi“ ir labai sunku mokytis*“[89]) nesukuria tinkamos aplinkos mokymuisi ir mokiniai nebūna patenkinti pamokomis.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad mokiniai, kurie turi galimybes būti pamokose aktyvūs, palaiko gerus mokinių-mokytojų tarpusavio santykius, yra patenkinti užsienio kalbos pamokomis, ir atitinkamai atvirkščiai. Mokiniai lyg ir išsako savo pasyviąją poziciją – „mokytojas blogai išaiškina“, tai leidžia manyti, kad mokiniams nėra suteikiamos galimybės patiems išsiaiškinti, t.y. būti aktyviems. Mokinių prigimtinis poreikis aktyviai veikti nėra patenkinamas, o tai kelia nepasitenkinimą mokytoju ir pamoka. Tai paantrina ir mokinių atsakymai į sekantį klausimą.

Anksčiau išsiaiškinome, kad dauguma mokinių yra patenkinti užsienio kalbos pamokomis. Tačiau dėl daugelio priežasčių, ne visiems mokiniams jos daro didelį įspūdį. Todėl buvo norima išsiaiškinti, kokios trys priežastys nulemtų tai, kad pamoka mokiniams patiktų. Atsakymai išreikšti dvejomis temomis ir šešiomis subtemomis. (12 lentelė).

12 lentelė

Man užsienio kalbos pamoka patiktų, jeigu: (įvardinkite tris dalykus, kurie padarytų šią pamoką mėgiamiausia)

Temos	Subtemos
Veiklos organizavimo kaita	Vaizdžiai iliustruota informacija
	Darbas grupėse, porose
	Naujų dalykų įtvirtinimas raštu taikant kūrybinio pobūdžio užduotis
Patrauklumo didinimas	Linksmesnės, praktinės užduotys
	Noras kalbėti užsienio kalba
	Filmų žiūrėjimas, muzikinių įrašų klausymas

Tema: veiklos organizavimo kaita. Vaizdinė priemonė labiau nei žodis padeda suprasti ir įsiminti. *Vaizdžiai iliustruota informacija* padeda mokiniams efektyviau mokytis ir labiau sudomina pamokų metu („Būtų daugiau vaizdinės medžiagos [26,45,51,56,64,86]; Mokytoja <...> iliustruotų, būtų daugiau pamokų per kurias žiūrėtum skaidres ar filmukus“ [29]; „butu daug iliustracijų, paaiškinimų linksmomis frazėmis“ [59]; „vaizdinė medžiaga <...>“ [94]; „<...> žiūrėtume vaizdines medžiagas“ [97,103]). Vaizdinė informacija padeda geriau įsiminti ir suvokti reiškinius, todėl pamokų metu turi būti pasitelkiamos kuo įvairesnės vaizdinės

priemonės: kino filmai, televizijos laidos, paveikslai, schemos, diagramos, nuotraukos, albumai, kt. Dirbant grupėse, porose gerėja mokinių tarpusavio santykiai, kuriama pasitikėjimo atmosfera. Mokiniai turi galimybę ugdytis kūrybingumą, specifinius dalyko ir komunikavimo bei socialinius gebėjimus. **Darbas grupėse, porose** taip pat padarytų pamokas įdomesnes („<...>mokytojas duotų darbus grupėse ar porose“ [2]; „Jeigu butu daugiau darbo grupėmis“ [6,46,51,90]; „<...> daugiau dirbtume kartu<...>“ [12]; „Jeigu butu daugiau darbo grupėmis“ [14]; „daugiau butu dialogų“ [15]; „Daugiau diskusijų“ [45]; „<...>pamokoje daugiau dirbtumėm grupėmis“ [71,75,80]; „<...> jeigu mokinius susodintų poromis (stipresnis mokiny su silpnesniu)[96]; daug diskutuoti klasėse“ [103]). Mokiniai sėkmingiau mokysis veiksmingo bendradarbiavimo ir bus labiau patenkinti pamokose, jei jie galės apmąstyti darbo grupėje procesą. Organizuojant darbą grupėmis svarbu užduotis parengti taip, kad mokiniai būtų skatinami dirbti išvien, numatyti asmeninį indėlį ir vaidmenį stengiantis gerai atlikti bendrą darbą. Tokiu atveju, jie jaus pasitenkinimą savo veikla ir bus patenkinti pamoka. Tam, kad pamoka sudomintų mokinius, joje turi būti ne tik vaizdinių priemonių, darbo porose, bet ir **informacijos pateikimas raštu** („Jeigu daugiau skirtų dėmesio esė rašymui<...>“ [1]; „Daugiau būtų padalomosios medžiagos“ [22]; „Darytumėme daugiau užduočių iš pratybų, o ne vadovėlio“ [49]; „spręstume kryžiažodžius“ [71]). Informacijos gavimas raštu padėtų mokiniams labiau būti patenkintiems pamokomis.

Tema: patrauklumo didinimas. Vien teorija mokiniams neduoda jokios naudos. Kaip ir mokytojams, naudingi teoriniai- praktiniai užsiėmimai, taip ir mokiniams, pamokos metu susidomėjimą labiau keltų naujos medžiagos įsisavinimas **linksmesnėmis, praktinėmis užduotimis** („Daugiau praktinių užduočių <...>“ [5]; „Būtų visokių įdomių dalykų ta prasme, kad būtų lengviau viską įsiminti“ [7]; „būtų daugiau kūrybinių užduočių<...>“ [9]; „Būtų daugiau linksmesnių tekstų“ [19]; „daugiau žaidimų, juokelių“ [23,27,56,61]; „Truputėlį daugiau kūrybinių užduočių“ [44]; „Užduotų kūrybinių užduočių (plakatai, skaidrės ir pan.)“ [51]; „įvairūs tam tikri žaidimai, dainavimas kokių nors dainelių ta kalba“ [54,55]; „Galėtum piešti ,daryti N.D., kažką panašaus arba pažaisti“ [57]; „būtų daug iliustracijų, paaiškinimų linksmomis frazėmis, ar...tai viskas ko reikia“ [59]; „Man užsienio kalbos pamoka patiktų jai daugiau pieštumėme, skaitytumėme ir dainuotume“ [65]; „Daugiau žaistume per pamoką <...>“ [67]; „Jeigu būtų laisvesnių pamokų, kurios leistų atskleisti savo pomėgius, kurti mini pasirodymus, dainuoti“ [68]; „pamokos metu mokytojai sugalvotų žaidimą kurio pagalba mes lengviau suprastumėme užsienio kalbą <...>“ [70]; <...> žaidimai pagal specialia tema“ [72,79,81]; „Daugiau būtų kūrybinių užduočių, tiek namų darbų užduotys tiek klasėse, per pamokas“ [73,79]; „<...> daugiau dainuotume „[95]; „Joje būtų daugiau laisvo laiko daugiau

žaistumėm arba dainuotumėm ir t.t“ [100]). Teorija turi būti siejama su praktika, atliekamos kūrybinės užduotys, žaidžiama, dainuojama. Tai ir padarytų pamoką įdomesne. Labai svarbu pamokoje lavinti komunikacinę kompetenciją. **Kalbėjimas užsienio kalba** pamokose skatina ne tik ją, bet ir kelia norą domėtis pamokomis („<...>Kalbėjimui[1]; „<...> daugiau kalbėtume laisvomis temomis“[9]; „Labiau patiktų, jei mes galėtum įtvirtinti savo žinias ne raštu į pratybų sąsiuvinį, o praktika, daugiau skirtum laiko kalbiniam aiškinimuisi“[20]; „Per pamoką kalbėtumėm vien užsienio kalba“ [24]; „Per visą pamoką šnekėtumėm tik angliškai, tada tikrai labiau suvoktume“[58]; „Mokytoja daugiau kalbėtų dėstoma kalba“[114]). Tokia veikla skatina domėtis pamoka, nes mokiniai turi visa daugiau galimybių dalyvauti mainų programose, bendrauti užsienio kalba, todėl kalbos mokėjimo ir mokymosi poreikis nuolat auga. **Filmų žiūrėjimas, muzikinių įrašų klausymas** daro pamoką įdomesne („žodynas būtų plečiamas žiūrint filmus ar pan, o ne kalant žodžius“[2]; „Jei klausytume daugiau garso įrašų“[12,14,15]; „<...>pažiūrėtume trumpus filmus“[17]; „<...> daugiau įrašų“[23,83]; „būtų daugiau pamokų per kurias žiūrėtum skaidres ar filmukus“[29]; „angliški filmai ir jų aptarimas“[30]; „daugiau žiūrėtume <...>“[46,89]; „Klausytume tos kalbos dainų, žiūrėtume kokius filmukus apie tą šalį <...>“[66]; „<...> jeigu būtų daugiau mokomųjų filmukų <...>“[71]; „<...> klausytumėme įrašų<...>“[72]; „žiūrėtume daugiau filmukų pvz, apie Angliją, ar Rusiją, susipažintume daugiau su jų kultūra <...>“[78]; „būtų daugiau vaizdo klipų (filmukų)<...>“[95]; „Man pamoka patiktų jeigu per pamokas daugiau aiškintų temą filmukais. Tokiais kuriuose kažkas užšifruota“[110]). Mokiniai tokių veiklų metu įgytas žinias sieja su tuo, kad jas bus galima panaudoti ateityje.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad mokiniams mokytis patiktų, jei būtų kitaip organizuojama veikla, didinamas jos patrauklumas. Tai sudarytų prielaidas jiems pamokų metu veikti aktyviai, dirbti grupėse, komunikuoti, keistis informacija, pasireikšti jų kūrybiškumui. Tad pedagogams svarbu tobulintis aktyvumą skatinančių strategijų įsisavinimo srityje.

Pedagoginiam darbui reikia maksimalių asmenybės pastangų, kūrybingumo kaupiant bei panaudojant praktikoje žinias, studijuojant kitų patirtį bei įgyjant savosios. Tam pedagogai nuolat tobulina savo kvalifikaciją. Kita vertus, vien buvimas, dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose dar nelaiduoja kokybiškesnės užsienio kalbos mokymo. Neretai pastebimas „edukacinio turizmo ar poilsiaavimo“ reiškiny, kai pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginiai tampa tik galimybe pajvairinti kasdienybei, o apie jo kvalifikaciją liudija tik gautas kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimas. Todėl mokinių buvo klausama :“ Kas pasikeičia užsienio kalbos pamokose po to, kai mokytojai grįžta iš tobulinimosi kursų?). Mokinių požiūris pristatomas 13 lentelėje dvejomis temomis, keturiomis subtemomis.

Kas pasikeičia užsienio kalbos pamokose po to, kai mokytojai grįžta iš tobulinimosi kursų?

Temos	Subtemos
Mokymas pasikeičia	Naujos teorinės, praktinės žinios
	Įdomesnės, linksmesnės pamokos, mokymo būdas
Mokymas nesikeičia	Viskas lieka taip pat
	Griežtesnis mokytojas

Tema: mokymas pasikeičia . Patirtis, kurią pedagogai įgyja seminarų, mokymų metu yra naudojama kaip mokymosi medžiaga, kurią panaudoja savo pamokose. Mokiniai pastebi, kad mokytojai grįžę iš tobulinimosi kursų turi daugiau **naujų teorinių, praktinių žinių** („Jie gauna nemažai praktinių įgūdžių, pamato daug įvairių mokymo būdų, kuriuos pritaiko ir savo dėstomose pamokose“ [5]; „Imasi kitos mokymo metodikos <...>“ [18]; „atsiveža naujovių, kurias bando įdiegti pamokoje“ [24]; „naujesnių dalykų“ [28]; „mokytojai įgauna daugiau žinių“ [46]; „Mokytojai būna pasisėmę naujų žinių ir daugiau išmoko savo mokinius“ [70]; „Mokytojai labai daug įgauna nauju įgūdžių kiekvienas pastebi jog mokytojas šauniau galvoja ir mąsto“ [71]; „mokytoja įgauna daug įgūdžių ir daug geru užduočių parengia“ [79]; „Mokytojai, parsiveža daug nauju žinių“ [105]; „Mokytoja turi daugiau naujų žinių<...>“ [114]). Praktinės žinios yra sujungiamos su teorinėmis, tuo vadovaujantis naudoja jas savo pamokose ir skatina mokinius aktyviau mokytis. Mokinių nuomone, pedagogams grįžus iš tobulinimosi kursų **keičiasi mokymosi būdas, pamokos tampa įdomesnės, linksmesnės** („Turi daugiau dalomosios medžiagos, įdomesnių užduočių“ [2,20,21]; „Jie gauna nemažai praktinių įgūdžių, pamato daug įvairių mokymo būdų, kuriuos pritaiko ir savo dėstomose pamokose“ [5]; „Ji dar geriau aiškina pamoką“ [7]; „Daug įdomiau pradeda vesti pamokas turi nauju idėjų“ [13]; „būna geresne informacija“ [15]; „Imasi kitos mokymo metodikos, stengiasi, kad mums neliktų klausimų ir pamokos tampa įdomesnės“ [18]; „Geriau vaikai supranta ką ji aiškina ir ji pati padeda kitiems“ [11]; „Pamokos tampa įdomesnės, įvairesnės“ [21,26,59]; „Pamokos tampa įdomesnės, geriau pavyksta (viskas kaip buvo suplanuota) :“ [23]; „atsiveža naujovių, kurias bando įdiegti pamokoje“ [24]; „Mokytojas duoda daugiau įdomių dalykų. Išmokina įdomių temų“ [37]; „Daugiau įdomių mokymo būdų sužino ir stengiasi juos pritaikyti ir mums“

[57]; „pasikeičia mokymosi greitis, užduoda daugiau namų darbų“ [66]; „Pamokos būna įdomesnės ir kartais sunkesnės negu įprastai, nes mokytojai sužino daug įvairių būdų juos pritaiko ir išbando“ [67]; „Mes, vaikai taip pat sužinome kažką naujo, kažką tokio kaip būtų galima lengviau įsisavinti dėstomą medžiagą“ [73]; „pamokos vyksta įdomiai, mokytojai kitaip žiūri i vaikus, parengia naujų užduočių“ [74]; „Mokytoja kitaip paaiškina taisykles, pateikia dar naujesnę informaciją“ [94]; „Nauji vertinimo ir atsiskaitymo būdai“ [102]; „Išsamiau paaiškina temą“ [104]; „Mokytojai pateikia naujų mokymosi būdų“ [117]). Tobulinimosi kursuose pedagogai įgyja įvairios patirties, kuri turi įtakos jų pačių tobulėjimui, taip pat padeda tiesioginiame darbe.

Tema: mokymas nesikeičia. Ne visada pedagogams kvalifikacijos tobulinimo renginiai duoda naudos arba patys nesugeba panaudoti to, ką įgijo. Daugelis mokinių pastebi, kad po to, kai pedagogai grįžta iš tobulinimosi renginių, *viskas lieka taip pat, niekas nepasikeičia* („Niekas, nes nevažiuoja į tobulinimosi kursą“ [1]; Nepastebėjau [4]; Niekas nepasikeičia“ [8,9]; Niekuo“ [6,1012,39,40,48,56,75,77,80,83,84,88-90,95,101,103,116]; „beveikniekas“ [50,78]; „nežinau, nepastebėjau“ [16,17,33,45,49,62,64,68,69,86,87,93,96,100,109]). Kvalifikacijos kursuose pedagogai ne tik įgyja naujų žinių, naujos patirties bet ir pasikeičia reiklumas mokiniams, kurių teigimu, jie *tampa griežtesniais* („Jie tampa griežtesni“ [42]; „daugiau pradedame mokytis, labiau kaip sakant, knisamės po tos kalbos šaknis“ [52]; „viskas vyksta taip pat tik mokytojos dažniausiai būna labiau suirzusios“ [98]). Matomai tokį rezultatą gali lemti tai, kad tenka pasivyti praleistą laiką, yra skubama, kas ir sukelia tam tikras negatyvias pasekmes. Apibendrinant galima sakyti, kad dalis pedagogų įgytą mokymuose patirtį pritaiko, perkelia į mokymo procesą ir tai mokiniai jaučia. Kita dalis pedagogų dirba ir toliau taip kaip dirbo iki mokymų, o mokymams sugaištas laikas tampa menkaverčiu ir dar daugiau pablogina situaciją, nes tenka skubėti. Taigi, kaip ir kur bus panaudotos kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytos žinios ir patirtis labai priklauso nuo paties pedagogo požiūrio, nuo subjektyvių, su pedagogo asmenybe susijusių veiksnių.

Mokinių požiūris į užsienio kalbą siejamas su tuo, kad mokiniai pamokose yra ne tik klausytojai, jie taip pat rašo skaito, diskutuoja arba sprendžia problemas – jie aktyvūs dalyviai. Kad būtų pasiektas kuo didesnis jų aktyvumo lygis, svarbu taikyti besimokančiuosius aktyvinančius metodus. Aktyviai mokinių pozicijai pamokoje pastaruoju metu skiriamas vis didesnis dėmesys, todėl pedagogai tobulindami savo kvalifikaciją gilina savo žinias mokantis aktyvaus poveikio metodų srityje. Gauta nauja patirtis pasiekia mokinius, todėl buvo tikimasi, kad iš mokinių atsakymų paaiškės ar mokiniai jaučia pedagogų pastangas aktyvinti jų veiklą.

Pagal tai galima daryti prielaidas, ar pedagogų įgyta patirtis yra panaudojama tobulinant vaikų mokymą(si).

Kaip matyti iš 14 lentelės, buvo siekta nustatyti, *kokiais dažniausiai būdais mokiniams pamokoje pateikiama informacija?* Vertinant kiekvieną kriterijų, buvo prašoma remtis 5 balų skale (nuo mažiausios (1) iki didžiausios (5) požymio raiškos).

14 lentelė

Informacijos pateikimo būdų kokybė pamokose (N=131, %)

Informacijos pateikimo būdai pamokose	Procentinių dažnių pasikartojimas				
	1	2	3	4	5
Informacija yra pateikiama žodžiu	3,8	2,4	15	26,7	53,3
Informacija yra pateikiama raštu	4,4	10,7	13,6	23,8	35,4
Informacija yra vaizdžiai iliustruota (paveikslėliai, filmukai ir pan.)	6,8	11,2	18,9	25,7	27,2
Klausomės garso įrašų	7,8	10,2	20,4	28,6	38,3
Dirbu savarankiškai	6,3	17,5	27,7	24,8	28,6
Galiu stebėti kitus ir atkartoti tai, ką jie darė	7,3	21,4	18,5	31,6	31,6
Kai dalyvauju diskusijoje	5,3	13,1	25,2	26,2	30,1
Skiriamos kūrybinės užduotys	4,4	12,1	27,2	22,8	34
Skiriamos individualios užduotys	2,9	15,5	24,3	30,6	26,7

Tyrimo duomenys rodo, kad dažniausiai mokiniai informaciją iš užsienio kalbos pedagogų gauna žodžiu (53,3%), beveik trečdalis - raštu (35,4%). Mokiniais svarbu, kad užsienio kalbos pamokos būtų kuo įdomesnės, tad jose užsienio kalbos pedagogai respondentų nuomone naudoja informacines technologijas (27,2%), kurių metu klausoma įvairių įrašų (38,3%), o po to aptariama, diskutuojama (30,1%), skiriamos kūrybinės (34%) užduotys, jomis siekiama nustatyti informacijos kokybės perdavimo poveikį mokiniams.

Mokinių nuomone, beveik visi mokytojai dažniausiai taiko tradicinius metodus, užduotys pateikiamos žodžiu ir t.t., tuo tarpu nauji mokymo metodai, kurie skatina mokinių savarankiškumą, kūrybiškumą, atsakingumą, ugdytų mokinių mąstymą yra naudojami retokai. Pagal tai, galima spręsti, kad mokytojai labiau linkę prie patikrintų veiklos būdų, tarsi jausdamiesi labiau saugūs ir galintys užtikrinti sėkmingą rezultatą. Tačiau šiuolaikinių mokinių poreikių tai netenkina. Apie tai byloja mokinių atsakymai į atviro tipo klausimus.

Užsienio kalbos mokymasis užima daug laiko ir reikalauja pastangų, tačiau mokiniai renkasi mokytis užsienio kalbą dėl labai įvairių priežasčių, tad anketoje buvo pateiktas toks klausimas: *nuo ko priklauso galimybės gerai mokytis užsienio kalbos?* Šiuo atveju taip pat buvo prašoma atsakymų variantus ranguoti 5 balių skale.

Respondentų nuomonė apie užsienio kalbos mokymo kokybę (N=131, %)

Nuomonė	Procentinių dažnių pasikartojimas				
	1	2	3	4	5
Pedagogas aiškiai ir suprantamai dėsto mokomąją medžiagą	6,8	6,8	26,2	30,1	49
Gerai mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai	7,8	10,2	19,4	28,6	48,1
Pats mokinys nori mokytis	5,3	13,6	22,3	37,3	38,8
Mokinys moka savarankiškai mokytis	2,4	7,3	13,6	19,9	27,2
Gerai suplanuotas mokinių savarankiškas darbas	3,4	8,3	22,3	30	19,9
Yra išsami aiški mokomoji medžiaga: vadovėliai, metodiniai leidiniai, techninės ir vaizdinės mokymo priemonės	5,8	6,3	15,1	21,8	46,1

Tyrimas rodo (žr. 15 lentelė.), jog mokinius daugiausiai įtakoja mokytis kai mokytojas pamoką dėsto aiškiai suprantamai (49 %), kai mokinys pats parodo norą mokytis (38.8%), aktyviai dalyvauja pamokų metu, namuose įdeda dideles pastangas mokantis užsienio kalbos. Taip pat svarbūs mokytojų ir mokinių santykiai (48.1%), jei mokiniai sutars su mokytojais, bendradarbiaus pamokų metu ar popamokinėje veikloje tai abiem suteiks naudingumo, kuri padės siekti kokybiško užsienio kalbos efektyvumo.

Kad gerai mokytis užsienio kalbos reikalingos įvairios priemonės, kurias respondentai įvardija kaip vadovėliai, metodiniai leidiniai, techninės ir vaizdinės priemonės respondentai vertina (46,1%), be šių priemonių mokytojo darbas ir mokinių pamokos taptų neįdomios, monotoniškos. Mažiausiai įtakos gerai mokytis mokiniai įvardija gerai suplanuotą mokinių savarankišką darbą (19,9 %) ir kai mokinys moka savarankiškai mokytis (27,2%).

Taigi, galima daryti prielaidą, kad geras užsienio kalbos mokymasis priklauso nuo mokinio ir mokytojo tarpusavio santykių, mokinio motyvacijos, naujausių technologijų, o svarbiausia – gero savarankiško darbo planavimo ir jų mokėjimo mokytis. Beje, tiek planuoti veiklą, tiek ir mokėjimo mokytis kompetencijų tenka išsiugdyti, tai nėra savaime suprantami dalykai.

IŠVADOS

Atlikus teorinės literatūros analizę ir empirinį tyrimą galima teigti, kad iškelta hipotezė, jog tiriant užsienio kalbos pedagogų poreikį ir galimybes profesinės kvalifikacijos tobulinimuisi, galima išvelgti užsienio kalbos mokymo (si) kaitos tendencijas ir remiantis jomis daryti įtaką užsienio kalbos mokymo kokybės kaitai, pasitvirtino. Daryti tokią apibendrinamąją išvadą leidžia žemiau pateiktos dalinės išvados.

Literatūros analizės pagrindu suformuluotos išvados:

1. Formuojantis naujai švietimo misijai, kurios įgyvendinimas ne tik keičia mokymo(si) turinį, bet ir didaktines sistemas, kartu formuojasi ir užsienio kalbos mokymo(si) kokybės samprata. Šiuolaikiniame mokymo(si) procese nuolat pabrėžiama maksimali orientacija į besimokančiojo poreikius, pedagoginės bendruomenės siekį padėti besimokančiajam susivokti žinių gausoje. Užsienio kalbos mokymo(si) kokybės, kaip turinčios įtakos asmenybės kaitai samprata yra veikiama bendrojo lavinimo mokykloje susiformavusios kultūros. Laikantis šios pozicijos apibrėžiama užsienio kalbos mokymo(si) kokybės samprata: kokybė bus suprantama kaip užsienio kalbos mokymas(is), atitinkantis besimokančiųjų poreikius.

2. Atlikta užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemiančių veiksnių analizė, mokymo(si) kokybės sąvokos apžvalga bei išskirti užsienio kalbos mokymo(si) kokybę lemiantys veiksniai, leidžia turėti bendrą suvokimą apie užsienio kalbos mokymo(si) kokybės sudėtingumą ir skirtingų autorių akcentuojamus kokybę sąlygojančius veiksnius. Vertinant kokybę iš besimokančiųjų poreikių atitikties pozicijų, galima daryti prielaidą, jog užsienio kalbos mokymo(si) kokybė priklauso nuo pedagogo profesinės kvalifikacijos, kompetencijų, parenkamų mokymo metodų bei įvairesnių mokymo(si) teorijų taikymo.

3. Profesinė kvalifikacija yra įgyjama. Tai svarbiausias kompetencijos kriterijus, jos pagrindas. Mokytojo vertybės, požiūris ir nuostatos, asmeninės savybės šalia turimų žinių, gabumų, įgūdžių veikloje, įgijus tam tikrą kvalifikaciją, sudaro jam galimybę tapti kompetentingu. Akcentuotina, kad pedagogo profesinė kvalifikacija yra vienas iš pagrindinių užsienio kalbos mokymo(si) kokybės ir efektyvumo elementų, nuo kurių priklauso mokymo(si) procesas, jo kaita, švietimo sistemos reformos, kurias lemia ekonominiai, socialiniai ir kultūriniai pokyčiai. Todėl jos tobulinimas yra aktuali ir svarbi tema.

4. Tyrimai rodo, jog Lietuvos švietimo būklė vertinant ją pedagogų kvalifikacijos kėlimo aspektu, gerėja. Galima išskirti tokius teigiamus kvalifikacijos kėlimo sistemos aspektus:

pakankamai didelė kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiūla bei tai, kaip kvalifikacijos tobulinimo programų sistemos sugeba reaguoti į pedagogų poreikius bei galimybes.

5. Mokslinės literatūros analizė leidžia manyti, kad profesinės kvalifikacijos tobulinimas labiausiai lemia užsienio kalbos mokymo(si) proceso sėkmę, todėl jos tobulinimas įgyja nuolatinumo pobūdį. Kita vertus, nuo to, kaip esamas kvalifikacijos tobulinimas atliepia pedagogų tobulinimosi poreikius ir galimybes taip pat priklauso užsienio kalbos mokymo kokybė. Tai leidžia daryti prielaidą, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių ir galimybių analizės pagrindu galima tobulinti ir pačios užsienio kalbos mokymo kokybę.

6. Vienas iš pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksnių yra vietiniame regione (ugdymo institucijose, švietimo centruose ir pan.) egzistuojanti kvalifikacijos tobulinimo sistema (pedagogų skatinimo sistema, administracijos požiūris į kvalifikacijos tobulinimąsi, galimybių suteikimas, prioritetai, informuotumas, programų pasiūla ir pan.), nuo ko neretai priklauso ir individuali konkrečių asmenų tobulinimosi pozicija. Todėl bendrųjų kvalifikacijos tobulinimo veiksnių kontekste svarbu analizuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius ir galimybes konkrečiame regione.

Pedagogų požiūrio tyrimas parodė, kad:

7. Pedagogų dalyvavimas kvalifikacijos tobulinime yra pagrinde sąlygojamas vidinių motyvų, tokių kaip poreikis naujovėms, asmeniniam tobulėjimui. Taip pat poreikiai yra veikiami ir išorinių motyvų, tokių kaip galimybė kilti karjeros laiptais, gauti metodinės pagalbos medžiagos. Tad tobulinant kvalifikacijos tobulinimąsi būtina atkreipti į tai dėmesį, parenkant galimybes gauti tai, kas nauja ir reikalinga konkrečiai pedagogams.

8. Pagrindinis informacijos šaltinis kvalifikacijos tobulinimo klausimais – internetas ir keitimasis informacija su kolegomis. Tai asmeninės iniciatyvos, rodančios pačių pedagogų aktyvią poziciją dedant pastangas rūpinantis savo profesiniu tobulinimusi. Tai reiškia, kad poreikis keistis yra ir tai yra prielaida tobulinti užsienio kalbų mokymo kokybę.

9. Pedagogams stinga informacijos apie rengiamus kursus, mokymus. Jie turi patys dėti daug pastangų ieškant jos, tad mano, kad vadovas yra tiesiogiai už tai atsakingas ir jiems informacija gauta iš vadovo yra reikšminga, nes, manytina, kad jei jis pats pateikia informaciją, tai jis tokiu būdu, nors ir netiesiogiai, bet išreiškia palaikymą. Išreikštas poreikis ir būtinybė keistis mokymuose įgyta patirtimi pačioje mokyklos bendruomenėje rodo, kad jo stokojama ir kad tai turėtų daryti konkretus asmuo.

10. Stokojama tyrimų, kuriais būtų išsiaiškinti pedagogų poreikiai kvalifikacijos tobulinimui, ypač susiję su temomis, sritimis, vieta, aplinka. Organizuojami kvalifikacijos

tobulinimo(si) kursai iš dalies prasilenkia su pedagogų poreikiais. Dalis mokymų yra abejotinos kokybės, jie nepatenkinti lektorais, mokytojai mokymuose negauna to, ko tikisi, lieka nepateisinti jų lūkesčiai (nes jie netiriami).

11. Kvalifikacijos tobulinimo sėkmę laiduoja informacijos aktualumas, jos įdomus pateikimas, lektoriaus profesionalumas bei paties pedagogo noras tobulėti. Kaip sėkmės faktoriai išskiriami ir kvalifikacijos tobulinimo priemonės organizavimo laikas, vieta. Tad organizuojant priemones būtina atsižvelgti į tuos faktorius, kurie laiduoja organizuojamos priemonės sėkmę, nes tik tai, ką „pasiima“ pedagogai gali būti pritaikyta pamokose.

Mokinių požiūrio tyrimas parodė, kad:

12. Mokinių mokymosi stiliaus vertinimuose jaučiama tiek pasyvioji, tiek ir aktyvioji pozicija. Pedagogas susiduria su iššūkiu pasyviųjų skaičių sumažinti juos įtraukiant į aktyvią mokymosi veiklą – to reikalauja ir švietimo dokumentai. Kad tai padaryti nepakanka vien noro - reikia pastangų ir pasiruošimo, tad planuojant kvalifikacijos tobulinimo kursus svarbu į tai atkreipti dėmesį.

13. Mokiniams mokytis patiktų, jei būtų kitaip organizuojama veikla, didinamas jos patrauklumas. Tai sudarytų prielaidas jiems pamokų metu veikti aktyviai, dirbti grupėse, komunikuoti, keistis informacija, pasireikšti jų kūrybiškumui. Tad pedagogams svarbu tobulintis aktyvumą skatinančių strategijų įsisavinimo srityje.

14. Pasak mokinių, dalis pedagogų įgytą mokymuose patirtį pritaiko, perkelia į mokymo procesą ir tai mokiniai jaučia. Kita dalis pedagogų dirba ir toliau taip kaip dirbo iki mokymų, o mokymams sugaištas laikas tampa menkaverčiu ir dar daugiau pablogina situaciją, nes tenka skubėti. Taigi, kaip ir kur bus panaudotos kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytos žinios ir patirtis labai priklauso nuo paties pedagogo požiūrio, nuo subjektyvių, su pedagogo asmenybe susijusių veiksnių.

REKOMENDACIJOS

Kvalifikacijos tobulinimo institucijoms:

1. Atlikti pedagogų poreikių kvalifikacijos tobulinimui tyrimus ir pagal tai organizuoti kvalifikacijos tobulinimo priemones.
2. Užsienio kalbų pedagogams kvalifikacijos kursus organizuoti ta kalba kalbančiose šalyse arba kviestiti užsienio šalių specialistus.
3. Informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo kursus teikti virtualioje aplinkoje, nes pedagogams tai priimtina forma patiems apspręsti savo pasirinkimą.
4. Vykdyti griežtesnę kvalifikacinių programų ir lektorių atranką.

Savivaldybių administracijos Švietimo skyriams:

5. Kurti lankstesnę bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo kvalifikacijos tobulinimo paslaugų finansinę sistemą, kuri sudarytų didesnes galimybes pedagogams kelti savo profesinę kvalifikaciją.
6. Didinti pedagogų informuotumą kvalifikacijos tobulinimo klausimais.

Bendrojo lavinimo mokyklų vadovams :

7. Aktyviau pozicionuoti savo pozityvų požiūrį į kvalifikacijos tobulinimą. Pavyzdžiui, galima asmeniškai teikti informaciją apie galimus mokymus, nes pedagogai tai vertina kaip palaikymo, patvirtinimo raišką.
8. Aktyviau organizuoti pačiam (ar paskirti koordinatorių) tam, kad vyktų pasikeitimas informacija apie kvalifikacijos kursuose įgytą patirtį.

Bendrojo lavinimo mokyklų pedagogams :

9. Rodyti asmeninę iniciatyvą kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimams, reflektuoti įgytą patirtį ja dalinantis su kolegomis.
10. Įgytą patirtį pritaikyti mokant vaikus užsienio kalbos, neapsiriboti tik kvalifikacinio pažymėjimo gavimu.
11. Aktyviau dalyvauti ir užsienio kalbos mokymo praktikoje diegti aktyviai besimokančiųjų veiklai skatinti skirtus metodus, strategijas.

LITERATŪRA

1. Abell M. (2003). Deepening distributed learning: Motivating soldiers to learn, grow, achieve. Interservice/ Industry Training, Simulation and Education Conference 2003 proceedings. [Žiūrėta 2013 04 01]. Prieiga per internetą <https://www.spider.hpc.navy.mil/index.cfm?top_level=TX1_OT_1000133&taxonomy=TX1>
2. Bagdonas A., Jankauskienė I., Sadauskienė R. (2012). Dėstytojo užsienio kalbos kompetencija: poreikiai ir iššūkiai. Kauno kolegija, 4, p. 142-149
3. Bankauskienė N., Bankauskaitė - Sereikienė G. (2010). *Lietuvių kalbos mokytojo veikla: pamokos organizavimo metodai ir tyrimas*. Kaunas.
4. Barkauskaitė M. (2001). *Paaugliai: sociopedagoginė dinamika: monografija*. Vilnius: VPU leidykla.
5. Barkauskaitė M. (2006). Suaugusiųjų pedagogikos gairės: metodinė priemonė, skirta bakalaurams, magistrams, pedagogams. Vilnius: VPU.
6. Bendaravičiūtė G. (2002). Pedagogo asmenybės svarba ugdant kūrybiškumą. // Mokytojo asmenybė ir specialiųjų poreikių mokinių kūrybiškumo ugdymas: mokslinės konferencijos medžiaga. Šiauliai.
7. Bendrasis vertinimo modelis (BVM): Organizacijos tobulinimas taikant įsivertinimą (2005). Vilnius: Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos viešojo administravimo institutas.
8. Bitinas B. (2005). Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
9. Briedis M., Bankauskienė N., Bogdanovičienė B., Čiužas R., Grigaravičienė I., Juškuvienė R., Kaminskienė V., Kernytė A., Kulbis A., Navickaitė J., Neseckienė I., Putnaitė V., Šmitienė R. (2007). *Metodinės rekomendacijos mokytojų veiklai vertinti. Į pagalbą mokytojui. Mokytojų atestacijos nuostatų pagrindu*. Metodinė priemonė. Vilnius: Pedagogų profesinės raidos centras.
10. Dautaras J., Rukštelienė N. (2006). *Mokymosi visą gyvenimą motyvacija: pedagogų požiūris*. Pedagogika: mokslo darbai, T. 83, p. 74–79.
11. Dovydienė J. (2004). *Suaugusių asmenų užsienio kalbų mokymosi motyvacijos ypatumai*. Kauno kolegija, Nr. 1, p. 21-27.
12. *Europos sąjungos oficialusis leidinys. 2008 m. gegužės 22d. Tarybos išvados dėl daugiakalbystės. 2008/C140/10*. [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:140:0014:0015:LT:PDF> >

13. Foley G., Suaugusiųjų mokymosi metmenys. Suaugusiųjų švietimas globalizacijos laikais, 2007.
14. Gedvilienė G., Laužackas R., Tūtlys V. (2010). *Bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai: mokslo studija*. Kaunas: VDU.
15. Gudynas P. (2005). *Ugdymo kokybės samprata ir problemos*. [Žiūrėta 2013-04-01].
Prieiga per internetą
<http://www.pprc.lt/metodineveikla/naujienos/Ugdymo_kokybes_samprata_ir_kokybes_problemos.pdf>
16. Gumuliauskienė A., Augustienė D., Bobrova L., Macaitienė R., Eitutytė D. (2002). *Karjera šiandien ir rytoj. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla*.
17. Guskey T. R. (2004). *Profesinio tobulinimosi vertinimas*. Vilnius: Garnelis.
18. Jakavičius V. (1996). *Žmogaus ugdymas*. Klaipėda: KU leidykla.
19. Jarvis P. (1998). *The practitioner –Researcher:Developing theory from practice*.
20. Jėčiuvienė M. (2008). *Studentų mokymo kokybės veiksniai // Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, Nr. 45, p. 47-55.
21. Jovaiša L. (2003). *Hodegetika. Auklėjimo mokslas. Antras papildytas leidimas*. Vilnius: Agora.
22. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
23. Jucevičienė P., Bankauskienė N., Janiūnaitė B., ir kt. (2007). *Pedagogų rengimo studijų programų analizė*. Vilnius: Mokslo studijos leidykla.
24. Jurašaitė – Harbison E. (2000). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų ypatumai*. Pedagogika. Nr. 46
25. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex leidykla.
26. Kavaliauskienė G., Anusienė L. (2008). *Issues of quality in teaching/ learning english at tertiary level* . Santalka. Filologija. Edukologija, Nr. 2 (16), p. 124-132.
27. Kaziliūnas A. (2007). *Kokybės vadyba*. Vilnius: MRU.
28. Kirchner K. (2004). *Motivation beim Fremdsprachenerwerb: Eine qualitative Pilotstudie zur Motivation schwedischer Deutschlerner // Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht* [Online], 9(2), 32 pp. [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą <<http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Kirchner2.htm>>
29. Kleppin K. (2004). *„Bei dem Lehrerkann man ja nichts lernen.“ Zur Unterstützung von Motivation durch Sprachlernberatung*. Zeitschriftfür Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. [Online], 9(2), 16 pp. [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą <<http://www.ualberta.ca/~german/ejournal/Kleppin2.htm>>

30. *Komisijos komunikatas Europos parlamentui ir Tarybai – Europos kalbų mokėjimo indikatorius* (2005). [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą <http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc4021_lt.htm>
31. Krathwohl D. R., Bloom B. S., Masia B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives: Handbook II: Affective domain*. York: David Mc Kay Co.
32. Kunigytė–Arlauskienė I., Neifachas S. (2010). *Auklytės vaidmuo šiuolaikiniame darželyje*. [Žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams>>
33. Laužackas R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Monografija. Kaunas: VDU.
34. Laužackas R. (2001). *Mokymo turinio projektavimas*. Kaunas: VDU.
35. Laužackas R., Danilevičius E., Gurskienė O. (2004). *Profesinio rengimo reforma Lietuvoje: parametrai ir rezultatai*. Kaunas: VDU leidykla.
36. Laužackas R., Gedvilienė G., Stasiūnaitienė E., ir kt. (2008). *Bendrujų kompetencijų ugdymo profesinio mokymo programose metodika*. Kaunas: VDU.
37. Laužackas R., Dienys V. (2004). *Profesijos mokytojų strateginių kompetencijų nustatymo ir jų kvalifikacijos tobulinimo modulių rengimo metodika*. Vilnius: Akrito leidykla.
38. Lietuva. Švietimas regionuose. Pedagogai. (2013). Švietimo aprūpinimo centras. [Žiūrėta 2014-01-18]. Prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/teisine_informacija/svietimo_bukles_apzvalgos/Svietimas%20regionuose%202013%20web.pdf>
39. *Lietuvos mokyklų valdymo efektyvumo tyrimas* (2011). [Žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą <http://www.lyderiulaikas.smm.lt/ll/attachments/312_2%201%207_veikla%2011_15.pdf>
40. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo įstatymas (2011) // Valstybės Žinios, Nr. 38-1804.
41. Lightbown P. M., Spada N. (2000). *How languages are learned*. Oxford: Oxford University press.
42. Linkaitytė G., Teresevičienė M. (2000). Mokytojų požiūris į pamatines švietimo reformos nuostatas. *Pedagogika*, Nr. 44, p. 28-35.
43. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK – 54 (2006) „Dėl mokytojo profesinės kompetencijos aprašo patvirtinimo“. Valstybės Žinios, Nr. 60 – 2139.

44. Mičiulienė R. (2008). Kokybiniai tyrimai edukologijoje. - Akademija: LŽŪU leidybos centras.
45. Mizoguchi R., Bourdeau J. (2010). Using ontological engineering to overcome common AI problems. *Journal of Artificial Intelligence and Education*, vol. 11, p. 107–121. [Žiūrėta 2013-03-28]. Prieiga per internetą <<http://cbl.leeds.ac.uk/ijaiied/>>
46. Nečiūnas V., Nečiūnienė V. (1998) *Užsienio kalbų mokymosi sėkmę lemiantys veiksniai*. Užsienio kalbų dėstymo metodikos klausimai: teorija ir praktika. Kaunas: Vaga.
47. *Neformaliai ir savaiminiu būdu įgytų užsienio kalbų kompetencijų vertinimo metodika* (2007). [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą <http://kkc.vdu.lt/lt/system/files/2012_Neformaliojo_vertinimo_pripazinimo_metodika_kalbos.pdf>
48. Patackaitė J., Žemaitienė V. (2010). *Užsienio kalbos mokymo(si) tęstinumas – iššūkis kalbų pedagogams*. Vilniaus kolegija, Nr. 2, p. 198-207.
49. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*. (2012). [Žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>
50. Podlasyj, I. (2003). *Produktivnaja pedagogika*. Maskva.
51. Pukelis, K. (2006). *Profesijos konsultanto profesijos standartas*. ŠMM. [Žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą <http://www.smm.lt/es_parama/docs/projektai/pos_rez/Profesijos%20konsultanto%20profesijos%20standartas_VDU.pdf>
52. Pukevičiūtė V. J. (2008). Studentų užsienio kalbos mokymosi motyvacija. *ACTA PAEDAGOGICA VILNENSIA*, Nr. 20, p. 66-77.
53. Riemer C. (2003). „*Englisch war für mich nur ein Teil meines Stundenplans*“ – Motivation zum Englischlernen in Zeiten der Globalisierung. Baumgarten N., Böttger C., Motz M., Probst J. (eds.), Übersetzen, Interkulturelle Kommunikation, Spracherwerb und Sprachvermittlung – das Leben mit mehreren Sprachen // In: Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 8(2/3). S. 72–96.
54. Rupšienė L. (2007). Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
55. Simokaitienė V. (2012). *Ugdymas ir vyresniųjų klasių mokinių anglų kalbos mokymosi motyvai*. Tiltai, Nr. 2, p. 267-279.
56. Skripkienė R. (2000). Pedagogų profesinės ir dalykinės kompetencijos tobulinimo poreikis. *Ugdymo problemos*. Nr. 32, p. 33.

57. Stumbrys E. (2004). *Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas*. Aukštojo mokslo kokybė, 1, p. 158-165.
58. Tamošiūnas, T. ir kt. (2004). Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 tūkstančių) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai (tyrimo ataskaita). [Žiūrėta 2013-04-01]. Prieiga per internetą <(http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai.htm)>
59. Teresevičienė M., Rutkauskienė D., Volungevičienė A., Zuzevičiūtė V., Rutkienė A., Targamadžė A. (2008). Nuotolinio mokymo(si) taikymo galimybės tęstinio profesinio mokymo plėtrai skatinti : mokslo studija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
60. Tidikis R. (2003). Socialinių mokslų tyrimo metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
61. Tumėnienė V., Janiūnaitė B. (2004). Pedagogų veiklos pokyčiai pasaulio ir Europos švietimo kontekste . Pedagogų rengimas Lietuvoje. Vilnius: Danieliaus leidykla.
62. *Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai* (2007). [Žiūrėta 2013-03-25]. Prieiga per internetą <http://www.smm.lt/prtm/docs/mkt/2007-03-29-ISAK-556.pdf>
63. Valuckienė J. (2012). Studijų, grindžiamų skirtingomis edukacinėmis paradigmomis, kokybės vertinimo parametrai. Studijos šiuolaikinėje visuomenėje/Studies in Modern Society. ISSN 2029-431X. Šiauliai: Šiaurės Lietuvos kolegija
64. Volungevičienė A. (2008). Nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės reflekyvaus vertinimo projektavimas .Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
65. Volungevičienė A., Teresevičienė M. (2008). Nuotolinio mokymo/si turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos. Aukštojo mokslo kokybė, nr. 5. p. 32-53.
66. Wilson B., Cole P. (1992). A critical review of elaboration theory. Educational Technology Research and Development, 40 (3), 63-79.
67. Žadeikaitė L., Railienė A. (2009). *Socialinio pedagogo kaip profesijos patarėjo veiklos funkcijos ir kompetencijos: teorinės prielaidos*. Socialinis ugdymas. 8 (19), p. 35-47.
68. Želvys R. (1995). *Bendravimo psichologija*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras.
69. Želvys R. (2001). Švietimo vadybos pagrindai: mokomoji priemonė. Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla.
70. Žindžiuvienė I. (2003). *Raštingumo užsienio kalba ugdymo galimybės*. Dvasinės vertybės žinių visuomenėje. Mokslo darbai. Kaunas: Akademija, p. 268 – 272.

PRIEDAI

KLAUSIMYNAS ALYTAUS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ UŽSIENIO KALBOS PEDAGOGAMS

Alytaus bendrojo lavinimo mokyklų užsienio kalbos pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirties, poreikių ir galimybių tyrimas

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistrantė siekia išsiaiškinti, Alytaus bendrojo lavinimo mokyklų užsienio kalbos mokytojų profesinės kvalifikacijos tobulinimosi patirties bei poreikių galimybes.

Jūsų atsakymai bus apibendrinti ir naudojami tik baigiamajame magistriniame darbe.

I dalis. Pateikite savo nuomonę į žemiau pateiktus klausimus.

1. Kas nulemia Jūsų pasirinkimą dalyvauti užsienio kalbos kvalifikacijos kėlimo renginiuose?

--

2. Kas ir kokio pobūdžio informaciją Jums teikia apie pedagogų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimo galimybes?

--

3. Nuo ko, Jūsų nuomone, priklauso sėkmingas pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas?

--

4. Kurioms sritims, tobulinant savo kvalifikaciją, skiriate didžiausią dėmesį?

--

5. Kokio tipo (*teoriniai, teoriniai-praktiniai, praktiniai*) užsiėmimai dominuoja pedagogų kvalifikacijos kėlimo sistemoje ir kokio tipo Jums yra naudingiausi. Kodėl?

--

6. Kokiose veiklose, grįžę iš užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimosi užsiėmimų, dažniausiai Jūs panaudojate naujausią informaciją?

--

7. Įvardinkite tris pagrindines priežastis, kurios Jums trukdo tobulinti savo profesinę kvalifikaciją

1.

2.

3.

8. Jeigu Jūs savo institucijoje būtumėte atsakingas už pedagogų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimą, kokius tris darbus pirmiausia padarytumėte?

1.

2.

3.

II dalis. Demografiniai duomenys:

9. Jūsų amžius ?

1. 25-35
2. 36-45
3. 46-65

10. Jūsų išsilavinimas

1. Aukštesnysis
2. Aukštasis universitetinis
3. Aukštasis neuniversitetinis
4. Studijuoju

11. Jūsų užsienio kalbos pedagoginio darbo stažas

1. iki 5 metų
2. 6-10 metų
3. 11-15 metų
4. 16-20 metų
5. 21 metai ir daugiau

12. Kokią užsienio kalbą dėstote?

1. Anglų kalba
2. Rusų kalba
3. Vokiečių kalba
4. Prancūzų kalba

Dėkoju už Jūsų atsakymus!

ANKETA MOKINIAMS

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto magistrantė siekia išsiaiškinti, mokinių požiūrį į užsienio kalbos mokymosi kokybę Alytaus bendrojo lavinimo mokyklose.

ANKETA YRA ANONIMINĖ

Anketoje žymėti vardo ir pavardės NEREIKIA.

Anketoje nėra „teisingų“ ar „neteisingų“ atsakymų. Jums reikėtų išsirinkti ir pažymėti tą atsakymo variantą, kuris tiksliausiai atitinka Jūsų nuomonę, arba patys ją parašykite.

Svarbiausia, kad Jūs atsakytumėte į visus klausimus.

Dėkoju ir linkiu sėkmės!

I dalis. Mokinių požiūris į užsienio kalbos mokymosi kokybę

1. Kokiais būdais dažniausiai pamokoje pateikiama informacija? (Vertinant kiekvieną kriterijų remkitės 5 balų skale: 5 – labai dažnai naudojami; ..., 1 – nenaudojami, pažymėkite X sau tinkantį langelį).

Mokymosi organizavimo būdai	1	2	3	4	5
Informacija yra pateikiama žodžiu					
Informacija pateikiama raštu					
Informacija yra vaizdžiai iliustruota (paveikslėliai, filmukai ir pan.)					
Klausomės garso įrašų					
Dirbu savarankiškai					
Galiu stebėti kitus ir atkartoti tai, ką jie darė					
Kai dalyvauju diskusijoje					
Skiriamos kūrybinės užduotys					
Skiriamos individualios užduotys					

2. Koku būdu Jums sekasi geriausiai mokytis užsienio kalbos?

.....

3. Nuo ko, Jūsų nuomone, priklauso galimybės gerai mokytis užsienio kalbos? (Vertinant kiekvieną kriterijų remkitės 5 balų skale: 5 – labai įtakoja; ..., 1 – visiškai neįtakoja, pažymėkite X sau tinkantį langelį).

Užsienio kalbos mokymas priklauso nuo to, kiek:	1	2	3	4	5
Pedagogas aiškiai ir suprantamai dėsto mokomąją medžiagą					
Gerai mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai					
Pats mokinys nori mokytis					
Mokinys moka savarankiškai mokytis					
Yra išsami aiški mokomoji medžiaga: vadovėliai, metodiniai leidiniai, techninės ir vaizdinės mokymo priemonės					
Gerai suplanuotas mokinių savarankiškas darbas					

4. Šiuo metu aš esu patenkintas(-a), nepatenkintas (-a) užsienio kalbos pamokomis. Kodėl? Pasirinkite vieną atsakymą ir pagrįskite.

.....

5. Man užsienio kalbos pamoka patiktų, jeigu: (įvardinkite tris dalykus, kurie padarytų šią pamoką mėgiamiausia):

1.....
 2.....
 3.....

6. Jei jūs būtumėte užsienio kalbos mokytoja(-s), kokius tris darbus nuveiktumėte, kad jūsų klasės vaikai gerai mokytųsi?

1.....
 2.....
 3.....

7. Kas pasikeičia užsienio kalbos pamokose po to, kai mokytojai grįžta iš tobulinimosi kursų?

.....

II dalis. Demografiniai duomenys:

8. Jūsų lytis:

mergaitė

berniukas

9. Kurioje klasėje Jūs mokotės:

5 klasė

8 klasė

1 gimnazijos klasė

4 gimnazijos klasė

6 klasė

9 klasė

2 gimnazijos klasė

7 klasė

10 klasė

3 gimnazijos klasė